

Jaarverslag 2024

Jaarverslag 2024

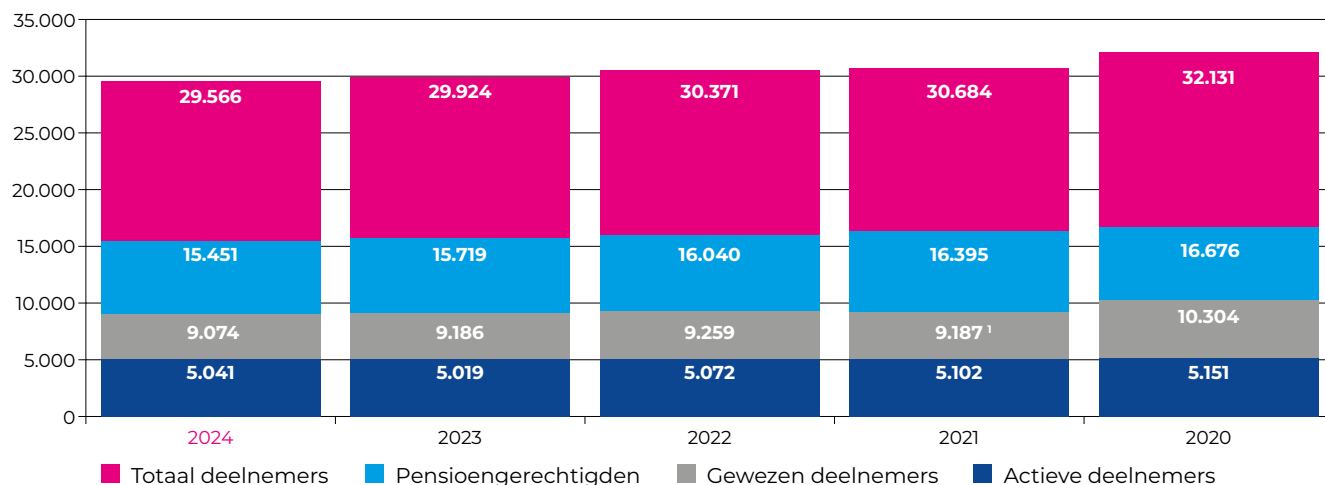
Inhoud

Kerncijfers	6
Voorwoord	8
VERSLAG VAN HET BESTUUR	10
1 Financiële positie	11
2 Missie, visie en strategie	15
3 Wet toekomst pensioenen	17
4 Pensioen	21
5 Beleggingen en duurzaamheid	29
6 Communicatie	47
7 Governance	52
8 Risicomanagement	64
Bijlage: Personalia	69
VERSLAGEN VERANTWOORDINGSORGAAN EN RAAD VAN TOEZICHT	72
Verslag van het verantwoordingsorgaan	73
Reactie bestuur op verslag van het verantwoordingsorgaan	77
Verslag van de raad van toezicht	79
Reactie bestuur op verslag van de raad van toezicht	83
JAARREKENING	84
1 Balans per 31 december 2024	85
2 Staat van baten en lasten	86
3 Kasstroomoverzicht	87
4 Algemene toelichting	88
5 Toelichting op de balans	97
6 Toelichting op de staat van baten en lasten	123
OVERIGE GEGEVENS	136
Actuariële verklaring	137
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	139
BIJLAGEN	148
1 Verloopstaat deelnemers	149
2 Rapportage SFDR voor beleggingen risico pensioenfonds	150
3a Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	161
3b Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	172
3c Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	183
3d Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	194
3e Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	205
3f Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers	216

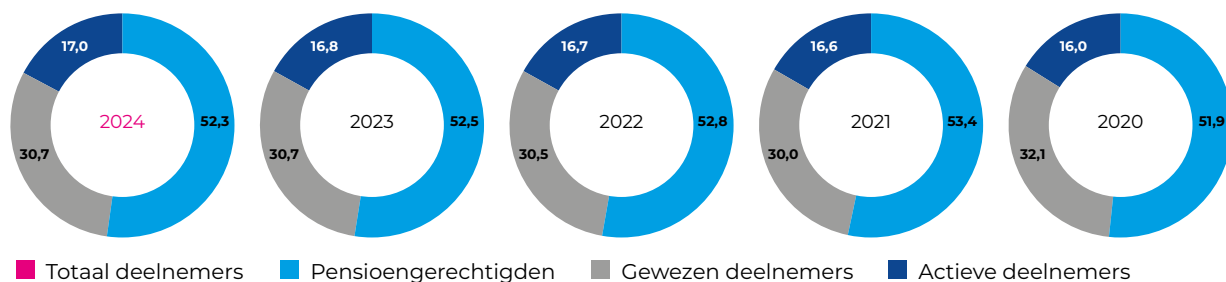
Kerncijfers

Deelnemers

Aantallen

Procentuele verdeling

Bedragen in € miljoen

Premiebijdragen

	2024	2023	2022	2021	2020
Werkgevers + werknemers	87,5	83,4	84,2	80,4	76,1

Pensioenuitkeringen

	2024	2023	2022	2021	2020
	212,4 ²	218,4	200,4	200,5	202,8

Waardeoverdrachten

	2024	2023	2022	2021	2020
Saldo uitgaand (-)/inkomend (+)	-0,6	-3,8	-2,1	-6,9 ³	0,1

Technische voorziening

	2024	2023	2022	2021	2020
	4.559	4.342	4.201	5.247	5.704

¹ Het aantal gewezen deelnemers is in 2021 door het wettelijke traject 'waardeoverdracht kleine pensioenen' eenmalig extra gedaald.

² Dit bedrag is inclusief een eenmalige vrijgevallen verplichting van niet opgevraagde pensioenen van € 3,5 miljoen ten bate van pensioenuitkeringen. Vanaf 2024 is de verplichting voor niet opgevraagde pensioenuitkeringen onderdeel van de Technische voorziening.

³ Het saldo van uitgaande en inkomende waardeoverdrachten in 2021 is afwijkend vanwege het traject 'waardeoverdracht kleine pensioenen'.

Bedragen in € miljoen	2024	2023	2022	2021	2020
					
Pensioenvermogen	5.427	5.165	4.842	6.098	5.802
					
Beleggingsrendement %	7,9	10,1	-18,4	6,9	5,1
					
Dekkingsgraad %⁴					
Vereist	116,6	116,5	117,2	116,2	116,0
Actueel	119,0	119,0	115,3	116,2	101,7
Beleidsdekkingsgraad	122,3	118,4	122,0	110,8	96,1
					
Toeslagen %	31-12-'24	1-1-'24	1-1-'23	1-8-'22	
Actieve deelnemers	3,5	0,12	8,73	2,70	-
Gewezen deelnemers	3,5	0,12	8,73	2,70	-
Pensioengerechtigden	3,5	0,12	8,73	2,70	-
					
Kosten uitvoering					
Uitvoeringskosten excl. Wtp	5,1	5,0			
Uitvoeringskosten m.b.t. Wtp	1,5	0,8			
Uitvoeringskosten totaal	6,6	5,8	4,9	4,3	5,0
Vermogensbeheerkosten ⁵	18,0	17,0	22,8	26,6	21,9
Transactiekosten	8,6	7,0	10,1	9,8	12,4
					
Kengetallen kosten					
Uitvoeringskosten:					
per deelnemer (x € 1) ⁶	322	280	232	200	229
per deelnemer (x € 1) ⁶ excl. Wtp	247	246			
Wtp per deelnemer (x € 1) ⁶	75	34			
Vermogensbeheerkosten (%) ⁷	0,34	0,35	0,42	0,45	0,40
Transactiekosten (%) ⁸	0,17	0,14	0,19	0,17	0,22
Totale kostenratio (%) ⁹	0,47	0,47	0,52	0,52	0,49

⁴ Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt de voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers in de technische voorziening opgenomen.

⁵ Dit zijn de totale vermogensbeheerkosten inclusief performance gerelateerde fees (in miljoenen afgerond).

⁶ Het betreft de uitvoeringskosten per actieve deelnemer en pensioengerechtigde. De gewezen deelnemers zijn buiten beschouwing gelaten.

⁷ Totale vermogensbeheerkosten (inclusief performance gerelateerde fees) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen over het boekjaar.

⁸ Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen over het boekjaar.

⁹ Alle kosten van beheer van het fonds als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in het boekjaar (uitvoerings- en vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten).

Voorwoord

Beste lezer,

Het doet ons plezier om het jaarverslag van Pensioenfonds APF over 2024 met je te delen. In dit verslag lees je over de ontwikkelingen van ons pensioenfonds in 2024 en onze plannen voor het komende jaar, in aanloop naar de nieuwe pensioenregels.

Financiële positie en toeslagverlening

Positief nieuws is dat de pensioenuitkeringen en -aanspraken per 31 december 2024 met 3,5% zijn verhoogd. Hiermee is de volledige prijsinflatie over 2024 gecompenseerd. We hebben daartoe gebruik gemaakt van ruimere, wettelijke indexatieregels in de aanloop naar het nieuwe pensioen. Ondanks de verhoging van de pensioenen, bleef de actuele dekkingsgraad over 2024 per saldo gelijk op 119%.

Beleggingen

Ondanks de wereldwijde spanningen en geopolitieke onzekerheden, hebben onze beleggingen met een rendement van 7,9% in 2024 aanzienlijk bijgedragen aan onze financiële stabiliteit. Beleggingen presteerden goed in 2024 door sterke economische cijfers en positieve berichten van Amerikaanse techbedrijven. Staatsobligaties deden het ook goed door de hogere rentes en afnemende inflatie. Voor 2025 blijven we voorzichtig. De markten kunnen namelijk snel veranderen door politieke spanningen. We houden onze portefeuille wereldwijd zorgvuldig gewogen en goed gespreid om risico's te beperken.

Wisselingen in het bestuur

Er zijn drie nieuwe bestuursleden bijgekomen: Erna Boogaard, Remko van de Peppel en Evelyne Simons. Deze nieuwe leden brengen met hun verschillende achtergronden relevante ervaring en expertise met zich mee. We willen Han Jalink, tot afgelopen zomer onze voorzitter, bedanken voor zijn jarenlange inzet. Ook bedanken wij Gerrit-Willem Gramser voor zijn bijdrage aan het fonds.

Naar een nieuw pensioenstelsel

We bereiden ons goed voor op de nieuwe regels voor je pensioen vanaf 1 juli 2026. We werken samen met vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. We gaan de opgebouwde pensioenen omzetten naar de nieuwe regeling. In oktober 2024 hebben sociale partners een transitieplan vastgesteld. Daarna heeft het bestuur een implementatieplan en een communicatieplan opgesteld en goedgekeurd. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft al goedkeuring gegeven voor ons beheer van de datakwaliteit. Dit betekent dat onze pensioenadministratie op orde is, wat ook is bevestigd door externe specialisten. Dit zijn mooie mijlpalen en toont aan dat we vakkundig en zorgvuldig werken.

Uitvoeringskosten

We letten steeds op de kosten. In 2024 zijn de kosten gestegen vergeleken met 2023. Dit komt door de voorbereiding op het nieuwe pensioen en de inflatie. De kosten zullen in 2025 en 2026 ook nog hoog blijven. Na de invoering van het nieuwe stelsel en de bijbehorende nazorg in 2026, verwachten we dat de kosten weer zullen dalen.

Blik op 2025

Ook in 2025 zetten wij ons in voor jouw tevredenheid en vertrouwen in het fonds. We werken hard aan alle voorbereidingen voor het nieuwe pensioen. We zullen je daarover tijdig en goed informeren. Denk hierbij aan extra mailingen en post en uitnodigingen voor bijeenkomsten waarin we de wijzigingen zullen toelichten. In 2024 zijn al meerdere 'Bijna met pensioen' webinars georganiseerd en goed bezocht. Houd je mailbox in 2025 goed in de gaten.

Tot slot

Namens het bestuur van Pensioenfonds APF wil ik dank uitspreken aan ons bestuursbureau, de sleutelfunctiehouders, de uitbestedingspartners en alle anderen die ons onder uitdagende omstandigheden hebben ondersteund en dat nog steeds doen. Tot slot dank ik de leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan voor hun inbreng en betrokkenheid.

Bart Kaster, Voorzitter

VERSLAG VAN HET BESTUUR

1 Financiële positie

Wij schetsen in dit hoofdstuk de hoofdlijnen van de financiële positie in het boekjaar 2024. Als je meer wilt weten, dan kan je in de jaarrekening meer details en achtergronden vinden.

Financieel resultaat

Het pensioenfonds heeft in 2024 een positief resultaat behaald van € 45,2 miljoen. Dit saldo kan als volgt worden geanalyseerd:

(euro x mln)

	2024
Resultaat op beleggingen	235,5
Resultaat op rente	-61,2
Resultaat op premie	4,4
Resultaat op waardeoverdrachten	-0,1
Resultaat op kosten	0,1
Resultaat op uitkeringen	-0,2
Resultaat op kansen	6,0
Resultaat op toeslagen	-146,7
Resultaat op overige oorzaken	-3,5
Resultaat op overige incidentele mutaties	10,9
Totaal	45,2

Tabel 1.1

Resultaat op beleggingen

Het positieve resultaat is vooral te danken aan de beleggingen. Deze lieten een positief rendement zien, waarmee we € 235,5 miljoen positief resultaat hebben geboekt. Dit resultaat bestaat uit het behaalde beleggingsresultaat van € 377,5 miljoen verminderd met de benodigde rente over de verplichtingen ad € 142 miljoen (elk jaar worden de verplichtingen verhoogd met de benodigde rekenrente als onderdeel van het actuariële tarief).

Resultaat op rente

De gemiddelde rekenrente daalde in 2024 met 0,1%. Daardoor werden verplichtingen (de contante waarde van de in de toekomst te betalen uitkeringen) duurder en daalde het resultaat met € 61,2 miljoen.

Resultaat op premie

De premie droeg voor € 4,4 miljoen bij aan het resultaat. Het resultaat op premie is het verschil tussen enerzijds de van de werkgevers en werknemers ontvangen bijdragen (gelijk aan € 74,6 miljoen plus € 12,9 miljoen) verminderd met het bedrag voor (toekomstige) kosten in de premie (€ 2,8 miljoen) en anderzijds het benodigde bedrag voor de reglementaire pensioenopbouw en de door het fonds van de werkgevers overgenomen uitkeringsverplichtingen in verband met CAO-afspraken (€ 80,3 miljoen).

Resultaat op waardeoverdrachten

Het resultaat op waardeoverdrachten bedraagt € 0,1 miljoen negatief. Op waardeoverdrachten wordt een resultaat behaald, omdat de overdrachtssom op wettelijk voorgeschreven grondslagen dient te worden vastgesteld. Deze grondslagen wijken af van de grondslagen waarop de technische voorziening is gebaseerd.

Resultaat op kosten

Het resultaat op kosten is € 0,1 miljoen positief. De vrijval aan kosten uit premie en uitkeringen, tezamen een bedrag van € 8,2 miljoen, is hoger dan de som van de feitelijke kosten van € 6,6 miljoen en de aan de technische voorziening toe te voegen kosten van € 1,5 miljoen.

Resultaat op uitkeringen

Het resultaat op uitkeringen bedraagt € 0,2 miljoen negatief, uit de voorziening viel een iets lager bedrag vrij dan dat is uitgekeerd.

Resultaat op kansen

Het resultaat op kansen bestaat uit het positieve resultaat op sterfte (€ 5,9 miljoen), het negatieve resultaat op arbeidsongeschiktheid (€ 0,4 miljoen) en het positieve resultaat op overige mutaties zoals flexibilisering en pensioencorrectie (€ 0,5 miljoen).

Resultaat op toeslagen

De toeslagverlening per 31 december 2024 heeft geleid tot een negatief resultaat van € 146,7 miljoen.

Resultaat op andere oorzaken

Het resultaat op overige oorzaken bestaat uit de rente op de achtergestelde lening van € 100 miljoen van € 3,5 miljoen negatief.

Resultaat op overige incidentele mutaties

De overige incidentele mutaties (in totaal € 10,9 miljoen) bestaan uit de wijziging van de prognosetafel naar AG2024 (- € 12,2 miljoen), aanpassing van de ervaringssterfte (- € 12,9 miljoen), aanpassing van de partnerfrequenties (- € 0,6 miljoen), aanpassing van het leeftijdsverschil (+ € 13,2 miljoen), aanpassing opslag wezenpensioen (+ € 1,3 miljoen) en aanpassing uit hoofde van wijziging regeling (+ € 0,3 miljoen).

Technische voorzieningen

De totale technische voorzieningen van het pensioenfonds liggen eind 2024 op een niveau van € 4.558,7 miljoen. Dit bedrag is inclusief € 151,8 miljoen voorziening voor de BP-regeling en € 5,3 miljoen voorziening die is afgedekt door een garantiecontract.

Bij de vaststelling houden we rekening met de risicovrije rente voor pensioenfonds, zoals die door DNB wordt gepubliceerd.

We maken gebruik van de meest recente informatie van het Actuarieel Genootschap (AG) over de ontwikkeling van de levensverwachting (AG2024). We passen daarop correctiefactoren toe om rekening te houden met het verschil in sterfte tussen de Nederlandse bevolking en het deelnemersbestand van ons eigen pensioenfonds. Eerder in deze paragraaf staat wat het resultaat is van deze wijzigingen in 2024.

Vermogenspositie en solvabiliteit

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is met € 45,2 miljoen gestegen, namelijk van € 723,1 miljoen ultimo 2023 naar € 768,3 miljoen ultimo 2024.

De achtergestelde lening die wij met AkzoNobel hebben telt volledig bij de solvabiliteit van het pensioenfonds mee. De aanwezige solvabiliteit is met € 45,2 miljoen gestegen van € 823,1 miljoen ultimo 2023 naar € 868,3 miljoen ultimo 2024.

Dekkingsgraad

Het verloop van de dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

Dekkingsgraad per 1 januari 2024	119,0%¹⁰
Premie	-0,3%
Uitkeringen	1,0%
Toeslagverlening	-3,9% ¹¹
Rentetermijnstructuur	-1,7%
Rendement op beleggingen	4,5%
Overige oorzaken	0,4%
Dekkingsgraad per 31 december 2024	119,0%

Tabel 1.2

De actuele dekkingsgraad van Pensioenfonds APF per 31 december 2024 is 119,0%. Dat is gelijk aan de dekkingsgraad per 31 december 2023. Wij hebben de belangrijkste oorzaken van het positieve resultaat al bij het kopje 'Financieel resultaat' toegelicht.

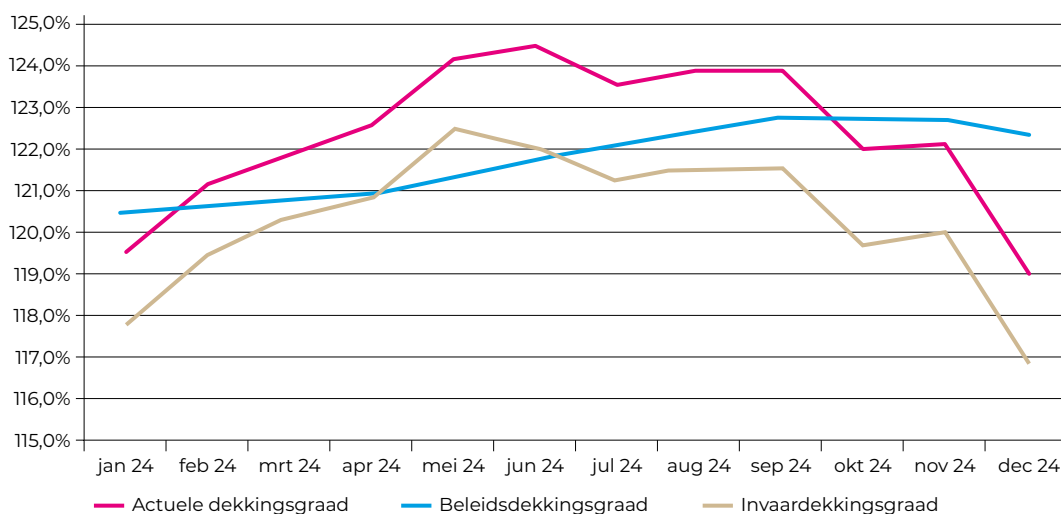
Het financieel resultaat van € 45,2 miljoen positief had geen effect op de dekkingsgraad. Zowel het vermogen als de technische voorzieningen zijn procentueel gezien evenveel gestegen, waardoor de dekkingsgraad stabiel bleef.

¹⁰ Dit verloop van de dekkingsgraad gaat uit van een specifieke verwerking van de resultaten, waarbij er niet gekeken wordt naar het effect van het resultaat van de betreffende bron op het behaalde jaarresultaat.

¹¹ De procentuele wijziging van de dekkingsgraad als gevolg van de toeslagverlening is een ander percentage dan de toeslagverlening zelf, aangezien de dekkingsgraad ruim boven de 100% ligt (dan is de verlaging van de dekkingsgraad hoger dan de stijging van de verplichtingen zelf).

De ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de invaardekkingsgraad over het boekjaar 2024 is:

Grafiek 1.1

De actuele dekkingsgraad wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen (inclusief de beschikbare premieregeling). De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde actuele dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. Daarnaast is er nog een invaardekkingsgraad die wordt berekend zonder het vermogen van de beschikbare premieregeling en de achtergestelde lening die wij met AkzoNobel hebben. Deze dekkingsgraad is leidend bij de toeslagverlening en de overgang naar de nieuwe pensioenregeling in 2026. Wij publiceren de dekkingsgraad iedere maand op onze website.

Haalbaarheidstoets

In 2024 konden pensioenfondsen onder bepaalde voorwaarden afzien van de verplichte jaarlijkse haalbaarheidstoets. Deze uitzondering gold voor fondsen die volledig willen overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel en daarbij voornemens zijn de opgebouwde aanspraken in te varen, waarbij gekozen is voor het Transitie FTK en een overbruggingsplan is ingediend. Pensioenfonds APF voldeed aan deze voorwaarden en hoefde daarom geen haalbaarheidstoets bij DNB in te dienen.

2 Missie, visie en strategie

Aangesloten ondernemingen

Het pensioenfonds voert het pensioenreglement en de aanvaarde opdrachten uit voor de vier aangesloten ondernemingen AkzoNobel, Nouryon, Nobian en Salt Specialties. Met deze ondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten gesloten. Per eind 2024 werd voor bijna 30.000 actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ruim € 5 miljard vermogen belegd.

Missie

Pensioenfonds APF is het pensioenfonds voor alle (oud-)medewerkers van de vier aangesloten ondernemingen en draagt zorg voor de uitvoering van de pensioenregeling zoals overeengekomen door sociale partners. Wij willen een waardevast pensioen voor alle deelnemers realiseren.

Visie

Wij willen het vertrouwen in het pensioen voor onze belanghebbenden waarmaken. Wij laten ons hierbij inspireren en motiveren door onze band met de vier aangesloten ondernemingen. Daarbij vormen openheid, transparantie en de bereidheid om verantwoording af te leggen de basis voor het vertrouwen in het pensioenfonds.

Wij baseren ons bestaansrecht als zelfstandig ondernemingspensioenfonds op onze omvang en het uitgangspunt dat een collectieve en solidaire pensioenvoorziening het beste resultaat oplevert voor de deelnemers.

Door proactief bestuur blijven wij innoveren waardoor Pensioenfonds APF waarde blijft toevoegen voor huidige en toekomstige deelnemers. Met uitbesteding worden de expertises van specialisten op het gebied van pensioenuitvoering, vermogensbeheer en pensioencommunicatie gebundeld tot een hoogwaardige, maatschappelijk verantwoorde en kostenbewuste dienstverlening aan deelnemers. Door duurzaam vermogensbeheer vertrouwen wij erop dat op lange termijn een waardevast pensioen wordt gerealiseerd. Deelnemers nemen de regie over hun eigen pensioen door heldere en deskundige ondersteuning van Pensioenfonds APF.

Strategische doelstellingen

Pensioenfonds APF heeft de volgende strategische doelstellingen:

- ▶ Tevreden deelnemers;
- ▶ Ontwerpen en implementeren van een toekomstbestendige pensioenregeling;
- ▶ Realiseren van een waardevast pensioen;
- ▶ Versterken van de vernieuwingskracht van Pensioenfonds APF.

Strategie en vooruitblik

Om de missie te kunnen uitvoeren en onze visie te verwezenlijken, richten wij ons op de volgende speerpunten:

- ▶ Versterken van de financiële positie;
- ▶ Behalen van een zo hoog mogelijk pensioenresultaat binnen aanvaardbare risico's;
- ▶ Evenwichtige belangenafweging voor alle deelnemers en andere belanghebbenden;
- ▶ Voeren van een kostenefficiënte en risicobewuste werkwijze en organisatie;
- ▶ Maatschappelijk verantwoorde uitvoering en beleggingsbeleid;
- ▶ Heldere, juiste, tijdige en evenwichtige communicatie;
- ▶ Pro-actief voldoen aan wet- en regelgeving.

Als het gaat om onze strategische doelstellingen zijn in 2024 de volgende stappen gezet:

Tevreden deelnemers

We gebruiken ons online communicatieplatform om beter te begrijpen wat deelnemers willen. We willen deelnemers bewust maken van hun eigen verantwoordelijkheid en keuzemogelijkheden zodat zij, waar mogelijk, de regie kunnen nemen over hun eigen pensioen. Wij introduceerden in 2023 een extra keuzehulp op de website. De keuzehulp stelt diverse vragen, die helpen te bepalen welk pensioen het beste bij de persoonlijke situatie en wensen past. Om actiever te kunnen communiceren en onze efficiency te vergroten, communiceren wij zoveel mogelijk digitaal met onze deelnemers. Via campagnes proberen we meer e-mailadressen te verzamelen. Voor zover mogelijk worden de keuzes van en door deelnemers geautomatiseerd verwerkt. Wij onderzoeken periodiek de meningen van deelnemers: in juni 2024 onderzochten we de houding, het gedrag en de kennis van onze deelnemers over hun pensioenfonds en hun huidige en toekomstige pensioenregeling. Wij meten de tevredenheid van deelnemers over ons pensioenfonds onder meer over de webinars. Wij blijven zoeken naar nieuwe manieren om met onze deelnemers te communiceren, zoals video's, infographics en webinars. In [hoofdstuk 6 Communicatie](#) is hierover meer informatie opgenomen. We pasten per 1 januari 2024 onze klachten- en geschillenregeling aan. In [hoofdstuk 7 Governance](#) wordt ingegaan op de klachten die wij van deelnemers hebben ontvangen.

Ontwerpen en implementeren van een toekomstbestendige pensioenregeling

Wij werken samen met sociale partners aan een nieuwe pensioenregeling voor onze deelnemers. We hebben in 2024 samengewerkt met sociale partners en uitbestedingspartijen om de nieuwe regeling te ontwerpen en voor te bereiden. We hebben ook veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de gegevens in onze pensioenadministratie. In [hoofdstuk 3 Wet toekomst pensioenen](#) geven we meer informatie over het nieuwe pensioenstelsel.

Realiseren van een waardevast pensioen

Op 1 januari 2024 hebben we de pensioenen een klein beetje verhoogd met 0,12%. Op 31 december 2024 hebben we de pensioenen met 3,5% verhoogd. Deze verhoging is in lijn met de stijging van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens in de periode september 2023 - september 2024. Deze verhoging was mogelijk omdat we in 2024 een overbruggingsplan hadden gemaakt om over te stappen naar het nieuwe pensioenstelsel. Zonder dit plan zou de verhoging 2,01% zijn geweest. Meer informatie over dit plan en de verhoging is te vinden in [hoofdstuk 4 Pensioenen](#).

Versterken vernieuwingskracht

In 2023 en 2024 hebben we nieuwe bestuurders aangetrokken om ervoor te zorgen dat we goed voorbereid zijn op de toekomst. We hebben ook samengewerkt met Achmea Pensioenservices (APS) en Achmea Investment Management (AIM) aan een onderscheidend voorstel voor de nieuwe regeling en de manier waarop deze doordacht kan worden ingevoerd. We staan open voor samenwerking met andere pensioenfonds als dit voordelen oplevert voor onze deelnemers, sociale partners of ons pensioenfonds. We delen regelmatig kennis met andere pensioenfonds.

3 Wet toekomst pensioenen

De Wet toekomst pensioenen (Wtp) is op 1 juli 2023 van kracht geworden. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de Wtp en de status per 31 maart 2025 bij Pensioenfonds APF. We bespreken de betrokken partijen, het proces en de inhoud. Omdat deze dossiers nog in beweging zijn, beperken we ons tot de hoofdlijnen. Tot slot kan je in dit hoofdstuk kennismaken met ons projectplan, met de mijlpalen van het proces, dat we tot de overgang naar de nieuwe pensioenregeling zullen doorlopen.

Landelijk beeld

Voor algemene informatie over het nieuwe pensioenstelsel en de weg ernaartoe is er voor alle Nederlanders de website www.pensioenduidelijkheid.nl beschikbaar. Deze website is een initiatief van vakbonden, werkgeversorganisaties, pensioenuitvoerders en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De website geeft antwoord op vragen zoals:

- ▶ Wat is pensioen en wat betekenen de nieuwe regels?
- ▶ Wat betekenen de veranderingen voor mij?
- ▶ Waar kan ik een vraag stellen?

Status bij Pensioenfonds APF – betrokken partijen en proces

Voor informatie over het nieuwe pensioenstelsel bij Pensioenfonds APF hebben we een aparte pagina op onze website. Via de website en nieuwsbrieven informeren we deelnemers over de nieuwe regels voor pensioen en de overgang die eraan komt. Naarmate de overgangsdatum dichterbij komt, zullen we meer nieuws delen.

APF en de sociale partners (werkgevers en vakorganisaties) van AkzoNobel Nederland en Nouryon zijn al in 2021 begonnen met de voorbereidingen voor de nieuwe pensioenregeling. Deze partijen hebben sindsdien veel overlegd over de keuzes die gemaakt moeten worden. Ook de werkgevers Nobian en Salt Specialties zijn betrokken. De Vereniging van Gepensioneerden AkzoNobel (VGAN) heeft in april 2024 het 'hoorrecht' op het concept transitieplan van sociale partners uitgeoefend. Sinds 2021 wordt de VGAN geïnformeerd over de ontwikkelingen.

Daarnaast werkt Pensioenfonds APF nauw samen met APS en AIM om de nieuwe pensioenregeling goed voor te bereiden.

Fondsgremia (sleutelfunctiehouders, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan) zijn betrokken en er is regelmatig contact met externe toezichthouders: De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Meer informatie over de fondsgremia vind je in [hoofdstuk 7 Governance](#).

De sociale partners en het bestuur hebben afgesproken om, als alles volgens planning verloopt, de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2026 uit te voeren en willen alle bestaande pensioenaanspraken dan overzetten naar de nieuwe regeling. De planningen van alle betrokken partijen zijn gebaseerd op deze datum. De eerder geplande overgang per 1 januari 2026 bleek niet uitvoerbaar. APS was nog niet klaar met de benodigde voorbereidingen. Bovendien kostte het compleet maken van de documenten die bij DNB moeten worden ingediend extra tijd. Nadere regelgeving met betrekking tot bepaalde onderwerpen kwam pas laat tot stand.

Samen met de sociale partners is een werkgroep opgericht om de communicatie over het nieuwe stelsel naar de werknemers voor te bereiden.

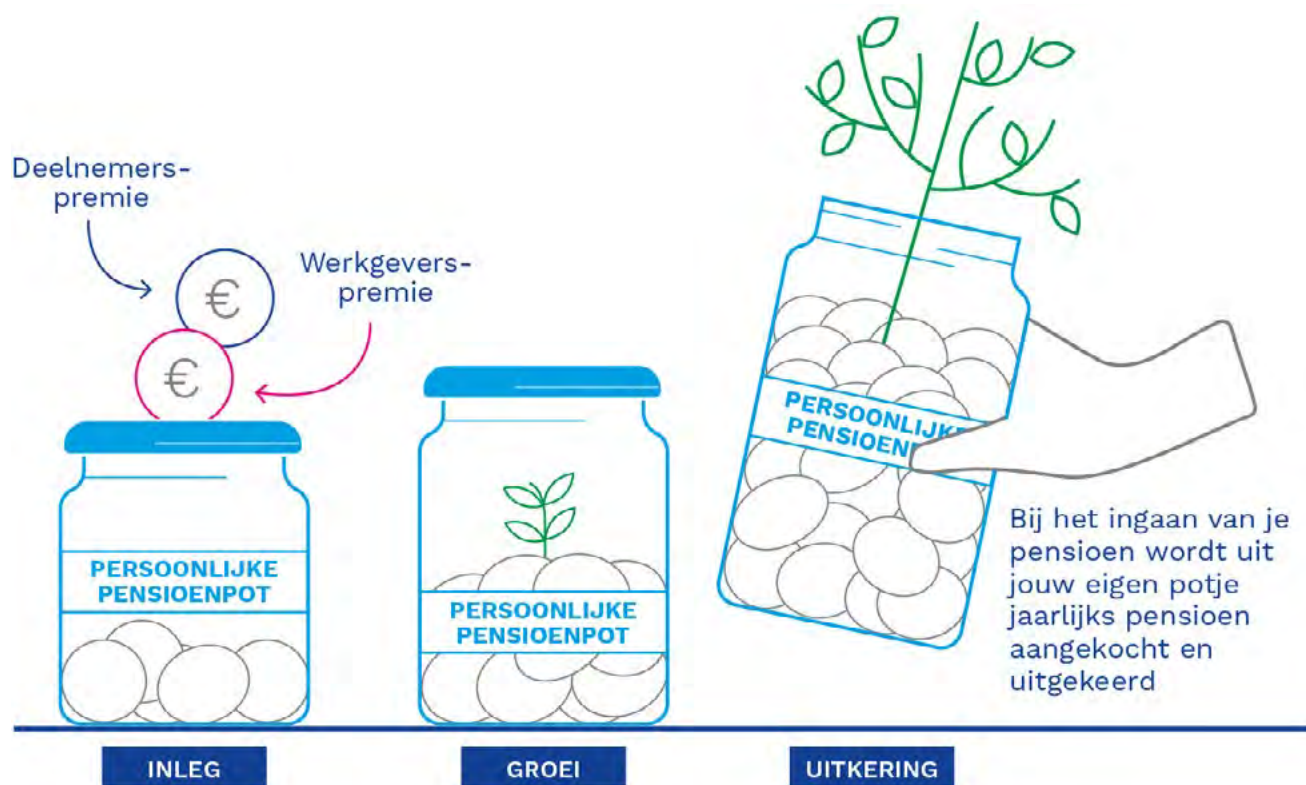
Status bij Pensioenfonds APF – inhoud

Sociale partners kiezen voor de Flexibele Premiereregeling (FPR). Hoewel er veel verandert, blijven ook veel bestaande elementen hetzelfde. Pensioen blijft levenslang en risico's worden gedeeld. Bij overlijden is er pensioen voor de partner en voor kinderen onder de 25 jaar. Ook blijven de mogelijkheden bestaan om rond pensioeningang keuzes te maken, zoals eerder stoppen met werken. De pensioenpremies worden betaald door de werkgevers en medewerkers. De premies worden net als nu belegd op de financiële markten, dat levert op lange termijn meer op dan sparen.

Anders is dat deelnemers straks niet meer precies weten welk pensioen ze krijgen bij pensionering. In plaats daarvan bouwen ze een 'persoonlijk pensioenkapitaal' op waarmee vanaf 10 jaar voor pensionering een pensioen wordt ingekocht. Dit kapitaal wordt belegd in onder andere aandelen en obligaties en beweegt mee met de beurs. Naarmate iemand ouder wordt, wordt de samenstelling van de beleggingen behoudender, zodat de schommelingen minder worden en de bijna gepensioneerde beter kan inschatten hoeveel pensioen hij zal ontvangen. Om te bepalen hoe het pensioenkapitaal wordt belegd, is een onderzoek gedaan naar de risicovoorkeuren van de deelnemers. De resultaten daarvan zijn meegenomen bij het vormgeven van de beleggingen voor de nieuwe regeling. Actieve deelnemers kunnen kiezen om meer of minder risicovol te beleggen.

Voor gepensioneerden geldt dat het pensioen straks eerder zal worden verhoogd als de beleggingen goed presteren, maar ook dat er een kans is dat het pensioen wordt verlaagd. Om deze kans op verlaging en het effect daarvan kleiner te maken introduceert het pensioenfonds een aantal maatregelen. Zo spreiden wij straks de beleggingsresultaten over 5 jaar, zodat goede en slechte beursjaren met elkaar worden verdeeld. Er komt ook een collectieve reserve om een mogelijke verlaging (gedeeltelijk) op te vangen.

Gepensioneerden kunnen kiezen voor een vaste uitkering bij een verzekeraar in plaats van een variabele uitkering bij Pensioenfonds APF. De vaste uitkering blijft gelijk, terwijl de variabele uitkering naar verwachting in de loop van de tijd stijgt. Meer informatie hierover volgt in 2025. Ook actieve deelnemers kunnen vanaf 10 jaar voor hun pensionering kiezen tussen een variabele of vaste uitkering. Zij worden hierover op tijd geïnformeerd.

Sinds 2023 hebben we veel aandacht besteed aan de vraagstukken rond 'invaren'. Dit betekent dat alle pensioenaanspraken die we op 30 juni 2026 in onze boeken hebben, per 1 juli 2026 zullen overgaan naar de nieuwe regeling als alles volgens planning verloopt. Het bestaande vermogen van APF krijgt dan nieuwe bestemmingen: voor iedere deelnemer een persoonlijk pensioenkapitaal, na vorming van wettelijke reserves, de risicodelingsreserve en andere benodigde voorzieningen.

Bij het invaren is het uitgangspunt dat het vermogen van Pensioenfonds APF op een evenwichtige en zorgvuldige manier zal worden verdeeld. Een van de doelstellingen is dat als iemand al pensioen ontvangt, deze persoon na de overgang minstens hetzelfde bedrag blijft ontvangen. Om hier goed zicht op te krijgen, zijn er veel berekeningen gemaakt. Hierbij is rekening gehouden met verschillende scenario's en de effecten zijn voor de verschillende groepen deelnemers inzichtelijk gemaakt.

Bij de voorbereidingen op de overgang naar de nieuwe regeling houden we rekening met de verplichte wet- en regelgeving rond evenwichtige belangenafweging voor alle deelnemers. Het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, DNB en de AFM, met ieder hun eigen rol, zien erop toe dat we deze regels goed naleven.

In oktober 2024 hebben sociale partners de transitieplannen vastgesteld. Dit plan is het resultaat van overleg tussen werkgevers en vakorganisaties over de nieuwe pensioenregeling. Het plan beschrijft de keuzes voor de overgang naar de nieuwe regeling en hoe wordt omgegaan met de opgebouwde pensioenen. De VGAN heeft zijn mening over het plan gegeven. Deze mening is door sociale partners beoordeeld en meegewogen bij de definitieve keuzes. In maart 2025 hebben sociale partners een aanvulling op het transitieplan vastgesteld om het beter te laten aansluiten op de opdracht aanvaarding van het fonds. De transitieplannen en de aanvullingen van de werkgevers zijn op de website van het fonds geplaatst.

Om de overgang naar de nieuwe regeling goed te laten verlopen, moeten we aantonen dat de gegevens van onze deelnemers (de data) in orde zijn. Dit geldt voor, tijdens en na de overgang. Pensioenfonds APF heeft alvast een beoordeling van de datakwaliteit ingediend bij DNB. DNB heeft laten weten dat Pensioenfonds APF voldoet aan de eisen voor datakwaliteit.

In 2024 hebben we ook beoordelingen ingediend voor de vormgeving van de pensioenregeling en het vaststellen van de risicohouding. DNB heeft hierop nog een aantal opmerkingen. Wij zullen DNB bij de invaarmelding laten weten hoe wij hiermee om gaan.

Daarnaast moeten we nadenken over hoe we omgaan met oude regelingen en afspraken die niet in de nieuwe regeling passen. We willen onze zorgplicht goed invullen en de keuzebegeleiding goed regelen, zowel via de digitale kanalen als met hulp van het APS-klantteam en in samenwerking met de werkgevers.

Verder is Pensioenfonds APF bezig met het afronden van specifieke afspraken over de overgang met de uitvoerders APS en AIM en de werkgevers. Er zijn detailplanningen voor de activiteiten bij APS en AIM.

Projectplan en mijlpalen

De invoering van een nieuwe pensioenregeling en de overgang naar de nieuwe situatie brengen grote uitdagingen met zich mee. In 2024 hebben we hier samen met onze uitvoerders APS en AIM hard aan gewerkt. Binnenkort wordt de koppeling van de gegevensuitwisseling tussen APS en AIM opgeleverd. Onze pensioenuitvoerder APS werkt aan een nieuw toekomstbestendig administratieplatform voor al haar klanten. Wij zullen tegelijk met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel op dit nieuwe IT-platform overstappen. Het blijft uitdagend voor APS om ervoor te zorgen dat het nieuwe administratiesysteem op tijd klaar is.

De volgorde van de mijlpalen in 2025 is als volgt:

- ▶ De opdrachtaanvaarding door Pensioenfonds APF voor zowel de FPR-regeling als het invaren.
De opdrachtaanvaarding gaat over de 'opdracht' die de werkgevers door middel van een transitieplan bij Pensioenfonds APF hebben neergelegd. Hierbij hanteren we vastgelegde toetsingscriteria. Voor het invaren heeft het verantwoordingsorgaan een verzwaard adviesrecht en de raad van toezicht moet goedkeuring verlenen.
- ▶ Het implementatieplan dat we op tijd moeten indienen bij DNB. Naast de 'partiële beoordelingen' van de eerdergenoemde onderdelen, moet er nog informatie worden aangeleverd over het uitgevoerde project en de manier waarop de nieuwe regeling wordt geïmplementeerd, inclusief de risico's en beheersmaatregelen. Deze informatie wordt door DNB beoordeeld en goedgekeurd.
- ▶ Het communicatieplan dat tegelijk met het implementatieplan moet worden ingediend bij de AFM. Het communicatieplan werd in 2024 door het bestuur vastgesteld.
- ▶ Nieuwe uitvoeringsovereenkomsten met de werkgevers.

Als er mijlpalen zijn bereikt, zullen we dit melden op de speciale pagina op de website en in onze nieuwsbrieven.

Als alles volgens planning verloopt en de bekende projectrisico's zich niet voordoen, dan zijn sociale partners, Pensioenfonds APF en haar uitvoerders op tijd klaar met de voorbereidingen voor de nieuwe regeling en de overgang van de bestaande aanspraken per 1 juli 2026.

4 Pensioen

In dit hoofdstuk vind je de belangrijkste punten van de pensioenregelingen die wij uitvoeren. Meer informatie kan je op onze [website](#) vinden.

Onderdelen pensioenregeling 2024

AkzoNobel Nederland, Nouryon, Nobian en Salt Specialties hebben voor hun werknemers in Nederland een pensioenregeling bij ons ondergebracht. Deze bestaat uit een basisregeling en een excedentregeling, met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar:

- ▶ een collectieve middelloonregeling tot maximaal een jaarsalaris van € 77.890 (AkzoNobel) of € 79.947 (Nouryon, Nobian en Salt Specialties) met een vaste werkgeverspremie (CDC-regeling);
- ▶ voor werknemers met een vast jaarsalaris boven de genoemde grens geldt voor het salaris daarboven een individuele Beschikbare Premie (BP)-regeling, tot een salaris van € 137.800. Boven dit salaris is er geen pensioenopbouw.

Daarnaast verzekeren we voor actieve deelnemers een tijdelijk partnerpensioen op risicobasis van € 12.281,50 bruto per jaar.

CDC-regeling

Kern van onze CDC-regeling is dat de aangesloten ondernemingen financieel gezien alleen verantwoordelijk zijn voor het betalen van de vaste werkgeverspremie. De pensioenaanspraken en -rechten die we vermelden in het pensioenreglement en op individuele pensioenopgaven zijn niet gegarandeerd. Het pensioenfonds moet beschikken over voldoende financiële middelen. De ondernemingen staan garant voor het beschikbaar stellen van de vaste werkgeverspremie en de afdracht van de totale pensioenpremie. Ondernemingen storten niet bij als er een tekort is en krijgen geen geld terug als er een overschot is.

We laten in de volgende tabel de ontwikkeling zien van de belangrijkste parameters in 2024 ten opzichte van 2023:

	Parameters	2024	2023
AkzoNobel	Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,875%	1,641%
	Percentage nabestaandenpensioen	1,313%	1,149%
	Grensbedrag basisregeling	€ 77.890	€ 75.990
	Pensioenpremie (van grondslag)	29,8%	30,8%
Nouryon, Nobian, Salt	Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,875%	1,571%
	Percentage nabestaandenpensioen	1,313%	1,100%
	Grensbedrag basisregeling	€ 79.947	€ 78.380
		Nouryon: 29,8%	Nouryon: 30,1%
		Nobian: 29,8%	Nobian: 30,0%
		Salt: 29,8%	Salt: 30,9%
	Pensioenpremie (van grondslag)		
Alle ondernemingen	Maximum pensioengevend loon	€ 137.800	€ 128.810
	Start pensioenopbouw (franchise)	€ 17.545	€ 16.322
	Verzekerd bedrag tijdelijk partnerpensioen	€ 12.281,50	€ 11.425,40
	Afkoopgrens	€ 592,51	€ 594,89

Tabel 4.1

De grondslagen voor het vaststellen van de technische voorzieningen en de premiestelling voor 2024 zijn gelijk gebleven aan die voor 2023.

Op 24 februari 2023 heeft toenmalig minister Schouten bekend gemaakt dat pensioenfondsen die hun premies dempen op basis van verwacht rendement bij de premievaststelling voor het jaar 2024, eenmalig de mogelijkheid krijgen om het verwachte rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar. Het pensioenfonds heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt voor de vaststelling van de premie van 2024. Daarbij heeft het pensioenfonds tevens rekening gehouden met het meest recente advies van de Commissie Parameters van november 2022. Hierdoor kon het opbouwpercentage in 2024 worden verhoogd naar 1,875%.

Op basis van wetgeving was het niet mogelijk de pensioenpremie verder te verlagen. Daardoor was er in 2024 sprake van een premieoverschot van € 7,8 miljoen. Dit premieoverschot wordt bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling collectief bestemd voor de groep actieve deelnemers. Hiermee wordt een deel van de compensatie afschaffing doorsneesystematiek gefinancierd.

Arbeidsongeschiktheidspensioen met ingang van 2025 niet meer bij Pensioenfonds APF

Vanaf 1 januari 2025 wordt het arbeidsongeschiktheidspensioen (van toepassing bij volledige arbeidsongeschiktheid) niet meer ondergebracht bij Pensioenfonds APF. De vier werkgevers hebben dit nu direct bij een verzekeraar ondergebracht. APS kan dit onderdeel van de pensioenregeling niet meer uitvoeren na de overgang naar de nieuwe regeling. Dit betekent dat voor alle werknemers die op of na 1 januari 2025 ziek worden, het arbeidsongeschiktheidspensioen niet meer bij ons pensioenfonds is verzekerd.

Voor alle deelnemers die op 31 december 2024 een arbeidsongeschiktheidspensioen van Pensioenfonds APF ontvangen, en ook voor alle werknemers die op 31 december 2024 ziek zijn en mogelijk de komende paar jaar arbeidsongeschikt worden, geldt dat zij nog wel voor het arbeidsongeschiktheidspensioen in aanmerking komen voor de dekking van het pensioenreglement 2024, ondergebracht bij Pensioenfonds APF. Het bestuur beoogt deze arbeidsongeschiktheidspensioenen via een collectieve waardeoverdracht per 1 juli 2025 over te dragen naar elipsLife.

BP-regeling

Werknemers met een jaarsalaris boven het grensbedrag van de basisregeling kunnen een deel van hun pensioen opbouwen in de BP-regeling. In deze regeling dragen deelnemers tot de pensioendatum zelf het beleggingsrisico en op de pensioendatum het inkooprisico als het BP-kapitaal wordt omgezet in een pensioenaanspraak.

Elke maand beleggen we de premies, na aftrek van kosten, zodat de BP-deelnemer een BP-kapitaal opbouwt. Op de pensioendatum kopen we met het BP-kapitaal extra pensioen aan bij het pensioenfonds. De inkooptarieven hangen onder andere af van de rentestand. De BP-deelnemer kan ook kiezen om bij een externe partij een jaarlijks aanpasbare pensioenuitkering aan te kopen. Dit wordt ook wel 'doorbeleggen' genoemd.

We beleggen het BP-kapitaal en de premies op basis van lifecycle beleggen. Hierbij worden de ingelegde premies belegd volgens een mix die gebaseerd is op de leeftijd van de deelnemers. Deelnemers kunnen kiezen uit drie risicoprofielen: defensief, neutraal en offensief. Als er geen keuze wordt gemaakt, wordt het neutrale profiel toegepast. De deelnemer kan de voorkeur voor een risicoprofiel aanpassen op het deelnemersportaal door eerst diverse vragen te beantwoorden om een beeld van hun risicohouding vast te stellen.

In elk van de drie profielen beleggen jonge deelnemers vooral in aandelen. Naarmate de leeftijd vordert, verschuift de beleggingsmix naar meer vastrentende waarden. Hierdoor neemt het aandelenrisico en het renterisico bij de inkoop van pensioen af naarmate de pensioenleeftijd dichterbij komt. Om meer zekerheid te hebben over de hoogte van de uitkering bij pensionering, dekken we het renterisico bij de pensioeninkoop steeds meer af. Dat doen we met de module Matching, die een hoge mate van rentegevoeligheid kent.

In 2024 zijn de BP-kapitalen gestegen, vooral door waardestijging van de aandelenbeleggingen.

Een verschil tussen de datum waarop het inkooptarief wordt vastgesteld en de actuele waarde van het pensioenvermogen kan, vooral bij sterk schommelende renteniveaus, tot verkeerde verwachtingen en daardoor tot verrassingen bij deelnemers leiden. Daarom worden de inkooptarieven vanaf 2023 maandelijks vastgesteld. Door het vaststellings- en controleproces blijft er bij de prognoseberekeringen ongeveer 2 maanden verschil tussen de verkoopdatum van de beleggingen en de peildatum van de rente. Bij grote renteschommelingen in die tussenliggende maanden blijft dus sprake van schommelingen in het in te kopen pensioen. In 2024 zijn de inkooptarieven eerst gedaald tot juli 2024 (door een verdere rentestijging) en daarna gestegen door een dalende rente. De flinke rentedaling in november, gevolgd door een flinke rentestijging in december, komt terug in de fluctuerende inkooptarieven van begin 2025.

Aanpassing technische grondslagen

In 2024 hebben we, na ontvangen adviezen van onze actuariële specialisten, de grondslagen voor het vaststellen van de technische voorzieningen per 31 december 2024 en de premiestelling voor 2025 aangepast:

- ▶ We hebben de prognosetafel van het Actuarieel Genootschap (AG) bijgewerkt naar AG2024 (was AG2022);
- ▶ We hebben de fondsspecifieke ervaringssterfte en partnerfrequenties bijgewerkt naar 2024 (was 2022);
- ▶ Voor het leeftijdsverschil tussen man en vrouw gebruiken we nu, vanwege uitvoeringstechnische redenen, een afgerond verschil van 3 jaar in plaats van het werkelijke verschil (2 jaar en 10 maanden);
- ▶ De opslag voor het wezenpensioen is verhoogd van 0,2% naar 0,27% van de waarde van alle pensioenverplichtingen uit hoofde van het latent ouderdomspensioen;
- ▶ De excasso opslag voor de reserve voor toekomstige kosten is onderzocht maar blijft ongewijzigd op 2,6%.

Deze aanpassingen hebben een positieve impact van 0,33%-punt op de actuele dekkinggraad, doordat de technische voorzieningen met 0,28% zijn gedaald.

Toeslagen en overbruggingsplan

Een belangrijke vraag is of het pensioen zijn waarde behoudt bij inflatie. Wij willen de pensioenen elk jaar verhogen met de prijsinflatie, als onze financiële situatie en de regels dit toestaan.

Er zijn tijdelijk nieuwe wettelijke regels voor toeslagen. Om deze te gebruiken, moesten wij een overbruggingsplan indienen bij DNB. Dit plan beschrijft wanneer we de pensioenen kunnen verhogen of verlagen in de periode tot de overgang naar de nieuwe pensioenregeling in 2026.

In het overbruggingsplan staan de volgende belangrijke punten over het toeslagenbeleid van ons fonds afhankelijk van de dekkingsgraad:

- ▶ Vanaf 110% kan een verhoging worden gegeven volgens de oude regels.
- ▶ Vanaf 135% kan, met de oude regels, een volledige verhoging worden gegeven, gelijk aan de inflatie. Bij een dekkingsgraad tussen de 110% en 135% is de verhoging naar verhouding. Bijvoorbeeld bij een dekkingsgraad van 122,5% is de verhoging 50% van de inflatie.
- ▶ De minimale inwaardekkingsgraad van 103,5% volgens het transitieplan van de werkgevers en de vakbonden (zie ook [hoofdstuk 3. Wet toekomst pensioenen](#)) is nodig om de minimale reserves te kunnen vormen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze definitie van de dekkingsgraad is nieuw.
- ▶ De streefdekkingsgraad is 112%. Het bestuur wil niet dat de dekkingsgraad lager wordt dan deze 112%. Deze 112% is nodig om bij de verhuizing naar het nieuwe pensioenstelsel goed rekening te kunnen houden met de belangen van alle deelnemers en gepensioneerden. De belangrijkste doelen kunnen dan worden gehaald. Deze definitie van de dekkingsgraad is ook nieuw.

De overgangsregels geven nu de mogelijkheid om boven de streefdekkingsgraad van 112% een volledige verhoging ter hoogte van de inflatie te geven, zolang de dekkingsgraad na de verhoging boven de 112% blijft. Het bestuur heeft een toeslagbeleid ontwikkeld waarin staat dat we in principe de ruimte boven de 112% gebruiken om te indexeren, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken.

DNB heeft dit overbruggingsplan op 12 augustus 2024 goedgekeurd. Op onze website hebben wij meer informatie over het overbruggingsplan geplaatst.

Het bestuur heeft besloten de toeslag voortaan een dag eerder toe te kennen, per 31 december. Door de toeslag per 31 december te geven, kan er voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling mogelijk nog een extra verhoging worden toegekend, afhankelijk van de prijsindex en de dekkingsgraad en als het bestuur van mening is dat dit evenwichtig is.

Volgens het overbruggingsplan mag de dekkingsgraad na het toekennen van de toeslag niet onder de 112% komen. De dekkingsgraad was eind november 2024 ongeveer 122%, ruim boven de streefdekkingsgraad van 112%. Er was dus voldoende ruimte voor toeslagverlening. De maximale verhoging per 31 december 2024 is gelijk aan de stijging van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens in de periode september 2023 - september 2024, die 3,5% was. De pensioenen van alle deelnemers zijn per 31 december 2024 met 3,5% verhoogd. Zonder overbruggingsplan zou de toeslag 2,01% zijn geweest.

Het bestuur heeft bij de besluitvorming de belangen van alle deelnemers zorgvuldig afgewogen en gekeken naar de effecten voor verschillende leeftijdsgroepen. In zijn algemeenheid vindt het bestuur dat er sprake is van evenwichtige besluitvorming en dat het toeslagbesluit in het belang is van alle deelnemers. Op onze website hebben wij hierover meer informatie geplaatst.

Uitvoeringsovereenkomsten

In 2023 hebben we met de werkgevers afspraken gemaakt over een 2-jarige uitvoeringsovereenkomst voor 2024 en 2025. Eind 2024 zijn deze overeenkomsten opnieuw aangepast. De wijziging van de toeslagdatum van 1 januari naar 31 december en het niet meer bij pensioenfonds APF verzekerd zijn van het arbeidsongeschiktheidspensioen per 1 januari 2025 is hierin verwerkt. Ook is opgenomen dat de

uitvoeringsovereenkomst loopt tot en met 31 december 2026 of, als dat moment eerder is, de datum van overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Uitbesteding pensioenbeheer

Wij hebben de administratie van de pensioenen, de communicatie hierover en de financiële verslaglegging uitbesteed aan APS. Elk kwartaal controleren we of APS zich aan de afspraken houdt en of de kwaliteit goed is.

Onze overeenkomst met APS loopt tot 31 december 2025. We willen deze verlengen tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. We zijn in gesprek met APS over een nieuwe, meerjarige overeenkomst voor de periode na de overgang.

Het bestuursbureau en de penningmeester houden samen de kosten van het pensioenbeheer in de gaten. In het afgelopen jaar waren er geen belangrijke problemen met de uitbestede activiteiten.

Uitkeringen

We hebben in 2024 aan ruim 15.000 uitkeringsgerechtigden ruim € 210 miljoen uitgekeerd. De volgende tabel laat zien hoe dit bedrag is verdeeld over 3 soorten pensioenen en wat de gemiddelde uitkering per soort pensioen is.

Uitkering	Aantal	Bedrag (€ mio)	Gemiddeld (€)
Ouderdomspensioen	10.101	155,4	15.385
Nabestaandenpensioen	5.220	54,7	10.479
Wezenpensioen	130	0,2	1.538

Tabel 4.2

Premie CDC-regeling

Wij voeren als basisregeling een collectieve pensioenregeling uit met een vaste werkgeverspremie (CDC-regeling). Omdat de deelnemersbestanden en ziekenlijsten verschillen per onderneming, wordt de premie voor elke onderneming apart vastgesteld. De werkgeversbijdrage is vast en bedraagt 22,1% van de pensioengrondslag. Hierdoor varieert de werknemersbijdrage normaal gesproken per onderneming. In 2024 waren de werkgeversbijdragen voor alle ondernemingen gelijk, dus was ook de werknemersbijdrage hetzelfde. De totale premies staan in tabel 4.3.

De gedempte kostendeekkende premie is de maatstaf om te controleren of de totaal ontvangen feitelijke pensioenpremie voldoet aan wettelijke eisen. Een pensioenfonds mag voor stabilisering van de premie kiezen om bij die toets uit te gaan van een gedempte premie. Daarbij wordt gerekend met een verwacht toekomstig rendement onder aftrek van inflatie¹².

Wij stellen de feitelijke premie jaarlijks vooraf vast als een schatting van de gedempte kostendeekkende premie. Het bestuur wil dat de inkoop van pensioen evenwichtig is. Daarom hebben we afgesproken dat de premiedekkingsgraad op 30 september minimaal 75% moet zijn. Dit voorkomt dat de inkoop van pensioenen te veel ten koste gaat van het totale vermogen. In de praktijk zal de achteraf gemeten premiedekkingsgraad fluctueren. De premiedekkingsgraad lag in 2024 ruim boven de 100%.

¹² In de voorzieningen moet het pensioenfonds rekening houden met de 'risicovrije rente'. Op basis daarvan wordt de zuivere kostendeekkende premie berekend. De premiedekkingsgraad is een maatstaf voor de mate waarin de werkelijk ontvangen pensioenpremie dekking geeft voor de stijging van de voorziening als gevolg van pensioentoekenning.

De totale zuivere, gedempte en feitelijke premies voor risico fonds zijn als volgt:

Bedragen (x € 1 miljoen)	2024	2023	2022	2021	2020
Zuivere kostendekkende premie	80,4	65,1	108,2	113,0	98,0
Gedempte kostendekkende premie	66,8	71,1	71,4	68,1	49,0
Feitelijke premie	74,6	72,1	74,1	70,5	66,7
Tekort (-)/overschot (+) feitelijke premie versus zuivere premie	-5,4	+7,0	-/-34,1	-/-42,5	-/-31,3
Overschot feitelijke premie versus gedempte premie	7,8	1,0	2,7	2,4	17,7

Tabel 4.3

De op basis van de actuarieel benodigde premie berekende premiedekkingsgraad heeft het volgende verloop:

Jaarresultaat	2024	2023	2022	2021	2020
Premiedekkingsgraad	108%	130%	80%	72,6% ¹³	79,3%

Tabel 4.4

Transparante kosten

Wij willen duidelijk zijn over de kosten die we maken. We laten de kosten zien zoals de Pensioenfederatie adviseert. We maken onderscheid tussen de kosten van pensioenbeheer en vermogensbeheer. In dit hoofdstuk vind je informatie over pensioenbeheer. Voor vermogensbeheer kan je kijken in hoofdstuk 5 Beleggingen en duurzaamheid. Elk jaar maken wij een begroting en elk kwartaal vergelijken we de werkelijke kosten met de begroting.

Kosten pensioenbeheer: € 6,6 miljoen, per deelnemer € 322

Wij vinden het belangrijk om niet te veel geld uit te geven aan kosten, omdat het geld bedoeld is voor onze deelnemers. De kosten voor pensioenbeheer van € 6,6 miljoen (2023: € 5,8 miljoen) zijn nodig voor een goede uitvoering van de pensioenregeling, zoals administratiekosten, communicatiekosten, projectkosten, bestuurskosten, controle- en advieskosten en accountantskosten. Sommige kosten, zoals die van de toezichthouders, de certificerend actuaris en accountant, zijn moeilijk te beïnvloeden.

Op basis van marktinformatie, de omvang van het pensioenfonds, de benodigde werkzaamheden (onder meer vanwege het aanbieden van een CDC- en een BP-regeling en de complexiteit van de regeling) en de kwaliteit van de dienstverlening (bijvoorbeeld de communicatie en het aanbieden van beeldbelgesprekken), vinden we dat de kosten in verhouding zijn met het niveau van de dienstverlening.

In 2024 zijn de kosten gestegen ten opzichte van 2023. Dit komt door de hoge inflatie waardoor verschillende diensten duurder zijn geworden. Maar vooral door de stijging van de projectkosten voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De kosten voor het ontwerp van de nieuwe regeling waren ongeveer € 1,5 miljoen, ofwel € 75 per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers).

De Wtp verandert het pensioenstelsel flink. Juridische hulp is nodig om de nieuwe wetgeving goed te begrijpen en risico's te beperken. Bestaande pensioenregelingen en contracten worden aangepast. De transitie heeft invloed op het hele pensioenfonds en haar partners. Zowel de pensioenuitvoerder (PUO) als de fiduciair beheerder moeten hun processen aanpassen en afstemmen op elkaar. Hoe de wijzigingen in de communicatie worden doorgevoerd, is in 2024 uitgewerkt in een communicatieplan. Er is ook gecommuniceerd over de transitie en de nieuwe regeling.

¹³ Door ontwikkelingen na 30 september 2020 is het daadwerkelijk niveau van de premiedekkingsgraad per eind 2021 iets lager dan het vooraf gehanteerde minimum van 75%.

Tabel met uitsplitsing van de extra Wtp kosten

Kostenpost	Bedrag (x € 1.000)
Adviesdiensten datakwaliteit en juridisch	€ 495
Project binnen het fonds: o.a. actuariële berekeningen/ projectondersteuning/monitoring UPO	€ 537
PUO: voorbereiding en IT-aanpassingen	€ 311
Communicatie en voorlichting	€ 198
Totaal	€ 1.541

Tabel 4.5

De werkgevers dragen € 73.000 bij aan de kosten, onder andere voor transitieberekeningen. Deze door de werkgever betaalde kosten zijn niet opgenomen in het hierboven genoemde bedrag. Inclusief deze doorbelaste kosten bedragen de extra Wtp pensioenuitvoeringskosten € 1.614.000.

De pensioenbeheerkosten per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers) waren in 2024 € 322 (2023: € 280). De kosten per deelnemer, verdeeld over alle deelnemers, waren in 2024 € 223 (2023: € 194). De pensioenbeheerkosten per deelnemer exclusief Wtp kosten (exclusief gewezen deelnemers) waren in 2024 € 247 (2023: € 246).

5 Beleggingen en duurzaamheid

Ontwikkelingen beleggingen

Dit jaar zijn zowel aandelen, obligaties als vastgoed in waarde gestegen. De wereldwijde aandelenmarkten sloten het jaar af met een winst van 20%. Dit kwam vooral door bedrijven die goed profiteren van de AI-revolutie. Veel van deze bedrijven zagen hun winst sterk groeien en hebben een sterke positie in deze nieuwe technologie.

De Amerikaanse aandelenmarkt deed het beter dan andere regio's. Amerikaanse aandelen behaalden een rendement van 30% in euro's. Dit is veel hoger dan de 10% voor andere ontwikkelde landen en de 15% voor opkomende markten.

In de opkomende markten zagen we in 2024 wisselende resultaten. India presteerde goed met een rendement van ongeveer 20%. Dit kwam door sterke binnenlandse uitgaven en hervormingen die de economie ondersteunden. Brazilië en andere Latijns-Amerikaanse markten hadden ook positieve rendementen. Helaas werden deze rendementen beïnvloed door politieke onzekerheden en inflatie. China had een moeilijk jaar met een rendement van slechts 2%. Dit kwam door problemen in de vastgoedsector en trage economische groei.

Op de obligatiemarkten stond vooral Frankrijk in de schijnwerpers. Helaas niet op een positieve manier. De risico-opslagen op Franse staatsobligaties zijn het hoogst sinds de eurocrisis. Frankrijk kampt al jaren met lage economische groei en hoge begrotingstekorten. Sinds de coronacrisis is de staatsschuld gestegen tot boven de 110% van het bruto binnenlands product. Dit heeft het vertrouwen in de Franse kredietwaardigheid geschaad. Het totaalrendement op Franse staatsobligaties was in 2024 dan ook negatief. Dit terwijl staatsobligaties van andere eurolanden wel positief rendeerden. Ook Duitsland heeft het moeilijk, met problemen in de industrie en een vastgelopen groeimodel.

Beleggers reageren begin 2025 negatief op de heffingen opgelegd door de Verenigde Staten. Zij prijzen een recessie in. Deze heffingen zorgen voor onvoorspelbare bewegingen van aandelenkoersen. Bedrijven die veel handelen met andere landen kunnen minder winst maken door hogere kosten en problemen in de leveringen. Ook de waarde van rente en valuta's schommelen door economische spanningen en veranderingen in beleid. Handelsonderingen maken beleggers onzeker en voorzichtig. Het bestuur monitort de impact van deze ontwikkelingen op de beleggingen. De portefeuille is goed gespreid over beleggingscategorieën, sectoren en landen. Wij blijven de lange termijn voor ogen houden.

Rendement beleggingsportefeuille (inclusief rente- en valuta afdekking) afgelopen jaren:

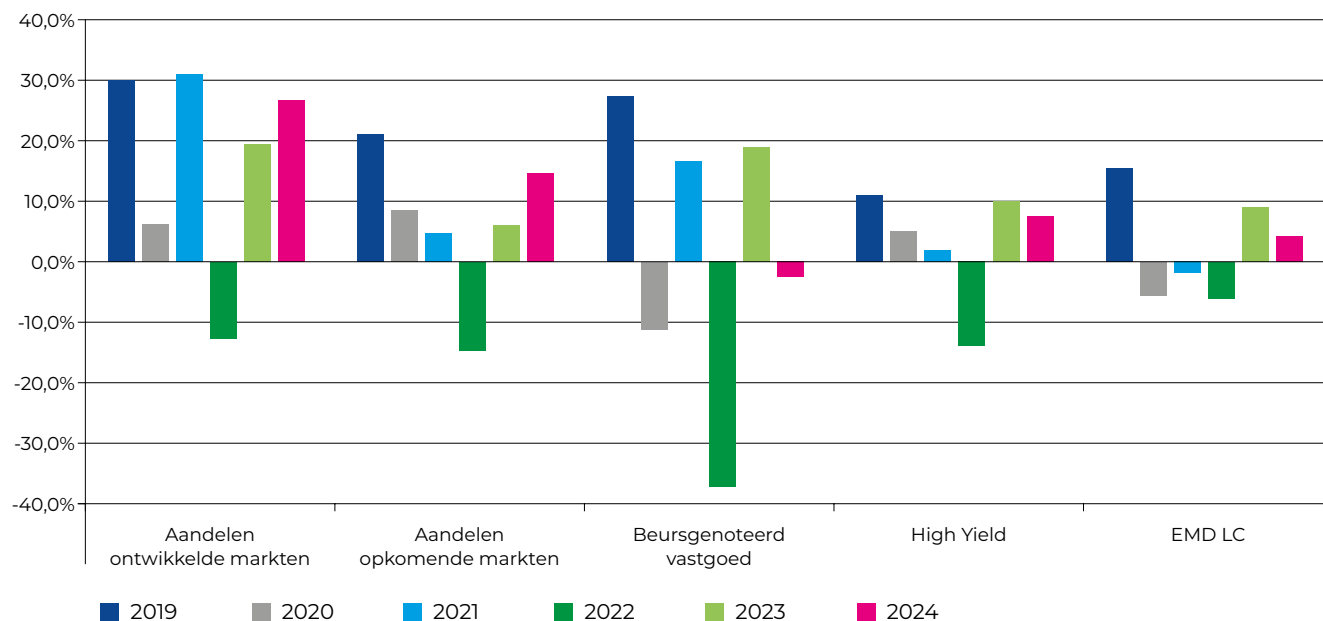
Jaar	Rendement beleggingsportefeuille inclusief overlays
2024	7,9%
2023	10,1%
2022	-18,4%
2021	6,9%
2020	5,1%

Tabel 5.1

De beleggingsportefeuille bestaat uit het fondsvermogen voor alle deelnemers. Dit betekent dat risico's en kosten worden gedeeld. Lage kosten en stabiele rendementen zijn het resultaat. Wij beleggen met een langetermijnstrategie. Ons doel is het opbouwen van vermogen voor jouw pensioen en het uitkeren van pensioenen die voldoende blijven om koopkracht te behouden. Daarom maken we andere keuzes dan iemand die op korte termijn rendement zoekt.

De volgende grafiek toont een overzicht van het rendement per jaar van de beleggingscategorieën aandelen ontwikkelde markten, aandelen opkomende markten, beursgenoteerd vastgoed, high yield leningen (hoog risico leningen) en leningen opkomende landen in lokale valuta (EMD LC).

Rendement per jaar beleggingscategorieën

Grafiek 5.1

Uit grafiek 5.1 blijkt dat de rendementen van verschillende beleggingscategorieën anders bewegen. Als één categorie verlies maakt, kan een andere categorie winst maken. Zo wordt het risico gespreid. Dit zorgt meestal voor minder schommelingen in het totale rendement. Grote verliezen kunnen voorkomen, maar ze zijn zeldzaam. Kijk bijvoorbeeld naar 2022, het jaar waarin de rente hard steeg, toen bijna alle beleggingscategorieën in waarde gedaald zijn.

Beleggingsbeleid

Pensioenfonds APF voert een consistent beleggingsbeleid uit. Beleggen is geen doel, maar een noodzakelijk middel om onze fondsdoelstellingen te halen. De beleggingshorizon van het totale pensioenvermogen binnen het fonds is en blijft lang. Hierdoor zijn wij in staat om weloverwogen beleggingsrisico's te nemen en hiermee gemiddeld over de lange termijn extra rendement te behalen. Andere risico's, zoals het renterisico en het valutarisico in de portefeuille, worden grotendeels afgedekt. Met sparen of alleen beleggen in relatief veilige obligaties, lukt het niet om een koopkrachtig pensioen te halen. Het is de ambitie om gemiddeld over de jaren de streefinflatie van de Europese Centrale Bank (ECB) bij te houden.

Strategische doelstellingen beleggingen

Het bestuur stelt het strategisch beleggingsbeleid vast. Voor de aspecten rendement, risico, duurzaamheid en kosten in de beleggingsportefeuille zijn strategische doelstellingen geformuleerd:

- ▶ **Het gestaag laten groeien van de pensioenen, en hiermee het bijhouden van de gemiddelde inflatie, is een belangrijke doelstelling voor het fonds.**

Helaas betekent een oplopende inflatie niet dat automatisch ook de pensioenen kunnen worden verhoogd. Het fonds zou het pensioen het liefst jaarlijks met de prijsstijging verhogen. Dat is in 2024 wel gelukt maar is niet altijd mogelijk omdat grote prijsstijgingen in korte tijd, negatieve invloed hebben op de waarde van de beleggingen. Daarnaast moeten we ons aan de wettelijke regels voor toeslagen houden afhankelijk van de dekkingsgraad.

- ▶ **De strategische asset allocatie betekent een vereist eigen vermogen dat zich moet blijven bewegen rondom 17%.**

Ook gedurende 2024 is aan deze doelstelling, passend bij de ambitie en risicohouding van het fonds, voldaan.

- ▶ **De kostendoelstelling (uit 2020) is om de beheerkosten in de beleggingsportefeuille te hebben verlaagd naar 0,30% als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.**

De beheerkosten in de portefeuille, exclusief performance gerelateerde fee, transactiekosten en overige gerelateerde kosten, zijn uitgekomen op 0,24%¹⁴ en hiermee onder het gewenste niveau zoals beoogd.

- ▶ **Met duurzaam beleggen worden twee centrale doelstellingen beoogd:**

- het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risico-rendementsprofiel);
- het bijdragen aan een betere – meer duurzame – wereld, door het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld en het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Wij betrekken concrete duurzaamheidscriteria, naast het behalen van rendement, binnen de risicobeperkingen en tegen passende beheerkosten in onze beleggingen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan bovenstaande doelstellingen.

Beleggingsovertuigingen

Wij hanteren overtuigingen die leidend zijn voor het implementeren van het strategisch beleggingsbeleid. Ook na de overgang naar de nieuwe pensioenregeling zullen onderstaande uitgangspunten gelden:

1. Wij nemen met onze beleggingen beheerste risico's die passen bij de voorkeuren van onze deelnemers.
2. Wij beleggen het pensioengeld voor de lange termijn.
3. Wij willen de keuze voor onze beleggingen kunnen uitleggen.
4. Wij willen met onze beleggingen bijdragen aan een duurzame wereld en de financiële markt zal duurzaam gedrag belonen.
5. Wij kiezen bij onze beleggingen voor een goede balans tussen rendement, risico's, kosten en duurzaamheid.
6. Wij spreiden onze beleggingen, dit zorgt voor een beter resultaat tegen lagere risico's.
7. Wij volgen met onze beleggingen de brede markt (passief). Waar mogelijk, gaan wij voor het behalen van een beter rendement dan de brede markt (actief).

¹⁴ Zie de toelichting in de laatste alinea van paragraaf kosten vermogensbeheer 2024.

Beleggingsbeleid

In de financiële lange termijn studie (ALM-studie) bekijken wij of het beleggingsbeleid past bij het risicoprofiel en de pensioenambitie van het fonds. Wij krijgen hiermee inzicht in de ontwikkeling van de verwachte jaarlijkse kans op rechtenkorting, koopkracht en dekkingsgraden bij meerdere economische en klimaatscenario's. Elk jaar toetsen wij of de beleggingen nog steeds passen bij de lange termijn scenario's. In 2024 zijn geen aanpassingen in de beleggingen doorgevoerd of nodig geweest. Onze fiduciair beheerder, Achmea Investment Management, biedt vanaf 2024 de mogelijkheid om in repo's te kunnen handelen. Repo's helpen ons om liquiditeit te beheren, rendement te verhogen en risico's te spreiden, zonder dat we onze langetermijnstrategie hoeven te wijzigen. Een repo (repurchase agreement) is een soort kortlopende lening waarbij APF effecten (zoals staatsobligaties) verkoopt en tegelijkertijd afsprekt om ze later terug te kopen voor een iets hogere prijs. Dit lijkt op een onderpandgestuurde lening: de koper leent geld uit, en wij geven tijdelijk obligaties als onderpand.

De rente heeft grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen, en daarmee op de dekkingsgraad. Om de dekkingsgraad te beschermen tegen een rentedaling, dekken wij het renterisico voor toekomstige uitkeringen gedeeltelijk af met beleggingen in Europese staatsleningen en bedrijfsobligaties, particuliere hypotheekleningen en renteswaps. Besloten is om per 1 januari 2024, in verband met de overgang naar de nieuwe pensioenregeling, over te gaan van een dynamische renteafdekking op basis van een rentestaffel naar een vaste afdekking. Gedurende het jaar is de renteafdekking conform ons beleid gehandhaafd op 73%. In hoofdstuk 3 Wet toekomst pensioenen is op hoofdlijnen de Wet toekomst pensioenen en het traject tot transitiedatum toegelicht.

Ook een daling van niet-euro valuta heeft een negatieve invloed op de waarde van de beleggingen. Wij dekken 75% van het valutarisico in zakelijke waarden af en 100% van het valutarisico in vastrentende waarden. Per saldo droeg de valuta afdekking negatief bij aan het resultaat van de portefeuille over 2024. De valuta afdekking beschermt namelijk tegen een daling van de afgedekte valuta's maar levert een negatief resultaat op als de vreemde valuta in waarde stijgt. Dit was voor de Amerikaanse dollar (+6,6%) en het Britse pond (+4,8%) het geval in 2024. De Japanse yen daalde met 4,4% in waarde waardoor dit een positief resultaat opleverde. De impact van de yen op het totale resultaat is echter beperkt.

Wij hebben met de vermogensbeheerders afspraken over het te verwachten rendement, het risico, de kosten en criteria op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Waar het om het effect van duurzaamheid op de beleggingsportefeuille gaat, als risico of kans, spreken we over ESG factoren. Bedrijven worden aangemoedigd winst te maken, zonder nadelige invloed op het vlak van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (van het Engelse 'Environmental, Social en Governance').

Wat doen wij op het gebied van duurzaam beleggen

Aan de hand van het deelnemersonderzoek in 2023 zijn de keuzes in het duurzaam beleggen toegelicht en is gevraagd naar de mening van onze deelnemers daarover. De meningen bleken niet eenduidig, maar de conclusie is dat ons beleid aansluit bij de voorkeur van de meeste deelnemers.

Om duurzaam beleggen kracht bij te zetten, maken wij gebruik van de volgende instrumenten. Een van de criteria is dat het instrument passend moet zijn bij de omvang van dit fonds:

- ▶ Screening van de beleggingsportefeuilles;
- ▶ Het indien nodig uitsluiten van ondernemingen en landen;
- ▶ Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
- ▶ Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
- ▶ ESG-integratie, het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen.

Een toelichting op de inzet van elk instrument per beleggingscategorie volgt later in dit hoofdstuk.

Beleggingsrendementen 2024

Om de overgang naar de nieuwe pensioenregeling (FPR) soepel te laten verlopen, is de beleggingsportefeuille in 2024 administratief aangepast aan de nieuwe FPR-inrichting. De onderliggende beleggingen en het beleggingsbeleid blijven hetzelfde. De portefeuille is verdeeld in twee onderdelen: de module Rente en de module Rendement. De modules zijn samengesteld uit rendement genererende beleggingscategorieën (Rendement) en beleggingscategorieën met een hoge rentegevoeligheid (Rente). Beide modules zijn opgebouwd uit zogenaamde “units”. In de uitkeringsfase van de FPR is er ook een portefeuille voor het afdekken van renterisico met contanten en renteswaps. Door deze wijziging ziet de volgende tabel er anders uit dan in voorgaande jaren. Zichtbaar is de procentuele verdeling van de hoofdcategorieën, het rendement voor aftrek van beheervergoedingen (bruto rendement) en benchmarkrendement.

	Portefeuilleweging per 31/12/2024	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark
Module Rente + matching	46,25%		
Staatsobligaties		1,5%	1,0%
Obligaties niet-staat		4,1%	3,7%
Hypotheken		3,7%	2,7%
Liquide middelen		3,8%	3,7%
Module Rendement	53,75%		
Aandelen		24,8%	24,5%
High Yield leningen		6,3%	6,8%
Emerging Market Debt (EMD)		15,5%	13,6%
Amerikaanse obligaties		9,2%	9,0%
Hedgefonds		-5,1%	6,1%
Vastgoed		3,6%	4,7%
Liquide middelen		3,8%	3,7%
Totaal overlays ¹⁵			
Rente afdekking		0,3%	
Valuta afdekking		-2,1%	
Totaal portefeuille		7,9%	

Tabel 5.2

Module Rente

De beleggingen in deze module hebben als doel om het opgebouwde kapitaal zoveel mogelijk in stand te houden en het renterisico van toekomstige uitkeringen af te dekken. Deze module kent een beperkt risicoprofiel met een gemiddelde duratie (ca. 6 tot 8 jaar). Het gaat om veilige beleggingen met relatief weinig schommelingen in waarde. Alle beheerders en fondsen behaalden een rendement dat gelijk of hoger was dan de index. In 2024 daalden de hypotheekrentes sneller dan de swaprentes, wat ervoor zorgde dat de drie hypotheekfondsen beter presteerden dan de benchmark.

¹⁵ Het rendement op de rente afdekking en de valuta afdekking is op basis van contributies (en niet op basis van time-weighted return). De rendementen van de overlays zijn gemeten vanaf moment van unitiseren per 4 november 2024.

Alle categorieën binnen module Rente lieten, ook na kosten, positieve netto rendementen zien:

	Gewicht %	Netto rendement Mandaat/fonds	Rendement Benchmark
Obligaties euro staatsleningen	54,3%	1,5%	1,0%
Obligaties euro niet-staatsleningen	32,8%	4,0%	3,7%
Hypotheek: Aegon	4,2%	6,2%	3,4%
Hypotheek: SAREF	3,9%	4,9%	4,1%
Hypotheek: Dynamic Credit	4,7%	6,2%	3,7%
Liquide middelen/cash	0,2%	3,8%	3,7%
Totaal	100%		

Tabel 5.3

Europese obligaties

De portefeuille met Europese obligaties is belegd in leningen met een hoge kredietwaardigheid. Beide portefeuilles hebben in 2024 beter gepresteerd dan de index. Naast het behalen van een beter rendement, moet er in bedrijfsleningen (niet-staatsobligaties) ook een beter duurzaamheidsprofiel zijn dan de benchmark. De manager moet in 2030 zorgen voor een CO₂-voetafdruk die 50% lager is dan in 2020. Dit wordt bereikt door elk jaar gemiddeld 7% te verminderen, wat ook in 2024 gelukt is.

Particuliere hypotheek

Hypotheek zijn een aantrekkelijk alternatief voor staatsleningen. In 2024 stegen de huizenprijzen door lagere hypotheekrentes, hogere lonen en een schaarste aan woningen. Dit zorgde voor een positieve ontwikkeling. Door lage werkloosheid en stijgende huizenprijzen is er weinig risico dat mensen hun hypotheek niet kunnen betalen.

In het afgelopen jaar daalde de rente drie keer met in totaal 1%. Hierdoor daalden ook de hypotheekrentes, wat positief was voor investeerders. De hypotheekrentes daalden zelfs nog sneller dan de benchmark, waardoor betere resultaten werden behaald. Het verduurzamen van woningen en het aanpakken van klimaatrisico's zijn belangrijk voor hypotheekverstrekkers. Bij het verstrekken van een hypotheek wordt steeds vaker gekeken naar het energielabel van de woning. Dit energielabel beïnvloedt de voorwaarden van de hypotheek.

Module Rendement

In module Rendement worden beleggingsrisico's bewust genomen. Door te spreiden naar meerdere categorieën, wordt gestreefd naar een stabiele portefeuille die minder gevoelig is voor plotselinge dalingen op de aandelenmarkt. De beleggingen in deze module hebben als doel om het pensioenkapitaal te laten groeien, deels met de inflatie mee.

Bijna alle categorieën binnen module Rendement lieten, ook na kosten, positieve netto rendementen zien. Hedgefonds hebben slechter gepresteerd:

	Gewicht %	Netto rendement Mandaat/fonds	Rendement Benchmark
Aandelen wereldwijd	53,7%	24,7%	24,5%
Amerikaanse bedrijfsobligaties	9,4%	9,0%	9,0%
High Yield leningen	5,3%	6,1%	6,8%
Obligaties in opkomende landen	5,4%	15,0%	13,6%
Hedgefonds	8,5%	-6,7%	6,1%
Vastgoed	17,2%	3,0%	4,7%
Liquide middelen/cash	0,5%	3,8%	3,7%
Totaal	100%		

Tabel 5.4

Aandelen (wereldwijd)

Hierbij wordt belegd in aandelen van bedrijven in ontwikkelde landen en separaat in aandelen van bedrijven in opkomende landen. Aandelen ontwikkelde landen hebben het meest bijgedragen aan het rendement. Het resultaat werd vooral gedreven door Amerikaanse aandelen. De 'magnificent seven', een zevental grote Amerikaanse bedrijven (Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon, Nvidia, Meta en Tesla) profiteerden van het optimisme rondom de ontwikkeling van artificial intelligence. Ook Japanse en Europese aandelen lieten een sterke stijging zien.

Aandelen Ontwikkelde landen

De aandelenportefeuille, passief beheerd door Robeco met een speciaal voor het fonds ontwikkelde ESG-strategie, heeft met een netto rendement van 26,8% een licht hoger rendement behaald dan 26,6% van de brede benchmark (de MSCI World index). De manager wordt aangezet die wereldwijde ondernemingen te selecteren met relatief betere ESG kenmerken en een betere CO₂-voetafdruk ten opzichte van de MSCI World Index. Het is onze overtuiging dat beursgenoteerde ondernemingen hierdoor explicieter zullen concurreren met elkaar op het gebied van duurzaamheid. Bedrijven worden aangemoedigd winst te maken, zonder nadelige invloed op het vlak van E, S en G. Er is veel ontwikkeling gaande op het gebied van ESG data. De komende jaren zullen beursgenoteerde ondernemingen in Europa hierover uitgebreid moeten rapporteren. Een goede ontwikkeling.

Aandelen Opkomende markten

Ook aandelen uit opkomende markten droegen positief bij aan vermogensgroei in de module met een benchmarkrendement van 14,7%. De drie fondsmanagers samen hebben een outperformance behaald en een netto rendement van 15,6%. Binnen deze regio's presteerden vooral de Zuid-Koreaanse en Taiwanese technologiebedrijven goed, dankzij de groeiende belangstelling voor kunstmatige intelligentie. Ondanks de vele economische uitdagingen en mede dankzij stimuleringsmaatregelen van de overheid, herstelde de Chinese aandelenmarkt zich enigszins in 2024.

Bedrijfs- en opkomende landen obligaties (wereldwijd)

Amerikaanse bedrijfsobligaties

Het benchmarkrendement van Amerikaanse investment grade bedrijfsobligaties was 9%. Risico-opslagen (spreads) van de verschillende segmenten daalden per saldo. De manager moet naast outperformance ook minimaal 50% reductie van de CO₂-voetafdruk in 2030 bereiken ten opzichte van de voetafdruk van de benchmark per ultimo 2020. Dit wordt gerealiseerd door tot 2030 een gemiddelde reductie van 7% per jaar te bereiken. Beiden zijn in 2024 gelukt.

Wereldwijde high yield leningen (hoog risico leningen)

Het benchmarkrendement van wereldwijde high yield obligaties was met 6,8% heel positief. Leningen in de sectoren gezondheidszorg en vastgoed herstelden zich sterk. Het derde kwartaal kende een stijging van 5,5% in de Amerikaanse high yield markt. Dit omdat de Amerikaanse centrale bank (Fed) goede voortgang behaalde richting een inflatiedoelstelling van 2%. Het beheer binnen het beleggingsfonds bleef echter achter, met een netto rendement van 6,2%. Dit kwam vooral door een defensieve aanpak in CCC-obligaties (de risicovolle categorie).

Obligaties in opkomende markten

Obligaties in opkomende landen kenden met een benchmarkrendement van 13,6% een goed beleggingsjaar. De kredietfundamenten van opkomende markten blijven over het algemeen solide. Daarnaast bood de dalende inflatietrend ruimte voor versoepeling van het monetaire beleid. De manager behaalde netto een rendement van 15,0%. Dit mede door selectieve positionering, waarbij de focus lag op 'relative value'. Dit pakte het afgelopen jaar positief uit.

Hedgefonds

De kenmerken van hedgefonds en de toegevoegde waarde voor de portefeuille zijn diversificatie, risicoreductie in termen van lagere beweeglijkheid van de rendementen op totaalniveau en behalen van een absoluut positief rendement.

Echter, in 2024 was de toegevoegde waarde van de hedgefonds in de portefeuille negatief. Verkiezingen in meer dan 60 landen zorgden voor onrust. Financiële markten reageerden soms heftig op de onzekerheid. Vooral onzekerheid over de timing en omvang van renteverlagingen had grote invloed en de managers die trends volgen hadden het moeilijk. Hedgefondsen in grondstoffen hebben een ruwe rit meegemaakt door extreme volatiliteit, strengere regels en liquiditeitsrisico's. Sommige fondsen boekten winsten, terwijl anderen hard werden geraakt door verkeerde speculaties. Transtrend deed het goed, maar AHL Evolution had een negatief jaar door verliezen op diverse energiecontracten en op renteswaps. Hedgefundmanager GMO speculeerde met short posities in cacao, koffie, goud en zilver. Een onderschatting van de productietekorten en marktsentiment. Zij blijven vertrouwen op hun fundamentele waardering en verwachten een prijscorrectie.

Het fonds wil de hedgefonds niet afrekenen op één slecht beleggingsjaar. Wij blijven de ontwikkelingen kritisch volgen en houden voor ogen dat deze categorie snel kan acteren en inspelen op andere tijden op de financiële markten.

Vastgoed (Nederland en Europa)

Vastgoedbeleggingen worden beïnvloed door rente, bezettingsgraad en huurprijzen. De bezettingsgraad in Nederland bleef hoog, maar er waren regionale verschillen. Steden met veel economische groei zagen hogere huurprijzen en meer vraag naar vastgoed. Andere gebieden hadden een gematigde groei. Duurzaamheid krijgt steeds meer aandacht in vastgoedbeleggingen, vooral op het gebied van energie-efficiëntie en milieu-impact. Beleggers kozen panden die voldeden aan strenge ESG-normen, in lijn met marktontwikkelingen.

In de Nederlandse niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen wordt geïnvesteerd in 'core' vastgoed. Dit type vastgoed levert stabiele huurinkomsten die meegroeien met de inflatie. Het heeft een hoge bezettingsgraad op goede locaties. Dit zorgt voor een lager beleggingsrisico. In 2024 stabiliseerde de waardering van vastgoed, vooral in de woningsector. De bezettingsgraad blijft hoog in alle sectoren. De grootste uitdaging voor de toekomst is de investering in verduurzaming. De benchmark geeft geen goede weerspiegeling van de Nederlandse vastgoedmarkt en geeft slechts een indicatie.

Het fonds belegt ook in Europees beursgenoteerd vastgoed. Geopolitieke onzekerheden zorgden voor negatieve koersontwikkelingen. Toch presteerde de manager beter dan de benchmark.

	Gewicht %	Netto rendement Mandaat/fonds	Rendement Benchmark
Niet beursgenoteerd vastgoed	65%	5,7%	4,7%
Beursgenoteerd vastgoed	35%	-2,0%	-2,8%

Tabel 5.5

Liquide middelen

In de modules is het deel cash zo beperkt mogelijk. In module Rendement is cash vereist als onderpand voor de valuta-afdekking. Overkoepelend wordt 1,4% cash aangehouden als buffer voor de ingaande premies en uitgaande uitkeringen. Ook is deze cash vereist om te voldoen aan onderpandvereisten voor beleggingen in rentederivaten. Er wordt belegd in vastrentende instrumenten met een zeer korte looptijd zoals AAA-staatsobligaties uit de eurozone met een looptijd korter dan één jaar, deposito's en banktegoeden. Om meer flexibiliteit te hebben en minder liquide middelen aan te hoeven houden, is het mogelijk gemaakt om in te zetten op repo's in kritieke situaties (zie blz. 32).

Kosten vermogensbeheer 2024

Totale kosten toegewezen aan vermogensbeheer: € 26,6 miljoen, 0,51% van het gemiddeld belegd vermogen

De kosten voor het beheer van onze beleggingen worden volledig betaald door het fonds. Deze kosten moeten worden afgewogen tegen het extra verwachte rendement, het genomen risico en onze duurzame doelen. We beoordelen onze beleggingen op vier punten: rendement, risico, duurzaamheid en kosten. Elk kwartaal bekijkt het bestuur of de kosten voor beheer worden goedgemaakt door extra rendement. Als dit op de lange termijn niet het geval is, kiezen we voor goedkoper, passief beheer. Een slechte performance kan ook aanleiding zijn om te praten over een verlaging van de fee.

De vermogensbeheerskosten als % van het gemiddeld belegd vermogen zijn als volgt:

	2024	2023
Beheerkosten + performance gerelateerde kosten	0,34	0,35
Transactiekosten	0,17	0,14
Totale vermogensbeheerskosten	0,51	0,49
Gemiddelde belegd vermogen (in miljoen euro)	5.268	4.870

Tabel 5.6

De totale vermogensbeheerskosten bestaan uit verschillende onderdelen. Dit zijn de beheerkosten van de managers, prestatiekosten en transactiekosten. Daarnaast zijn er fiduciaire beheerkosten, beleggingsadvieskosten en bewaarloonkosten. Ook dragen de algemene kosten van het bestuur en het bestuursbureau bij aan deze kosten.

Transactiekosten zijn de kosten die het fonds maakt om een belegging te kopen of verkopen. Voor obligaties zitten deze kosten in de prijs en worden ze niet apart vermeld. Toch houden we schattingen bij en rapporteren deze.

De vermogensbeheerkosten zijn afhankelijk van verschillende factoren. Beleggingsstrategieën en de soorten beleggingen bepalen de hoogte van deze kosten. Beheerkosten voor vastrentende waarden en aandelen zijn lager dan voor vastgoed en hedgefunds. Actief beheer kost meer dan passief beleggen. Ook de schaalgrootte van een pensioenfonds en de mate van uitbesteding beïnvloeden de kosten.

De kosten van het vermogensbeheer (in € miljoen) in 2024 bestonden afgerond uit:

	2024			
	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Vastrentende waarden	4,2	-	1,7	5,9
Aandelen	1,9	-	1,0	2,9
Vastgoed	2,3	-	0,4	2,7
Hedge funds	3,2	0,8	5,4	9,4
Liquiditeiten/derivaten	0,1	-	0,1	0,2
Kosten fiduciair beheer	4,0	-	-	4,0
Overig	1,5	-	-	1,5
Totaal	17,2	0,8	8,6	26,6

Tabel 5.7

De kosten van het vermogensbeheer (in € miljoen) in 2023 bestonden afgerond uit:

	2023			
	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Vastrentende waarden	3,8	-	1,7	5,5
Aandelen	1,8	-	1,0	2,8
Vastgoed	2,2	-	0,4	2,6
Hedge funds	3,3	0,9	3,6	7,8
Liquiditeiten	-	-	-	-
Derivaten	-	-	0,3	0,3
Kosten fiduciair beheer	3,6	-	-	3,6
Overig	1,4	-	-	1,4
Totaal	16,1	0,9	7,0	24,0

Tabel 5.8

Het fonds besteedt alle diensten voor beleggingen uit. De kosten voor fiduciair beheer zijn gestegen onder andere door het gebruik van repo's via de repodesk. De fiduciair beheerkosten zijn ook gestegen door de voorbereiding van de nieuwe pensioenregeling. Het beheerd vermogen is gegroeid door koersstijgingen, de kosten gerelateerd aan de waarde van ‘Assets under Management’ werden hierdoor hoger.

De fiduciaire fee bestaat uit drie onderdelen:

- ▶ Strategisch advies en portefeuilleconstructie: vergaderingen met inzet van het kernteam, advies over rente- en valuta-afdekking, advies duurzaam beleggen, jaarplan beleggingen en beleggingsrichtlijnen. Ook bevat dit tekstuele input of review voor het strategisch beleggingsbeleid, ABTN, jaarverslag en inzet bij vragen van toezichthouders.
- ▶ Beleidsuitvoering en manager selectie: selecteren en monitoren van managers, beoordelen van rapportages, rebalancing wanneer nodig, cashallocatie, onderpandbeheer, balans- en liquiditeitenbeheer en repobeheer.
- ▶ Administratie: beleggingsadministratie, rapportage, controle en evaluatie. Dit omvat het meten van prestaties, naleving van mandaten en het opleveren van managementrapportages (kwartaal- en risicorapportages) en SFDR-rapportages.

Transactiekosten zijn kosten die ontstaan door het handelen van de manager. Hedgefonds valt over 2024 op, met hogere transactiekosten. Dit komt doordat hedgefonds vaak handelen om te profiteren van marktbewegingen. Hierdoor stijgen de directe en indirecte handelskosten. Complexe beleggingsstrategieën zoals short selling, derivaten en arbitrage zorgen ook voor hogere transactiekosten. In onrustige markten stijgen de indirecte transactiekosten door bredere spreads en hogere liquiditeitskosten.

De beheerkosten zijn in 2024 gestegen, voornamelijk door een toename van het beheerd vermogen door stijgende koersen. De fee-afspraken met de managers zijn ongewijzigd gebleven. Wanneer de waarde van de beheerde activa stijgt, nemen de absolute kosten ook toe, omdat de beheervergoeding een percentage van het beheerde vermogen is.

Elk jaar beoordeelt het bestuur de beleggingskosten als percentage van het belegd vermogen. Over 2024 is de kostendoelstelling bereikt. De beheerfee kosten zijn verlaagd van 0,35% over jaar 2020 naar nu 0,24% van het gemiddeld belegd vermogen. Hierbij zijn de prestatie gerelateerde kosten en transactiekosten niet meegenomen.

De totale beheerkosten, inclusief fiduciaire fee en adviseringskosten, bewaarloonkosten en kosten voor het pensioenfonds (en exclusief transactiekosten), waren 0,34% van het gemiddeld belegd vermogen. Het is de verwachting dat de kosten over 2025 zullen stijgen door extra ondersteunende diensten ter voorbereiding op de nieuwe pensioenregeling.

BP-regeling

In hoofdstuk 4 Pensioen is de werking van de BP-regeling kort beschreven. De beleggingen van de BP-regeling worden geadmistreerd in twee modules Rendement en Rente en door deelname in een Duratie Matching Fund (DMF¹⁶). Elke module bevat beleggingsfondsen die passen bij specifieke doelen zoals rendement, risico, duurzaamheid en kosten. Er wordt bewust belegd in liquide beleggingscategorieën. Dit gebeurt zoveel mogelijk in passief beheerde fondsen tegen lage beheerkosten.

Module Rendement

BlackRock CCF Developed World (ESG screened) Index Fund (80%). De index die de fondsmanager als benchmark hanteert is de MSCI World ex Select Controversies Index. Naast uitsluiting van controversiële wapens worden ook bedrijven gescreend en beoordeeld op de wijze waarop met mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie wordt omgegaan. Tabaksproducenten worden eveneens uitgesloten. Screening vindt plaats door MSCI op grond van de 10 Global Compact Principles van de Verenigde Naties.

¹⁶ Begin oktober 2024 is overgestapt van de module Matching naar het Duration Matching Fund ('DMF') van AIM. Dit fonds is specifiek ontwikkeld voor de opbouwfase van DC regelingen (inclusief FPR). Het fonds heeft nagenoeg dezelfde doelstelling en hetzelfde beleggingsbeleid als de voormalige module Matching van de BP-regeling. Deze transitie is zonder kosten doorgevoerd en vertaalt zich in lagere lopende kosten voor deelnemers in de BP-regeling.

Dit beleggingsfonds heeft over 2024 een nettorendement van 20,3% behaald en de Index 19,9%.

BlackRock Aandelen opkomende landen iShares (20%). De Index die de manager hanteert is de MSCI Emerging Markets Index. Dit beleggingsfonds heeft over 2024 een rendement van 15,7% behaald, hoger dan het benchmarkrendement van 14,7%.

Module Rente

Achmea IM Euro Government Bond Fund (50%). Dit fonds is onder de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) geclassificeerd als een artikel 8 fonds. Het fonds promoot duurzame beleggingen onder meer door een duidelijk commitment naar groene obligaties. Ontwikkelingen op het gebied van ESG worden meegenomen in de actieve landenposities. Het fonds heeft over 2024 een rendement van 1,2% behaald, hoger dan het benchmarkrendement van 1,0%.

Achmea IM Euro Investment Grade Credit Fund (35%). Duurzaamheid is integraal onderdeel van het beleggingsproces. Uitsluitingen gaan verder dan wettelijk verplicht. Er wordt niet belegd in ondernemingen die actief zijn op het gebied van controversiële wapens, tabak en teerzand. Ook kunnen ondernemingen die zich niet houden aan internationale normen uitgesloten worden. Verder wordt als onderdeel van de kredietanalyse het ESG-risico van ondernemingen beoordeeld. Het beleggingsfonds heeft over 2024 een rendement van 3,7% behaald, hoger dan het benchmarkrendement van 3,5%.

PVF particuliere hypotheekfondsen (15%). Het Particuliere Hypotheken Fonds (PHF) belegt in Nederlandse hypotheeklen met als onderpand woningen voor eigen gebruik. Het beleggingsfonds heeft over 2024 een rendement van 5,1% behaald, 1%-punt hoger dan de swapbenchmark.

Duratie Matching Fund (DMF)

In dit fonds wordt belegd in rentederivaten die zeer rentegevoelig zijn in combinatie met liquide middelen. Het doel van dit fonds is het afdekken van het risico van renteschokken bij de pensioeninkoop. Voor een groot deel gebeurt dit al in de module Rente. Het DMF, met een hoge rentegevoeligheid, is echter nodig om voldoende bescherming voor de lange looptijden te bieden. De opzet is zo gekozen dat een kleine allocatie naar dit fonds ervoor zorgt dat de waarde zich tegengesteld aan de invloed van de rente op de inkoopfactoren van pensioen ontwikkelt (zie hoofdstuk 4 Pensioen paragraaf BP-regeling).

	Rendement (netto ¹⁷) Jaar 2024	Rendement Benchmark Jaar 2024
Module Rendement	19,3%	18,9%
Module Rente	2,9%	2,3%
Module Matching	5,7%	-

Tabel 5.9

De rendementen in de Lifecycles zijn afhankelijk van het gekozen risicoprofiel en de leeftijd van de deelnemer. De inkooptarieven worden maandelijks geactualiseerd, zodat ook bij sterke rentebewegingen een betere aansluiting ontstaat tussen de waarde van het kapitaal en het inkooptarief. Via de BP-nieuwsbrief is op kwartaalbasis een toelichting op de beleggingsresultaten van de modules en de ontwikkeling van de inkooptarieven gegeven.

¹⁶ Dit zijn de rendementen, gecorrigeerd voor alle beleggingskosten. Het rendement van de benchmark wordt altijd bruto (zonder correctie voor kosten) getoond. Het behaalde rendement in de module met dat van de benchmark is hierdoor niet exact te vergelijken, maar geeft wel een goede indicatie.

In de bijlagen van het jaarverslag is het pensioenfonds wettelijk verplicht inzage te geven in de mate waarin de regeling ecologische en/of sociale kenmerken of een duurzame beleggingsdoelstelling heeft. Dit inzicht is voor iedereen in een andere lifecycle en leeftijd verschillend. In de bijlagen is de SFDR-informatieverschaffing van de voorbeeld maatmensen 50 jaar en 60 jaar in de drie verschillende lifecycles opgenomen.

De samenstelling en de rendementen van de drie Lifecycles¹⁸ in 2024 zijn te vinden op onze [website](#).

Hoe geven wij vorm aan duurzaam beleggen

Wij houden in de beleggingen rekening met criteria op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Waar het om het effect van duurzaamheid in brede zin op de beleggingsportefeuille gaat, als beleggingsrisico of -kans, spreken we over ESG factoren. Bedrijven worden aangemoedigd winst te maken, zonder nadelige invloed op het vlak van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (van het Engelse 'Environmental, Social en Governance').

Ons beleid duurzaam beleggen kent twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame – wereld, door:
 - a) het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld.
 - b) het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Klimaatverandering is een relevant en urgent thema om zowel vanuit maatschappelijk als risico-rendementsperspectief op te sturen.

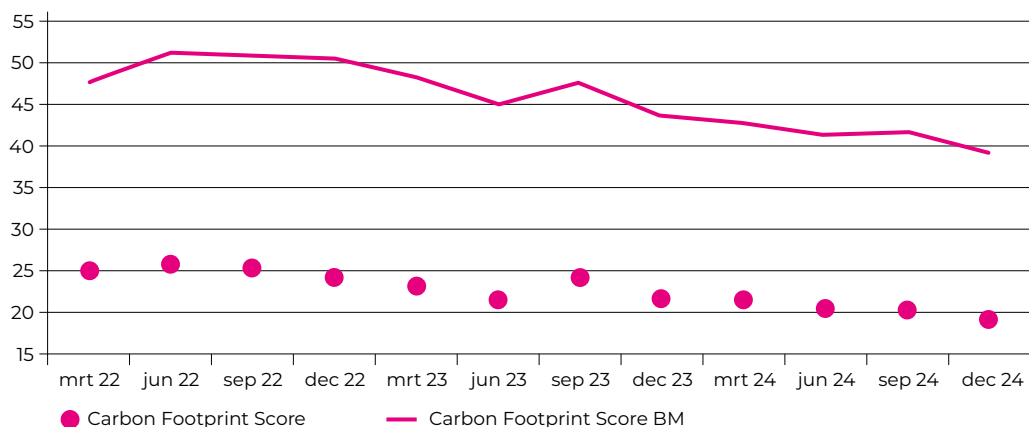
- ▶ Pensioenfonds APF wil een bijdrage leveren aan het tegengaan van de negatieve effecten van klimaatverandering en het stimuleren van de energietransitie. Het is onze overtuiging dat dit op lange termijn bijdraagt aan het rendement van het pensioenfonds. Wij accepteren dat dit op korte termijn ten koste kan gaan van het rendement.
- ▶ Pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C. APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage leveren. Het is belangrijk dat ondernemingen waarin wij beleggen voortgang maken op het terugdringen van de CO₂-uitstoot en met de energietransitie.

Concreet betekent dit dat de CO₂-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille jaar op jaar met 7% wordt verlaagd. Door de ondernemingen in de portefeuille te stimuleren hun bijdrage te leveren aan het Akkoord van Parijs tracht APF de CO₂-emissies van de portefeuille verder te verlagen en ook een reductie van CO₂-missies in de werkelijke economie te realiseren. Het jaar 2020 wordt hierin gezien als nulmeting.

¹⁸ Er zijn drie lifecycles in de BP-regeling: Lifecycle Neutraal, Lifecycle Offensief en Lifecycle Defensief. In elke lifecycle wordt een combinatie van twee modules en het Duratie Matching Fund (DMF) gebruikt. De rendementen van de verschillende lifecycles vindt u [hier](#).

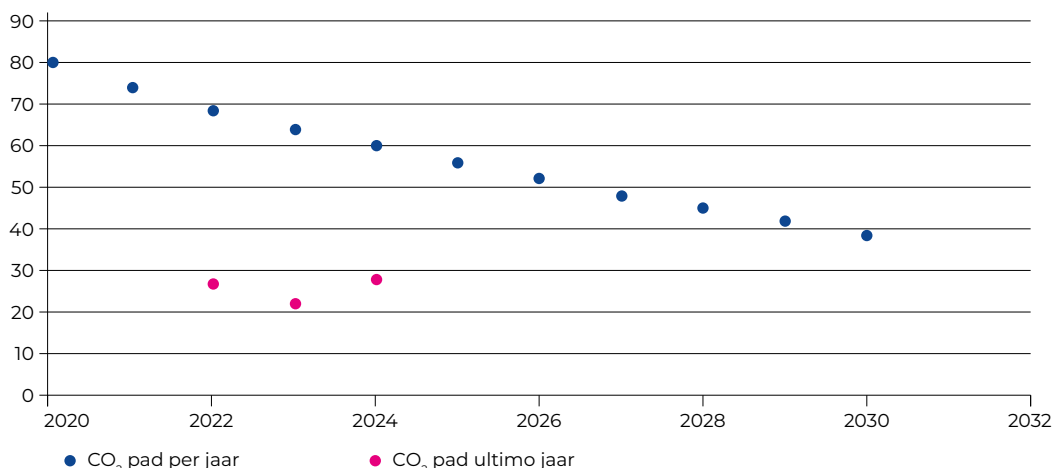
Deze aanpak is van toepassing voor de mandaten aandelen ontwikkelde landen en voor de mandaten Europese en Amerikaanse bedrijfsleningen (credits).

Carbon voetafdruk aandelenportefeuille die lager ligt dan van de benchmark:

Grafiek 5.2

CO₂ reductiepad tot 2030 versus CO₂ uitstoot portefeuille euro bedrijfsleningen:

Grafiek 5.3

Kader duurzaam beleggen

Om invulling te geven aan het beleid duurzaam beleggen maken wij gebruik van internationale en breed geaccepteerde normenkaders. Deze kaders worden door ons onderschreven en worden gebruikt bij de beoordeling van de ondernemingen waarin wordt belegd. Het gaat om de volgende internationale kaders:

1. UN Global Compact;
2. Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant voor Pensioenfondsen. Het IMVB Convenant is beëindigd op 31 december 2022. Wij zullen de ingezette verankering van de OESO-richtlijnen en UNGP's in onze beleggingsketens waar mogelijk verder brengen.
3. OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen;
4. UN Guiding Principles on Business and Human Rights;
5. Sustainable Development Goals (SDG's);
6. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

Instrumenten duurzaam beleggen in de portefeuille

In ons deelnemersonderzoek in 2023 is naar de mening van deelnemers gevraagd over de inzet van verschillende instrumenten. Uit het onderzoek bleek dat deelnemers zich goed kunnen vinden in onze aanpak.

Wij maken gebruik van de volgende instrumenten:

- A. Screening van de beleggingsportefeuilles
- B. Het, indien passend bij het beleid, uitsluiten van ondernemingen en landen
- C. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen
- D. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- E. ESG-integratie, het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen

A. Screening van de beleggingsportefeuilles

Om goed zicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, laten wij periodiek de beleggingsportefeuilles door onze uitvoerder engagement screenen. Deze due diligence heeft als doel de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren (dus de negatieve impact voor de samenleving en het milieu in zowel de beleggingsportefeuille als bij potentiële beleggingen) te identificeren, prioriteren en analyseren. Naar aanleiding van bevindingen wordt zo nodig actie ondernomen. Bijvoorbeeld, het starten van een dialoog met een onderneming.

B. Proactief aandeelhouderschap: het uitsluiten van ondernemingen en landenbeleid

Wij willen via onze beleggingen niet betrokken zijn bij ondernemingen die significante negatieve impact op de wereld (kunnen) hebben, zoals ondernemingen die:

- ▶ Betrokken zijn bij en omzet genereren uit de productie van controversiële wapens, waaronder clusterbommen en clustermunitie, landmijnen, chemische wapens, biologische wapens, kernwapens, witte fosfor en uranium.
- ▶ meer dan 50% van hun omzet realiseren met de productie en verkoop van tabak en tabaksproducten. Vanaf 2025 zijn ook producenten van e-sigaretten uitgesloten.
- ▶ actief zijn in kolen en teerzanden en in schalie- en arctische olie en gas met een omzetgrens van meer dan 5%.

In lijn met ons landenbeleid worden beleggingen in staatsobligaties uitgesloten van landen die onder de EU- en VN sanctiewetgeving vallen.

Sinds 2023 sluiten wij een belegging in staatsobligaties uit van de slechtst scorende landen op mensenrechten, arbeidsnormen en corruptie. De scores worden afgegeven door de gerenommeerde instituten Transparency International, Freedom House en ITUC.

Om belangenverstrengeling uit te sluiten beleggen wij niet in financiële waarden van aangesloten ondernemingen.

Bij een passieve aandelenbelegging kan het voorkomen dat aandelen van deze ondernemingen wel onderdeel vormen van de portefeuille. Wij ondernemen in een dergelijk geval geen enkele actie op de desbetreffende positie.

De uitwerking van het beleid vindt zijn weerslag in onze uitsluitingenlijst. Deze lijst wordt op jaarbasis aangepast en per april elk jaar op de [website](#) gepubliceerd.

C. Proactief aandeelhouderschap: engagement, het aangaan van een dialoog met ondernemingen.

Als betrokken belegger zetten wij een specialistische partij, Columbia Threadneedle Investments (CTI), in die namens ons actief een dialoog aangaat met ondernemingen waarin wordt belegd. Het doel van engagement is het opheffen en voorkomen van ernstige schendingen, het realiseren van een positieve gedragsverandering en het aansporen van de onderneming tot het creëren van waarde voor de lange termijn. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen.

Door proactief aandeelhouderschap verbetert het risicorendementsprofiel van onze beleggingen. Wij geloven dat ondernemingen, beleggers en de samenleving als geheel samen de vruchten plukken van effectief engagement.

Engagement bij ondernemingen wordt geprioriteerd op basis van:

- ▶ Een beoordeling van de impact van ESG factoren nu en in de toekomst;
- ▶ De ernst van negatieve effecten;
- ▶ Een beoordeling van de kans op succes voor engagement;
- ▶ Input van het bestuur op de thema's klimaatverandering, milieuzorg, arbeidsomstandigheden, mensenrechten en corporate governance.

In 2024 heeft CTI namens het fonds tien projecten uitgevoerd. Deze projecten gingen over de eerder genoemde thema's. Bij het thema milieuzorg waren projecten over biodiversiteit en waterbeheer belangrijk. In het project over ontbossing is met bedrijven gesproken over hoe zij ontbossing in hun toeleveringsketen kunnen beheersen. Dit is belangrijk vanwege de komende EU-regels voor ontbossing. Ook in 2024 is gewerkt aan het terugdringen van kolengebruik voor energieopwekking. In samenspraak zijn oplossingen voor bedrijven aangekaart. Bijvoorbeeld, kunnen zij CO₂ lokaal opslaan en is dit mogelijk en geaccepteerd door de samenleving? Is de biomassa duurzaam? Verkopen zij kolencentrales op een verantwoorde manier, met een verplichting om af te bouwen? Chemische bedrijven zijn aangespoord om de uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. Ook is gevraagd om te investeren in recyclingtechnologieën. Dit helpt om plastic afval te verminderen en een circulaire economie te creëren.

Reactieve engagement richt zich op het verminderen van negatieve effecten van bedrijven op maatschappij en milieu. Voorbeelden hiervan zijn gesprekken met oliebedrijven in Latijns-Amerika over pijpleidingen en met een farmaceutisch bedrijf over productveiligheid.

In 2024 zijn de grootste bijdragen behaald op SDG 13 klimaatverandering (43% van alle engagementresultaten gerelateerd aan dit thema), SDG 8 eerlijk werk en economische groei (14% van alle engagementresultaten gerelateerd aan dit thema) en SDG 15 leven op land (14% van alle engagementresultaten gerelateerd aan dit thema).

D. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Een goede bestuurscultuur is belangrijk voor een stabiele ontwikkeling. Het helpt bij het creëren van waarde voor aandeelhouders op lange termijn. Wij zien stemmen als een belangrijk onderdeel van actief aandeelhouderschap. Onze verwachtingen en ons stembeleid komen voort uit de Nederlandse Corporate Governance Code en internationale principes van goed ondernemingsbestuur.

Via ons stembeleid moedigen wij bedrijven aan om de CO₂-uitstoot te verlagen. Vooral bedrijven in risicosectoren zoals energie, mijnbouw en transport. Als zij niet genoeg doen, stemmen wij tegen voorstellen van het bestuur, zoals herbenoemingen. Stemmen geeft ons de kans om verandering te bewerkstelligen. Het is onze verantwoordelijkheid als 'rentmeester'. We leggen onze verwachtingen uit, vragen om commentaar en lichten toe waarom we tegen hebben gestemd.

In 2024 hebben we gestemd op 677 aandeelhoudersvergaderingen. We hebben in totaal 9.922 stemmen uitgebracht. Dit betekent dat we op 97,5% van de vergaderingen hebben gestemd.

E. ESG integratie

Met ESG-integratie bedoelen wij het structureel meenemen van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces.

In de basis kiezen wij ervoor meer te beleggen in die ondernemingen die de ESG kwesties goed op orde hebben. Concreet betekent dit dat de ESG score van de portefeuille beter moet zijn dan de ESG score van de benchmark. Ook moet de gemiddelde kooldioxide (CO₂) voetafdruk van de bedrijven in de portefeuille lager zijn dan die van de benchmark en de komende jaren in absolute zin dalen.

Toepasbaarheid beleid

Wanneer wij participeren in beleggingsfondsen, is het niet mogelijk een eigen beleid duurzaam beleggen toe te passen. Dan is het beleid van de aangestelde fondsbeheerder leidend voor de invulling en uitvoeringen van een eventueel verantwoord beleggen beleid. Het deel beleggingsfondsen is circa 30% van de totale portefeuille.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

De SFDR, ook bekend als de Verordening Informatieverschaffing Duurzaamheid, wil de informatie over duurzame beleggingen verbeteren. Wij volgen de SFDR-regels. Onze beleggingen voldoen op dit moment niet aan de EU Taxonomie-criteria, dus rapporteren wij een percentage van 0% Taxonomie-alignment.

Wij rapporteren over de ecologische en sociale kenmerken van onze beleggingen. In 2024 promootte 21,4% van onze portefeuille de volgende E/S kenmerken:

- ▶ ESG-integratie
- ▶ CO₂-reductie
- ▶ Uitsluitingsbeleid
- ▶ % Greenbonds of andere duurzame beleggingen

De indicatoren zijn in 2024 gelijk gebleven of verbeterd. Voor meer informatie kun je de website bezoeken (onder downloads).

6 Communicatie

We willen onze deelnemers helpen om actie te ondernemen en de juiste keuzes te maken met duidelijke informatie en inzichten. Zo kunnen ze zelf bepalen wanneer actie nodig is. We willen een sterke band opbouwen met onze deelnemers. Vertrouwen in het fonds en tevredenheid met onze service zijn belangrijke doelen.

Onze communicatie is gebaseerd op vijf kernwaarden:

- ▶ Helder
- ▶ Ondersteunend
- ▶ Deskundig
- ▶ Relevant
- ▶ Toegankelijk

We hebben een communicatiebeleidsplan voor drie jaar en een jaarlijks communicatieplan. Het huidige communicatiebeleidsplan, dat loopt van 2023 tot en met 2025, heeft de volgende uitgangspunten:

- ▶ We verwachten een grotere behoefte aan uitleg en toelichting over het nieuwe pensioenstelsel en de gevolgen daarvan voor verschillende groepen deelnemers. Dat betekent dat we vaker en dieper moeten communiceren. Voor actieve deelnemers is afstemming met en ondersteuning door werkgevers belangrijk.
- ▶ Het activeren en begeleiden van de deelnemers bij het maken van keuzes krijgt een nog grotere nadruk. Er moet worden gezocht naar creatieve manieren en communicatiekanalen om activatie te bereiken – zo veel mogelijk digitaal en mobiel.
- ▶ Sterkere differentiatie in inhoud en communicatiemiddelen tussen deelnemersgroepen (actief/niet actief, leeftijd, salarishoogte, partnersituatie) zal nodig zijn om te zorgen voor tijdige en relevante informatie en een goede keuzebegeleiding.
- ▶ Het meten van de effectiviteit van onze communicatie en de tevredenheid van de deelnemers over de dienstverlening krijgt een hogere prioriteit en wordt met prestatieindicatoren gemonitord.

Een belangrijke strategische doelstelling is het bereiken van zoveel mogelijk deelnemers. We willen ervoor zorgen dat onze deelnemers:

- ▶ De gevolgen van de financiële situatie van het fonds voor hun pensioen kennen.
- ▶ De (keuze)mogelijkheden van de pensioenregeling voor hun situatie kennen en begrijpen.
- ▶ Weten hoe de regeling wordt aangepast door het nieuwe pensioenstelsel.
- ▶ Inzicht hebben in hun eigen pensioensituatie bij ons pensioenfonds.
- ▶ Aandacht besteden aan hun pensioen, tijdig verantwoordelijkheid nemen en weloverwogen keuzes maken.
- ▶ Vertrouwen hebben in en tevreden zijn over ons pensioenfonds.

Website en portaal

Onze website, www.pensioenfondsapf.nl, is de centrale plek voor alle informatie over Pensioenfonds APF. De website heeft informatie in het Nederlands en Engels informatie en wordt actueel gehouden met nieuws en maandelijkse informatie over de dekkingsgraad. We hebben speciale themapagina's, bijvoorbeeld over het nieuwe pensioenstelsel. Via het 'Mijn pensioen' portaal kunnen deelnemers persoonlijke informatie zien, zoals hun gegevens, opgebouwde aanspraken, documenten en vooruitzichten. Dit helpt hen actief bezig te zijn met hun pensioen en keuzes te maken waar nodig. De informatie op de website is georganiseerd per doelgroep. In 2024 is de website vernieuwd en hebben we een 'Academy pagina' toegevoegd om meer te leren over pensioenzaken.

Beschikbare premieregeling (BP-regeling)

Naast de basisregeling hebben we ook een BP-regeling. Deelnemers kunnen hun risicoprofiel aanpassen via hun deelnemersportaal. Op de website is een speciale pagina over de BP-regeling. Elk kwartaal plaatsen we een toelichting op de resultaten van de BP-beleggingen op de website. Meer informatie over de BP-regeling vind je in [hoofdstuk 4 Pensioenen](#) en [hoofdstuk 5 Beleggingen en duurzaamheid](#).

Emailadressen

Pensioenfonds APF wil zoveel mogelijk digitaal communiceren. Hiervoor hebben wij actuele emailadressen nodig. Bij voorkeur privé emailadressen, omdat deze bij uitdiensttreding of pensionering kunnen blijven bestaan. Per email communiceren is snel, kostenbesparend en milieuvriendelijk. In december 2024 ontvingen ruim 13.000 deelnemers een kerstkaart met het verzoek hun privé emailadres door te geven. Dit leverde ongeveer 400 extra emailadressen op.

In de komende periode besteden wij extra aandacht aan deelnemers die niet digitaal willen of kunnen communiceren. Zo zorgen wij ervoor dat ook zij alle nodige informatie ontvangen.

Zorgplicht en keuzebegeleiding

Het pensioenfonds en de werkgevers zijn verantwoordelijk voor de zorgplicht en proberen deelnemers zo veel mogelijk te helpen bij de te maken keuzes. In 2023 hebben wij ons beleid voor keuzebegeleiding vastgelegd. We willen vooral bij keuzes met onomkeerbare gevolgen of van de norm afwijkende keuzes persoonlijke begeleiding stimuleren. Dat geldt bijvoorbeeld voor de keuze om partnerpensioen om te ruilen voor meer ouderdomspensioen. In 2023 plaatsten we een pensioenkeuzehulp op de website. Hiermee kunnen deelnemers de verschillende keuzemogelijkheden die de pensioenregeling bij pensionering biedt, verkennen zonder in te loggen op het portaal. Tot nu toe hebben 1.200 personen gebruik gemaakt van deze keuzehulp.

Activiteiten

Onze communicatieactiviteiten zijn afgestemd op de levensfase van de deelnemer. We geven relevante informatie op het juiste moment en in een aantrekkelijke vorm. Zo helpen we deelnemers om meer inzicht te krijgen in hun pensioen en de mogelijkheden die de pensioenregeling biedt. In 2024 hebben we naast de wettelijke communicatie een aantal activiteiten uitgevoerd:

- ▶ **Opvolging Uniform Pensioenoverzicht (UPO):**

Alle actieve en gewezen deelnemers kregen een digitaal bericht nadat het UPO op het deelnemersportaal was geplaatst. Dit stimuleerde hen om zich te verdiepen in hun pensioensituatie.

- ▶ **Warm welkom:**

Alle nieuwe deelnemers ontvingen een bericht waarin we aandacht vroegen voor pensioen en de pensioenregeling.

- ▶ **Inzicht in pensioenkeuzes en online pensioen aanvragen:**

Deelnemers vanaf 60 jaar kregen een bericht over het thema 'met pensioen gaan'. We gaven informatie over de pensioenkeuzes en het online aanvragen van pensioen, met nadruk op beeldbelgesprekken.

- ▶ **Zorgplicht BP-regeling:**

Deelnemers in de BP-regeling worden elk jaar gevraagd om hun risicoprofiel te controleren en aan te passen aan hun huidige situatie.

- ▶ **Verkort jaarverslag 2023:**

We hebben onze deelnemers op een eenvoudige manier geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen in 2023.

- ▶ **Alle deelnemers zijn per e-mail of per post geïnformeerd over de toeslagverlening per 31 december 2024.**

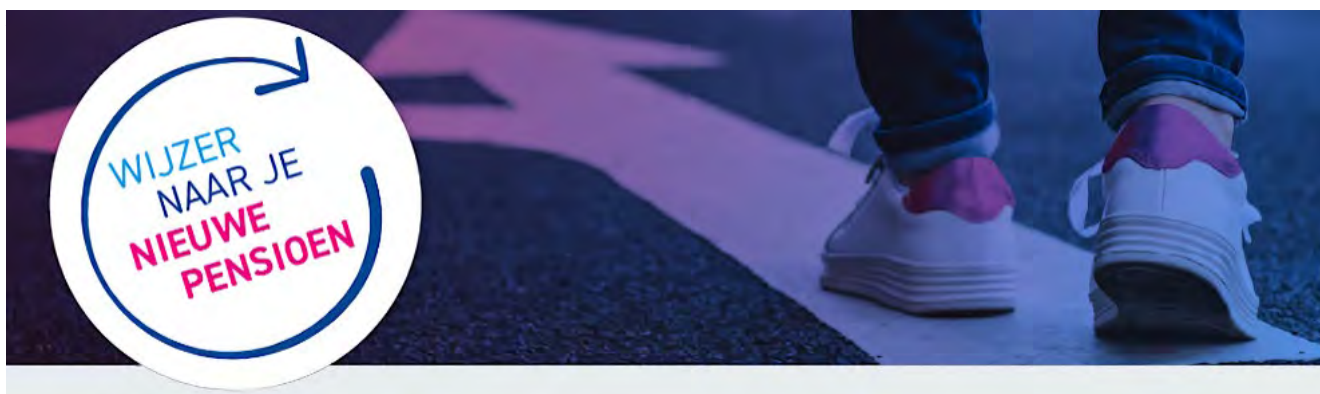
Beeldbellen

Pensioenfonds APF biedt beeldbellen met een pensioenspecialist aan. Tijdens het gesprek worden vragen over bijvoorbeeld pensionering, nabestaandenpensioen of arbeidsongeschiktheidspensioen behandeld. Doordat beeldschermen gedeeld kunnen worden, kan toelichting worden gegeven op documenten of berekeningen. In 2024 hadden 62 deelnemers een beeldbelgesprek, wat zeer gewaardeerd werd met een cijfer van 9.2.

Naar een nieuwe pensioenregeling

Onze deelnemers worden op verschillende manieren geïnformeerd over de nieuwe regels voor pensioen en de overgang die ons te wachten staat. Op de website is hiervoor een aparte pagina ingericht.

Samen met sociale partners worden pensioen updates verstuurd. Er zijn materialen ontwikkeld voor de informatiebijeenkomsten voor actieve deelnemers over het door sociale partners opgestelde transitieplan. Daarvoor is gebruik gemaakt van een klankbord van werknemers.

Er zijn video's en infographics ontwikkeld ter ondersteuning van de uitleg over de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. De video's staan op de website en gaan over de volgende onderwerpen:

- ▶ Je pensioen verhuist mee
- ▶ Partnerpensioen nu en straks
- ▶ Je krijgt altijd je pensioenuitkering
- ▶ Je pensioenvermogen beweegt mee
- ▶ Straks ieder jaar verhoging?
- ▶ Kan ik niet beter voor de ingang van de nieuwe regeling met pensioen gaan?

Pensioenfonds APF zal het communicatieplan in verband met de overgang naar de nieuwe pensioenregeling in mei 2025 bij de AFM indienen. In het plan wordt beschreven hoe en wanneer het fonds deelnemers gaat informeren over de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Hiervoor is gebruik gemaakt van de resultaten van een deelnemersonderzoek dat in juni 2024 is gehouden. Onderzocht zijn de houding, het gedrag en de kennis van onze deelnemers over hun pensioenfonds en hun huidige en toekomstige pensioenregeling. Wij zullen dit onderzoek periodiek herhalen.

Meer informatie over het nieuwe pensioenstelsel is opgenomen in hoofdstuk 3 Wet toekomst pensioenen.

Uitbesteding pensioencommunicatie

Wij hebben APS gevraagd om de pensioencommunicatie voor ons te doen. Zij zorgen voor alle verplichte communicatie, zoals de startbrief, het Uniform Pensioenoverzicht (UPO), standaard brieven, nieuwsbrieven en de informatie op de website en het deelnemersportaal. De communicatiecommissie controleert of alles goed wordt uitgevoerd.

We hebben afspraken gemaakt met APS over de kwaliteit van hun werk. De volgende tabel bevat de gestelde doelstellingen en de behaalde scores.

Prestatieindicatoren	Doelstelling 2024	Score 2024	Score 2023
Website			
Bezoeken website	120.000	131.483	141.665
Bezoeken pagina nieuw pensioenstelsel	10.000	1.942	Niet gemeten
Bezoeken deelnemersportaal	90.000	83.612	80.955
Gebruik pensioenplanner	3.000	6.125	2.209
UPO downloads	11.000	6.432	10.577
Deelnemers			
Percentage digitaal communiceren - actieven	90%	94,6%	91,2%
Percentage digitaal communiceren - slapers	55%	58,6%	51,4%
Percentage digitaal communiceren - gepensioneerd	55%	52,3%	50,4%
E-mailing			
Open percentage	70%	65,6%	64,9%
Klik percentage	20%	21,2%	15,5%

Tabel 6.1

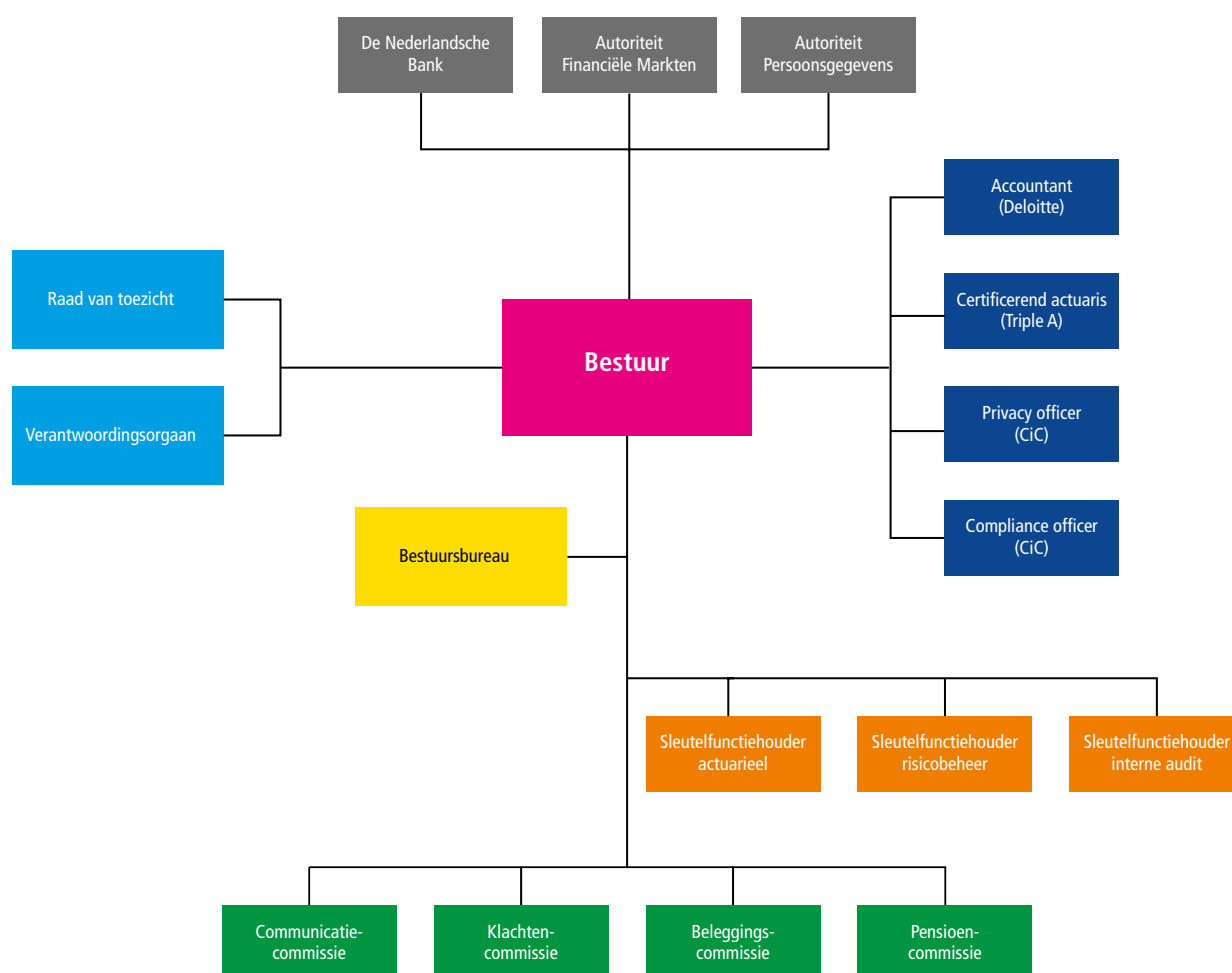
Ondanks dat we nog niet alle doelstellingen hebben behaald, geven deze cijfers ons waardevolle informatie. We kunnen bijvoorbeeld per campagne zien hoeveel deelnemers een bericht openen en erop klikken, wanneer iets wordt geopend en hoe dit verdeeld is naar leeftijdsgroepen. Daarop kunnen we onze berichten aanpassen zodat ze voor elke doelgroep relevant zijn.

Na drie jaar van gedetailleerde rapportage is de conclusie dat we moeten blijven focussen op het verhogen van het percentage digitale communicatie voor slapers en gepensioneerden. Gerichte campagnes zijn belangrijk voor een hoog percentage van openen en doorklikken van berichten en het bezoeken van het portaal. We gebruiken de scores om meer inzicht te krijgen in de behoeften van de deelnemers. Daarnaast moeten we rekening houden met de relatief grote groep gepensioneerden die alleen via schriftelijke uitingen of telefonisch contact bereikt kunnen worden. Ook deze groep moet voor de nieuwe regeling belangrijke keuzes gaan maken en hiervoor voldoende informatie hebben.

Voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling hebben wij een aangepaste prestatieindicator gehanteerd: het meten van het aantal bezoeken aan de pagina over het nieuwe pensioenstelsel. De doelstelling was 10.000 paginabezoeken, het resultaat was 1.942 bezoeken. De verwachting is dat het aantal bezoeken aan deze pagina in 2025, in aanloop naar de nieuwe pensioenregeling, zal toenemen. We zullen de wensen en de tevredenheid van onze deelnemers over onze communicatie bij deze ingrijpende verandering regelmatig testen.

7 Governance

In dit hoofdstuk leggen wij uit hoe het bestuur van Pensioenfonds APF werkt. Voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zijn er speciale afspraken gemaakt, zoals het recht van de gepensioneerdenvereeniging VGAN om gehoord te worden. Meer informatie hierover staat in hoofdstuk 3 Wet toekomst pensioenen.

- Externe toezichthouders
- Externe audit, control en compliance
- Intern toezicht en verantwoording
- Sleutelfunctiehouders

Profiel

Stichting Pensioenfonds APF is opgericht in 1972 en statutair gevestigd in Arnhem. De laatste statutenwijziging was op 18 maart 2024. De stichting staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41047382. De stichting is een ondernemingspensioenfonds en aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Bestuur

Het bestuur van Pensioenfonds APF bestaat uit zes leden: drie werknemersleden, twee werkgeversleden en een vertegenwoordiger van pensioengerechtigden. De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter vormen het dagelijks bestuur. Het bestuur vergadert meestal maandelijks.

Remko van de Peppel werd per 1 april 2024 bestuurslid. Hij volgde Gerrit-Willem Gramser op, die per 31 maart 2024 stopte als bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie. Erna Boogaard werd per 1 april 2024 bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie. Zij volgde Han Jalink op, die per 1 juli 2024 het bestuur verliet. Bart Kaster nam het voorzitterschap van het bestuur over en Remko van de Peppel werd penningmeester. Donald Schut werd per 1 juli 2024 lid van de communicatiecommissie. Van 1 april 2024 tot 1 juli 2024 bestond het bestuur tijdelijk uit zeven leden om de continuïteit te waarborgen.

Remko van de Peppel volgde per 1 januari 2025 Dick Luijckx op als lid van de beleggingscommissie. Per 1 maart 2025 werd Evelyne Simons bestuurslid en lid van de communicatiecommissie. Zij volgde Dick Luijckx op, die het bestuur per 21 mei 2025 verlaat. Van 1 maart 2025 tot 21 mei 2025 bestond het bestuur weer uit zeven leden. Per 1 april 2025 nam Erna Boogaard de rol van plaatsvervangend voorzitter/secretaris over van Dick Luijckx.

Commissies

Pensioenfonds APF heeft verschillende commissies: een beleggingscommissie, een communicatiecommissie, een klachtencommissie en een pensioencommissie. Voor verschillende projecten zijn werkgroepen ingesteld. De commissies bereiden besluiten voor die door het bestuur moeten worden genomen en voeren taken uit die het bestuur aan hen heeft gedelegeerd.

Taken en verantwoording

Het bestuur voert de pensioenregeling uit voor alle belanghebbenden van het pensioenfonds als een 'goed huisvader', volgens de principes van 'prudent person'. Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling, maar heeft veel werkzaamheden uitbesteed. Dit staat in de ABTN (actuariële en bedrijfstechische nota), een beleidsdocument van het pensioenfonds. In de ABTN staat ook hoe het bestuur de uitvoerders beoordeelt.

Bij de beleidsvoorbereiding en de uitvoering wordt het bestuur ondersteund door een professioneel bestuursbureau. Het bestuur is eindverantwoordelijk en heeft de regie over alle werkzaamheden van het pensioenfonds. Het bestuursbureau ondersteunt actief de verschillende commissies en andere fondsorganen en heeft vaak contact met de voorzitters daarvan.

Het bestuur is samengesteld uit deskundigen op verschillende gebieden, wat bijdraagt aan een goed functioneren. Er is geen formele gezagsverhouding; het bestuur werkt collectief onder leiding van de voorzitter. Voor complexe onderwerpen wordt het 'BOB-model' toegepast, waarbij de fasen van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming bewust worden doorlopen. De gang van zaken bij besluitvorming staat in de statuten en blijkt uit de notulen van de bestuursvergaderingen.

De verantwoordelijkheden van sociale partners en het bestuur liggen vast in de ABTN en de uitvoeringsovereenkomsten. Sociale partners bepalen de inhoud van de pensioenregelingen en het bestuur voert deze uit. Er is regelmatig overleg tussen het dagelijks bestuur en de directie van de werkgevers en frequent overleg op uitvoeringsniveau tussen het pensioenfonds en de werkgevers. Het bestuur overlegt ook regelmatig met vertegenwoordigers van sociale partners.

Het bestuur heeft periodiek overleg met het bestuur van de Vereniging Gepensioneerden AkzoNobel (VGAN). De VGAN heeft een formeel 'hoorrecht' bij de sociale partners in het kader van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het pensioenfonds heeft dit proces begeleid.

Wij geven inzicht in het beleid en de uitvoering daarvan via het bestuursverslag en door de dialoog met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Het bestuur houdt beide fondsorganen actief op de hoogte van waar het mee bezig is. Onder andere door periodiek overleg tussen voorzitters, gezamenlijke vergaderingen en het toelichten van besluiten in vergaderingen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

De raad van toezicht heeft toegang tot alle documentatie van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan heeft inzicht in de bestuursnotulen, fondsdocumenten en rapportages en kan op verzoek andere documenten inzien. Na de bestuursvergadering brengt de bestuursvoorzitter verslag uit aan de voorzitter van de raad van toezicht.

Pensioenfonds APF gebruikt communicatiekanalen, zoals het deelnemersportaal en het APF-Bericht, om deelnemers op de hoogte te houden van belangrijke ontwikkelingen.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden: zes vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden en twee vertegenwoordigers van de actieve deelnemers. De werkgevers zijn op eigen verzoek niet vertegenwoordigd in het verantwoordingsorgaan. De leden namens pensioengerechtigden worden gekozen door de pensioengerechtigden van het pensioenfonds. De leden namens de actieve deelnemers worden voorgedragen door de vakverenigingen. Sijmen Klaver werd per 5 maart 2024 als nieuw lid (namens de actieve deelnemers) welkom geheten. Hij volgde Niels Nooijens op, die per 31 december 2023 afscheid nam. Per 5 april 2024 nam het verantwoordingsorgaan afscheid van Geert van Alphen (namens de gepensioneerden). De vacature is per 21 mei 2024 ingevuld door Jan Jongbloed.

Het verantwoordingsorgaan wisselde in 2024 in vier gezamenlijke vergaderingen met het bestuur van gedachten over het gevoerde beleid en de lopende zaken. Ook werd het verantwoordingsorgaan regelmatig geïnformeerd over het nieuwe pensioenstelsel. Het verantwoordingsorgaan bracht in 2024 diverse adviezen uit en was betrokken bij de benoeming van Evelyne Simons tot bestuurslid. Meer hierover is te lezen in het [verslag van het verantwoordingsorgaan](#).

Raad van toezicht

Het intern toezicht wordt uitgevoerd door een raad van toezicht, bestaande uit drie leden. Frans de Weert is voorzitter van de raad van toezicht.

Tussen het bestuur en de raad van toezicht vindt regelmatig overleg plaats. De raad van toezicht had twee gezamenlijke vergaderingen met het voltallige bestuur en was regelmatig als toehoorder aanwezig bij bijeenkomsten van het bestuur over onderwerpen in het kader van het nieuwe pensioenstelsel. De raad van toezicht adviseert het bestuur proactief en op verzoek. Meer informatie is te vinden in het [verslag van de raad van toezicht](#).

Tussen het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht vonden twee overleggen plaats.

Sleutelfunctiehouders

Pensioenfonds APF heeft drie sleutelfunctiehouders: een externe sleutelfunctiehouder actuariael (tevens certificerend actuaris), een sleutelfunctiehouder risicobeheer (die door een bestuurslid wordt ingevuld) en een externe sleutelfunctiehouder internal audit. Sleutelfunctiehouders vervullen een onafhankelijke initiërende en adviserende rol bij het vormgeven en verbeteren van het risicobeheer.

De sleutelfunctiehouders rapporteren periodiek aan het bestuur en indien nodig aan de raad van toezicht.

Pensioenfonds APF werd in 2023 geselecteerd voor een on-site onderzoek door DNB naar de werking van de sleutelfuncties in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. DNB had hierbij een aantal bevindingen en observaties waarover in het vorige bestuursverslag is gerapporteerd. Op 20 juni 2024 liet DNB weten dat Pensioenfonds APF in voldoende mate opvolging heeft gegeven aan de bevindingen en observaties uit het onderzoek.

Externe deskundigen

Pensioenfonds APF heeft externe adviseurs en externe commissieleden.

De beleggingscommissie heeft twee externe adviseurs en een extern lid. Sinds 15 juli 2024 adviseert Nicolaas Meijers de beleggingscommissie. Hij volgde Erna Boogaard op, die sinds 1 april 2024 bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie is.

De communicatiecommissie heeft een externe adviseur en een extern lid. In het verslagjaar zijn hierin geen wijzigingen opgetreden.

De pensioencommissie heeft een externe IT-adviseur, Jeroen Kinders Vroklage. Hij ondersteunt Pensioenfonds APF bij de uitvoering en monitoring van haar ICT- en informatiebeveiligingsbeleid.

Het bestuur heeft daarnaast een compliance officer en een privacy officer benoemd, die rechtstreeks rapporteren aan de voorzitter van het bestuur. Tot 1 januari 2025 was Peter Westdijk van het Nederlands Compliance Instituut compliance en privacy officer. Hij is opgevolgd door Natascha Westen van Compliance-i-Consultancy. Daarnaast maakt het pensioenfonds gebruik van externe deskundigen in verband met de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Pensioenfonds APF heeft een certificerend actuaris en een accountant en maakt gebruik van een adviserend actuaris en een belastingadviseur. De adviserend en certificerend actuaris zijn niet aan hetzelfde kantoor verbonden. De overeenkomst met de certificerend actuaris, tevens sleutelfunctiehouder actuariael, is per 1 januari 2025 met drie jaar verlengd.

Goed pensioenfondsbestuur

Voor het pensioenfonds geldt de Code Pensioenfondsen. De Code geeft de principes weer voor goed pensioenfondsbestuur zoals bedoeld in de Pensioenwet. Pensioenfondsen moeten de Code uitvoeren. Het betekent niet dat het fonds alle normen strikt moet volgen. De Code heeft een 'pas toe of leg uit-karakter'. Dat betekent dat het pensioenfonds kan afwijken van de normen in de Code. Deze afwijking moet worden gemotiveerd aan belanghebbenden.

De Code is per 1 januari 2024 herzien. Pensioenfonds APF heeft de gevolgen van de nieuwe Code geïnventariseerd en voldoet op 31 december 2024 grotendeels aan deze Code. Alleen op het gebied van diversiteit voldoet het pensioenfonds gedeeltelijk. Zie ook de paragraaf [diversiteit](#) in dit hoofdstuk.

De Code is thematisch opgezet: goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden, goed besturen, effectief intern toezichthouden en controle uitvoeren, verantwoording en inspraak organiseren en effectief functioneren van fondsorganen.

In de nieuwe Code Pensioenfondsen zijn de zittingstermijnen voor leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan gewijzigd. Een bestuurslid en een lid van het verantwoordingsorgaan kunnen voortaan enkel als daarvoor een bijzondere aanleiding bestaat voor een derde termijn van maximaal vier jaar worden benoemd. In dat geval onderbouwt het bestuur de aanleiding voor een derde benoeming en deelt het bestuur dit met de overige organen. De statuten en het reglement van het verantwoordingsorgaan zijn hierop aangepast.

De Code bevat verschillende normen waarvan de naleving in de praktijk moet blijken. Naleving van de Code vormt voor veel normen een integraal onderdeel van de besturing en bedrijfsvoering en blijkt uit de verantwoording daarover in dit verslag. Het betreft onder meer passages over de gerealiseerde uitkomsten van het beleid en de beleidskeuzes die het bestuur voor de toekomst maakt (voorwoord en diverse hoofdstukken), de missie, visie en strategie ([hoofdstuk 2](#)), aandacht hebben voor duurzaamheid ([hoofdstuk 5](#)), keuzebegeleiding ([hoofdstuk 6](#)), beloningsbeleid ([dit hoofdstuk](#)), het bevorderen van een integraal risicomanagement ([hoofdstuk 8](#)) en bevoegdheden uitoefenen door een verantwoordingsorgaan ([verslag van het verantwoordingsorgaan](#)). Het bestuur heeft er voor gekozen deze paragraaf te beperken tot onderwerpen die niet elders al aan de orde komen.

Voorkeuren belanghebbenden

Bij een pensioenfonds zijn er verschillende groepen mensen die allemaal hun eigen belangen en voorkeuren hebben. Deze groepen kunnen bijvoorbeeld (gewezen) deelnemers, gepensioneerden, werkgevers, het bestuur van het pensioenfonds en toezichthouders zijn. Elke groep heeft vaak verschillende wensen en prioriteiten die invloed kunnen hebben op hoe het fonds werkt en welke beslissingen er worden genomen.

(Gewezen) deelnemers

Deelnemers zijn mensen die tijdens hun werkzame leven pensioen opbouwen. Gewezen deelnemers zijn mensen die eerder pensioen hebben opgebouwd, geen waardeoverdracht hebben gedaan en nog niet met pensioen zijn. Zij willen vaak een zo hoog mogelijk pensioenbedrag bij hun pensionering, maar ook zekerheid over de hoogte van hun uitkeringen en de mogelijkheid om keuzes te maken over bijvoorbeeld het beleggingsbeleid of de manier van uitkeren.

Gepensioneerden

Gepensioneerden willen een stabiel en duurzaam pensioen. Voor hen is het belangrijk dat het pensioenfonds zorgt voor een inflatieaanpassing en dat het fonds financieel gezond blijft, zodat hun uitkeringen niet in gevaar komen. De voorkeuren van gepensioneerden zijn vaak gericht op zekerheid en het vermijden van kortingen op hun pensioenen.

Werkgevers

Werkgevers willen hun werknemers een goed pensioen bieden om zo tevredenheid en loyaliteit te waarborgen. Tegelijkertijd willen ze de kosten voor het pensioenfonds beheersbaar houden. Ze geven de voorkeur aan een pensioenregeling die financieel stabiel is, maar niet te duur voor het bedrijf. Dit kan leiden tot voorkeur voor een pensioenregeling die een goede balans biedt tussen zekerheid voor de werknemer en betaalbaarheid voor het bedrijf. De relatie met de werkgevers is de afgelopen jaren zakelijker geworden; de aangesloten ondernemingen staan nu meer op afstand.

Bestuur van het pensioenfonds

Het bestuur van het pensioenfonds moet een evenwichtige strategie ontwikkelen die voldoet aan de belangen van alle partijen en de wettelijke eisen en het beleid van het fonds. Het bestuur wil ervoor zorgen dat het fonds financieel gezond blijft en moet beslissingen nemen over risicomanagement, beleggingsstrategie en beheer van de pensioenverplichtingen. De voorkeuren van het bestuur zijn vaak gericht op het behalen van een optimaal rendement, het beperken van risico's en het waarborgen van de lange termijn soliditeit van het fonds.

Toezichthouders

Toezichthouders, zoals DNB en de AFM, zorgen ervoor dat het pensioenfonds zich houdt aan de regels en goed functioneert. Zij willen ervoor zorgen dat het pensioenfonds stabiel is, de pensioengelden van deelnemers en gepensioneerden goed beschermd zijn, de bedrijfsvoering beheerst en integer is, en dat er transparantie en eerlijke informatievoorziening is. Voor toezichthouders is het belangrijk dat het pensioenfonds voldoende reserves heeft, dat het beleggingsbeleid wordt nageleefd en dat de communicatie met de deelnemers helder en transparant is.

Deze verschillende belanghebbenden kunnen tegengestelde belangen hebben, bijvoorbeeld bij het overbruggingsplan of bij de verdeling van het vermogen bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, wat de besluitvorming binnen het pensioenfonds uitdagend kan maken. Goede communicatie tussen de partijen is belangrijk, zodat ieders voorkeuren goed begrepen worden en er een evenwichtige benadering kan worden gevonden. Pensioenfonds APF onderzoekt de voorkeuren van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden door middel van bijvoorbeeld een risicopreferentieonderzoek (een onderzoek naar de mate waarin deelnemers beleggingsrisico willen en kunnen lopen), een onderzoek naar de voorkeuren rondom duurzaam beleggen of een behoefteonderzoek naar de communicatiewensen van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden.

Evenwichtige belangenafweging

Bij Pensioenfonds APF zorgen we ervoor dat we bij elke beslissing rekening houden met de verschillende belangen van alle betrokkenen. Dit betekent dat we goed nadenken over welke belangen er op het spel staan en welke risico's er zijn voor de verschillende groepen deelnemers. Voordat we een besluit nemen, doorlopen we een proces van beeldvorming en oordeelsvorming. Dit helpt ons om een weloverwogen beslissing te nemen. Voor besluiten waarbij evenwichtigheid belangrijk is, gebruiken we een speciale leidraad die we in 2023 hebben vastgesteld. We leggen verantwoording af over de evenwichtigheid van het gevoerde beleid aan het verantwoordingsorgaan. De raad van toezicht controleert of we de belangen van alle betrokkenen goed hebben afgewogen.

Geschiktheid

Bestuursleden moeten geschikt zijn voor hun functie. Dit betekent dat ze de juiste kennis, vaardigheden en professioneel gedrag moeten hebben. Wij controleren dit bij het begin en bij de herbenoeming van hun bestuurslidmaatschap. We gebruiken hiervoor een profielschets, die bestaat uit een algemeen profiel en specifieke eisen voor de individuele bestuursfunctie. We houden ook rekening met leeftijd en geslacht. De geschiktheid van een bestuurslid blijkt uit hun opleiding, werkervaring en competenties, en hoe dit zich vertaalt in hun bestuurlijk handelen. De geschiktheid van het bestuur als geheel wordt jaarlijks besproken tijdens de bestuursevaluatie. We zorgen voor complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Pensioenfonds APF werkt met een geschiktheidsplan, dat in het verslagjaar is geactualiseerd.

Diversiteit

Wij hebben een diversiteitsbeleid. Dit betekent dat we willen dat de fondsorganen een goede afspiegeling zijn van onze deelnemers en gepensioneerden. Diversiteit helpt ons om betere beslissingen te nemen, omdat verschillende mensen verschillende ideeën hebben. Het zorgt er ook voor dat meer mensen zich betrokken voelen bij het pensioenfonds en er vertrouwen in hebben. We kijken regelmatig of we onze doelen voor diversiteit halen. De evaluatie die plaatsvindt aan de hand van indicatoren heeft tot de volgende conclusies geleid:

- ▶ Wij willen dat de organen een zo goed mogelijke afspiegeling vormen van deelnemers en pensioengerechtigden, waarbij kennis, vaardigheden en professioneel gedrag leidend zijn. In de profielschets voor leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan roepen wij op tot diversiteit.
- ▶ Wij vragen de werkgevers om vrouwelijke kandidaten en/of kandidaten onder de 40 jaar die nog niet over alle kwalificaties beschikken, voor een bestuursrol voor te dragen. Deze mensen kunnen bij ons ervaring opdoen in een van de commissies.
- ▶ Bij het zoeken naar nieuwe bestuursleden werken we samen met organisaties die vrouwen en jongeren helpen om een rol in de pensioensector te vinden.
- ▶ Het afgelopen jaar hebben we een jonger lid van het verantwoordingsorgaan vervangen door een ander jonger lid. Op dit moment zijn er geen vrouwen in het verantwoordingsorgaan, maar we hopen dat dit verandert bij de volgende verkiezingen in 2026.
- ▶ In 2024 hebben we een vrouw benoemd als bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie. In 2025 hebben we een tweede vrouw benoemd als bestuurslid. Hoewel we ook jongere kandidaten zochten, hebben we uiteindelijk geen kandidaat onder de 40 jaar gevonden. Ons bestuur heeft op dit moment geen leden onder de 40 jaar.

Zelfevaluatie

Het bestuur evalueert elk jaar hoe het zelf functioneert. Het ene jaar (2023) gebeurt dit met hulp van een externe begeleider, het andere jaar (2024) organiseert het bestuur dit zelf. Tijdens deze evaluaties bespreken ze onderwerpen zoals evenwichtige deelname, continuïteit, diversiteit, tijdsbesteding, leren en ontwikkelen en de samenwerking binnen commissies. Het bestuur reflecteert niet alleen op zichzelf, maar bespreekt ook de samenwerking met het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en het bestuursbureau. Elk jaar wordt er met ieder bestuurslid een interview gehouden en worden mensen die nauw betrokken zijn bij het bestuur gevraagd naar hun mening en suggesties. Op basis van de zelfevaluatie worden acties geformuleerd, zoals het blijven sturen op diversiteit, het bekijken van de taakverdeling van de commissies, teambuilding vanwege de komst van de nieuwe bestuursleden en meer aandacht voor permanente educatie. Het bestuur gaat aan de slag met deze acties.

Beloningsbeleid

Wij gaan zorgvuldig om met de beloningen voor de leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en de medewerkers van ons bestuursbureau.

De verantwoordelijkheden en taken van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn de afgelopen jaren zwaarder geworden. De beloningen voor alle organen bleven in 2024 hetzelfde als in 2023: € 45.000 voor de voorzitter, € 37.500 voor de vice voorzitter/secretaris en € 30.000 voor de andere bestuursleden.

In 2024 kregen de bestuursleden een eenmalige beloning van € 2.500 voor extra werk vanwege de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Bij de beloning van bestuursleden en leden van de raad van toezicht houden we rekening met de voltijds equivalent (VTE) score. Boven een VTE-score van 0,2 wordt 50% van de extra VTE-score vergoed. Dit geldt voor de voorzitter en de vice voorzitter/secretaris van het bestuur.

Vanaf 1 januari 2025 zijn de beloningen van het bestuur en de raad van toezicht gekoppeld aan een percentage van het maximum conform de Wet normering topinkomens. Dit percentage is per 1 januari 2025 70% en per 1 januari 2026 75%. Deze uitkomst wordt gerelateerd aan de VTE-score. De VTE-score voor de voorzitter van het bestuur is vanaf 1 januari 2025 ten behoeve van deze berekening 0,3, voor de vice voorzitter/secretaris van het bestuur 0,25 en voor een bestuurslid 0,2. Voor leden van de raad van toezicht geldt een VTE-score van 0,1. Voor leden van het verantwoordingsorgaan geldt eenzelfde procentuele verhoging als voor leden van het bestuur en de raad van toezicht.

We geven de beloningen voor het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan in 2023 en 2024 weer in de volgende tabel.

Naam	Rol	VTE Score	Vergoeding 2024 ¹⁹	Vergoeding 2023
Han Jalink (tot 1 juli 2024)	Voorzitter	0,4	€ 23.750	€ 45.000
Dick Luijckx	Vice voorzitter/secretaris	0,3	€ 40.000	€ 37.500
Aldert Boonen (afdracht aan FNV)	Lid en voorzitter pensioencommissie	0,2	€ 32.500	€ 30.000
Gerrit-Willem Gramser (afdracht aan AkzoNobel) (tot 1 juli 2024)	Lid en voorzitter beleggingscommissie	0,2	€ 8.125	€ 30.000
Bart Kaster	Lid, penningmeester (tot 1 juli 2024), voorzitter communicatiecommissie en voorzitter (vanaf 1 juli 2024)	0,4	€ 40.000	€ 30.000
Donald Schut	Lid en sleutelfunctiehouder risicobeheer	0,2	€ 32.500	€ 30.000
Erna Boogaard	Aspirant bestuurslid (tot 1 april 2024), lid en voorzitter beleggingscommissie (vanaf 1 april 2024)	0,2	€ 28.750	€ 1.875
Remko van de Peppel (afdracht aan AkzoNobel)	Aspirant bestuurslid (tot 1 april 2024), lid (vanaf 1 april 2024)	0,2	€ 28.750	€ 10.000
Raad van toezicht	Voorzitter	0,2	€ 15.000	€ 15.000
	Lid	0,1	€ 15.000	€ 15.000
Verantwoordingsorgaan	Voorzitter	N.v.t.	€ 6.500	€ 6.500
	Secretaris	N.v.t.	€ 5.500	€ 5.500
	Lid	N.v.t.	€ 4.500	€ 4.500

Tabel 7.1

¹⁹ De bedragen voor de bestuursleden zijn inclusief de eenmalige vergoeding van € 2.500 voor extra werk vanwege de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Wij zien toe op een beheerste beloningsstructuur bij onze uitbestedingspartijen. Er mogen geen onaanvaardbare risico's worden genomen en het belang van het pensioenfonds en de deelnemers moet centraal staan.

Compliance

Alle aan het pensioenfonds verbonden personen dienen integer te handelen. Daartoe voeren wij een integriteitsbeleid, is een compliance-programma opgesteld en is het Nederlands Compliance Instituut (NCI) aangesteld om toe te zien op de naleving. Wij hebben vanuit NCI een expert aangesteld als compliance officer van het pensioenfonds.

De leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en de commissies, de externe adviseurs, de sleutelfuncties en de medewerkers van het bestuursbureau vallen onder de gedragscode van Pensioenfonds APF.

Jaarlijks wordt aan alle betrokkenen gevraagd een verklaring af te geven dat de gedragscode het afgelopen jaar is nageleefd en welke nevenfuncties worden bekleed. Alle verbonden personen hebben bevestigd kennis te hebben genomen van de actuele code en hiernaar te handelen. In iedere bestuursvergadering bespreken wij of er meldingen zijn met betrekking tot het aanvaarden of uitoefenen van nevenfuncties en het al dan niet ingaan op ontvangen uitnodigingen of relatiegeschenken. De gedragscode wordt iedere twee jaar met behulp van de compliance officer geactualiseerd. Voor het laatst gebeurde dit in 2023.

Pensioenfonds APF heeft de directeur van het bestuursbureau aangewezen als meldpunt voor operationele incidenten. De compliance officer is aangewezen als meldpunt voor integriteitsincidenten en misstanden.

Het pensioenfonds voert periodiek een analyse uit op de beheersing van integriteitsrisico's. Dat wordt gedaan met een Systematische Integriteits Risico Analyse (een SIRA), een methode die wordt gebruikt om de integriteit van het pensioenfonds te beoordelen. Deze SIRA is een reflectie van de risicoperceptie van het bestuur. De SIRA werd in 2024 met behulp van de compliance officer uitgevoerd. De belangrijkste integriteitsrisico's voor Pensioenfonds APF zijn gerelateerd aan uitbesteding, belangenverstrengeling, cybercrime en informatiebeveiliging. De netto integriteitsrisico's hiervan vallen binnen de risk appetite. De compliance officer heeft geconstateerd dat de SIRA goed in lijn is met de te verwachten nieuwe guidance van DNB over de SIRA.

De compliance officer rapporteert na afloop van elk kalenderjaar zijn bevindingen aan het bestuur. Ook het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht ontvangen deze rapportage. Over incidenten wordt meteen gerapporteerd.

De compliance officer geeft het volgende oordeel over het verslagjaar:

Het Nederlands Compliance Instituut (NCI) heeft, in opdracht van het bestuur, gedurende 2024 de rol van externe compliance officer voor Pensioenfonds APF vervuld. Het NCI monitort onder andere de integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds waar het integriteitsbeleid en de gedragscode een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast treedt de externe compliance officer op als adviseur met betrekking tot compliance, integriteit, gedragsregels, belangenverstrengeling en incidentbehandeling. In 2024 hebben we in overleg met het pensioenfonds de SIRA uitgevoerd. Daarnaast hebben we ons gericht op het uitvoering geven aan het integriteitsbeleid en het compliance programma. Wij hebben hierbij een begeleidende, adviserende of monitorende rol vervuld. Onder andere ten aanzien van risicobeheersing, gedragsregels en incidenten. Tijdens onze monitoring zijn geen inhoudelijke onregelmatigheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van de gedragscode door verbonden personen. Er zijn geen signalen van (potentiële) belangenverstrengeling of de schijn hiervan. Als incidentmeldpunt zijn bij ons geen meldingen gedaan van (potentiële) integriteitsincidenten. Wij constateren dat binnen Pensioenfonds APF een integere bedrijfsvoering bestaat en dat haar governance is gericht op adequate beheersing van integriteitsrisico's.

Gegevensbescherming

De privacyrechten van de deelnemers worden geregeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Pensioenfonds APF heeft een privacybeleid opgesteld en een privacyverklaring die is vermeld op de website. Tevens is er een functionaris gegevensbescherming aangesteld. Deze externe functionaris opereert onafhankelijk, vanuit het Nederlands Compliance Instituut, en ziet onder andere toe op de naleving van de AVG.

Sinds 1 januari 2023 geldt de door de Pensioenfederatie geactualiseerde Gedragslijn verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen. De externe functionaris gegevensbescherming heeft verklaard dat het pensioenfonds zich aan deze gedragslijn heeft gehouden.

Klachten en geschillen

Vanaf 1 januari 2024 is Pensioenfonds APF verplicht aangesloten bij de stichting Geschillen Instantie Pensioenfondsen (GIP).

Pensioenfondsen moeten ook de Gedragslijn Goed omgaan met klachten van de Pensioenfederatie volgen. Pensioenfonds APF heeft daarom een klachtenbeleid geformuleerd, de klachten- en geschillenregeling aangepast en een infographic op de website geplaatst. De klachten- en geschillenregeling heeft een procedure voor het behandelen van klachten. Eerst proberen medewerkers die klanten bedienen de klacht op te lossen. Als dat niet lukt, gaat de klacht naar de klachtencommissie. De termijnen voor het afhandelen van klachten zijn aangepast en er is een mogelijkheid om de klacht voor te leggen aan GIP opgenomen.

De uitvoeringsorganisatie APS meet de tevredenheid van deelnemers na het afhandelen van een klacht. Dit doen ze volgens de NPS (Net Promotor Score) methodiek. Deelnemers geven aan hoe tevreden ze zijn over de afhandeling van hun klacht en wat er verbeterd kan worden. In 2024 ontving APS (niet alleen van Pensioenfonds APF maar van alle klanten) 44 ingevulde vragenlijsten van deelnemers. APS verstuurde 201 vragenlijsten. Dit betekent een respons van 21,9%. De NPS over 2024 was – 57. 16% gaf de klachtafhandeling een 9 of 10. 73% gaf de klachtafhandeling een 6 of lager. Deelnemers zagen verbeterpunten voor de duidelijkheid van het antwoord en de snelheid bij het oplossen van de klacht. Ze waren tevreden over de persoonlijke aandacht bij de afhandeling.

De Gedragslijn bepaalt wat pensioenfondsen in het jaarverslag over klachten moeten melden. Pensioenfondsen moeten het aantal klachten, geëscaleerde klachten en beroep op GIP vermelden en uitsplitsen in verschillende rubrieken conform de volgende tabel:

2024	Klachten	Geëscaleerde klachten	GIP
Service en klantgerichtheid	0	0	0
Behandelingsduur	2	0	0
Informatieverstrekking	2	0	0
Deelnemersportaal	2	0	0
Keuzebegeleiding	0	0	0
Pensioenberekening en -betaling	3	1	0
Registratie werknemersgegevens / datakwaliteit	0	0	0
Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0	0
Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	2	1	0
Financiële situatie	2	0	0
Duurzaamheid	0	0	0
Overig	0	0	0
Totaal	13	2	0

Tabel 7.2

In 2024 ontvingen wij 13 klachten en 2 geëscaleerde klacht van deelnemers. In 2023 ontving het pensioenfonds 93 klachten (waaronder 41 proforma-bezwaren tegen het invaren naar het nieuwe pensioenstelsel naar aanleiding van oproepen van belangenorganisaties, 2 geëscaleerde klachten en werd één klacht door een deelnemer voorgelegd aan de Ombudsman Pensioenen. Hierna volgt een overzicht van de ontvangen klachten:

- ▶ 2 deelnemers waren ontevreden over de behandelingsduur. De vragen van deze deelnemers zijn uiteindelijk naar tevredenheid beantwoord.
- ▶ 2 klachten hadden betrekking op de informatieverstrekking. 1 deelnemer was niet tevreden over de hoogte van de pensioenuitkering. In een eerdere aanschrijving werd (ten onrechte) een hogere pensioenuitkering vermeld. Andere communicatie bevatte wel de juiste bedragen. De klacht is daarom afgewezen. Een andere deelnemer klaagde dat de informatie over de verhoging van de pensioenuitkering nog niet beschikbaar was. In een nieuwsbericht stond vermeld dat deze informatie diezelfde dag op de website zou worden geplaatst, hetgeen ook is gebeurd.
- ▶ 2 deelnemers uitten hun ongenoegen over het niet bereikbaar zijn van het deelnemersportaal. Er was een tijdelijke storing, de deelnemers zijn hierover telefonisch geïnformeerd.
- ▶ 3 klachten en 1 geëscaleerde klacht hadden betrekking op de pensioenberekening en -betaling.
 - 1 betaling van het partnerpensioen was te laat omdat het BSN-nummer ten onrechte niet in de administratie was verwerkt. Het partnerpensioen is kort na het contact met betrokkene alsnog betaald.
 - 1 deelnemer was het oneens met de terugvordering van onterecht uitgekeerd arbeidsongeschiktheidspensioen. Deze deelnemer heeft een klacht en een geëscaleerde klacht ingediend. Beide klachten zijn afgewezen. Met de deelnemer is een terugbetalingsregeling overeengekomen.
 - Door een fout was de uitkering te vaak verhoogd; de uitkering moest daarom worden verlaagd. De deelnemer heeft hierover telefonisch een toelichting ontvangen.
- ▶ 2 klachten en 1 geëscaleerde klacht hadden betrekking op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze deelnemers hebben hierover uitleg ontvangen.
- ▶ 2 deelnemers uitten kritiek op het toeslagenbeleid. Deze deelnemers hebben een schriftelijke uitleg ontvangen.

Overtredingen, dwangsommen en boetes

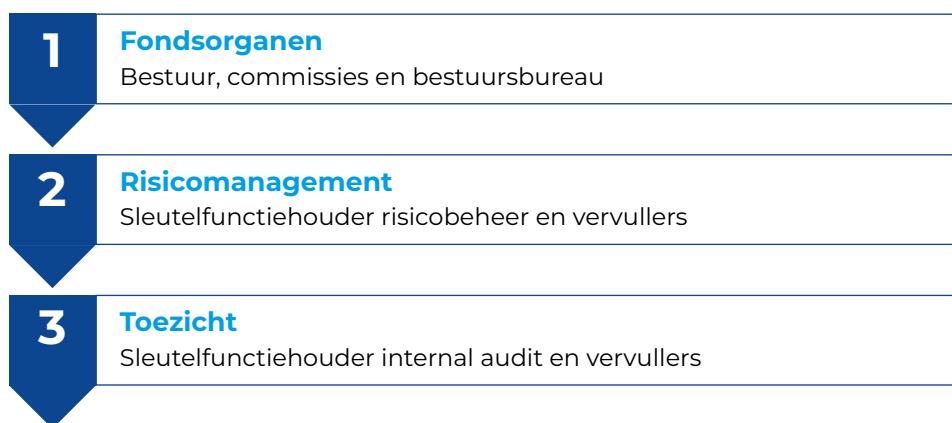
In 2024 heeft Pensioenfonds APF geen boetes of sancties gekregen voor het overtreden van de wet- en regelgeving. DNB heeft geen aanwijzingen gegeven, geen bewindvoerder aangesteld en ook is bevoegdheidsuitoefening van geen enkel orgaan van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

8 Risicomanagement

Risicomanagement binnen een pensioenfonds is essentieel. Het helpt om de financiële stabiliteit van het fonds te waarborgen en zorgt ervoor dat we voorbereid zijn op onverwachte gebeurtenissen die een negatieve invloed kunnen hebben op de pensioenuitkeringen.

Het bestuur kijkt vaak en zorgvuldig naar de strategische, financiële en operationele risico's en hoe deze worden beheerst. Elk kwartaal beoordeelt het bestuur de materiële risico's aan de hand van een risicodashboard. Voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling maken we een aparte risicoanalyse en rapportage.

Ons beleid voor risicobeheer staat in verschillende belangrijke documenten: de eigenrisicobeoordeling, het Integraal Risicomanagement (IRM) beleid en de ABTN. We gebruiken het 'three lines of defence'-model voor risicobeheer. Dit model heeft drie verdedigingslinies die onafhankelijk van elkaar werken. Ze versterken elkaar om de risico's goed te beheersen:

Het bestuur en commissies vormen de eerste verdedigingslinie. Zij zijn verantwoordelijk voor het herkennen, meten, volgen en beheren van risico's. Het bestuur heeft de eindverantwoordelijkheid. Ze kunnen hulp krijgen van uitvoeringsorganisaties.

Een bestuurslid heeft de functie van sleutelfunctiehouder (SFH) risicobeheer. Deze persoon werkt samen met een vervuller risicobeheer. De vervuller controleert en adviseert bij het risicobeheer. Voor bestuursbesluiten worden de adviezen en aanbevelingen van de tweede verdedigingslinie betrokken.

De sleutelfunctiehouder internal audit vormt de derde verdedigingslinie. Hij controleert onafhankelijk de processen en activiteiten van de eerste en tweede linie. Daarbij kijkt hij ook naar de bevindingen van de sleutelfunctiehouders risicobeheer en actuariael. Ook de werkzaamheden en audits van uitbestedingspartijen worden hierin meegenomen. Als het bestuur geen tijdige maatregelen neemt na een melding of rapport, moet de sleutelfunctiehouder internal audit dit melden bij DNB.

Risicoprofiel

Het bestuur heeft het risicoprofiel van het fonds vastgesteld. Dit profiel bevat de risicohouding, risicobereidheidsprincipes, risicotolerantiegrenzen en de belangrijkste risico's.

Per risicodomein is de risicohouding van het bestuur bepaald (nul, kritisch, gebalanceerd, opportuun, gemaximeerd) en zijn risicobereidheidsprincipes vastgesteld. De risicomanagementdomeinen en de bijbehorende risicohouding zijn expliciet gekoppeld aan de strategische doelstellingen van het fonds.

Strategische doelstelling	Risicodomein	Risicohouding
Tevreden deelnemers	Reputatiemanagement (Imago)	Kritisch
Tevreden deelnemers	Reputatiemanagement (Integriteit & Compliance)	Nul
Realiseren waardevast pensioen	Kapitaal Management (solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit)	Gebalanceerd
Ontwerpen en implementeren toekomstbestendige pensioenregeling(en)	Uitvoering & IT (secundaire processen)	Gebalanceerd
Ontwerpen en implementeren toekomstbestendige pensioenregeling(en)	Uitvoering & IT (Kernprocessen)	Kritisch
Versterken vernieuwingskracht Pensioenfonds APF	Besturingsfilosofie (gedrag, leiderschap en cultuur)	Gebalanceerd

Tabel 8.1

Materiële risico's

Het bestuur ziet de volgende materiële risico's en probeert deze risico's te beheersen:

1. Uitbestedingsrisico pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO)

De PUO werkt hard aan het omzetten van het administratiesysteem naar de nieuwe pensioenregeling. Dit blijkt moeilijker dan verwacht. Door vertraging in processen bij de pensioenfondsen die ons voorgaan, is het invaarmoment verschoven van 1 januari 2026 naar 1 juli 2026. Het bestuur monitort de voortgang en heeft hiervoor een specialist ingeschakeld. Met als doel om de transitie naar de nieuwe regeling voor onze deelnemers tijdig en op een beheerste wijze te doen slagen.

2. Uitvoering nieuwe pensioenregeling

De nieuwe pensioenwet zorgt ervoor dat alle huidige pensioenen op een bepaald moment worden omgezet. Dit moet in één keer goed gebeuren. Ons doel is om ervoor te zorgen dat jullie pensioenrechten op een verantwoorde en evenwichtige manier worden overgedragen. Om dit te bewerkstelligen hebben we in 2024 met succes de kwaliteit van de gegevens in onze pensioenadministratie gecontroleerd. Dit deden we volgens de zes stappen van het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie. Hiermee wordt geborgd dat alle deelnemer gegevens nauwkeurig, volledig en consistent zijn voordat we overstappen naar de nieuwe pensioenregeling. We hebben grondige controles en beoordelingen uitgevoerd om fouten of tekortkomingen op te sporen en te corrigeren. Daarbij hebben we samengewerkt met specialisten in datakwaliteit om de hoogste standaarden te garanderen. Na het uitgevoerde risicopreferentieonderzoek hebben we in 2024 vastgesteld wat elke leeftijdsgroep belangrijk vindt qua beleggingsrisico. Dit is nodig volgens de nieuwe pensioenwet. We hebben daarna zorgvuldig een nieuw beleggingsbeleid gemaakt. Dit beleid past bij de risicobereidheid en mogelijkheden van verschillende leeftijdsgroepen. Ook hebben we de kenmerken van de FPR-regeling bepaald. Deze documenten hebben we ingediend bij de DNB. Met deze aanpak willen we ervoor zorgen dat de nieuwe pensioenregeling stabiel blijft en dat het pensioengeld verantwoord wordt belegd.

3. Klimaat en duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk thema, zowel in de maatschappij als in de pensioensector. We houden rekening met het milieu, de maatschappij en goed bestuur (ESG) bij onze beleggingen. Dit leggen we graag duidelijk uit aan onze deelnemers. Onze beleggingen moeten niet alleen goed rendement opleveren, maar ook kijken we naar het verminderen van de CO₂-uitstoot, bijvoorbeeld. Helaas gaat de beheersing van de opwarming van de aarde niet goed genoeg met mogelijk grote gevolgen zoals extreem weer, zeespiegelstijging en voedseltekorten. We hebben in 2024 een uitgebreide ESG-risicoanalyse uitgevoerd om beter inzicht te krijgen in de risico's van specifieke beleggingen binnen onze portefeuille. We proberen, binnen onze mogelijkheden, deze risico's te beheersen.

4. Financiële risico's

Er zijn spanningen in de wereld, zoals oorlogen en handelsoorlogen. Dit kan de economie schaden en beleggingen minder waard maken. Ook zien we dat minder democratie kan zorgen voor meer instabiliteit en onzekerheid op financiële markten. Wij beleggen wereldwijd, dus dit alles heeft invloed op jouw pensioen. Wij beheersen risico's zoals rente- en valutarisico's in de beleggingsportefeuille. Ook spreiden we onze beleggingen en blijven ons focussen op de lange termijn.

5. Wetgevingsrisico / politiek risico

Politieke partijen overwegen aanpassingen in de Pensioenwet die op 1 juli 2023 is ingegaan. Op dit moment is een wetsvoorstel ingediend dat de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de nieuwe pensioenregeling en het gehele project ter discussie stelt.

Enkele materiële risico's die vorig jaar zijn genoemd, zijn inmiddels beheerst. Het risico van de voorbereiding van de implementatie van de Wtp bij AIM is kleiner geworden. De structuur van de beleggingsadministratie is aangepast aan de nieuwe pensioenregeling. Ook is de weerbaarheid tegen cyberrisico binnen het fonds aangepakt met een IT-awareness programma. De voorbereidingen om in 2025 DORA compliant te zijn, zijn gelukt.

Ontwikkelingen risicomanagement en prioriteiten 2025

Het bestuur heeft een goed inzicht in de strategische en operationele risico's voor het komende jaar.

De grootste uitdagingen voor 2025 zijn:

- ▶ Het inrichten en testen van het nieuwe administratiesysteem bij de PUO, wat essentieel is voor een beheerste overgang naar de nieuwe pensioenregeling en correcte pensioenuitvoering. IT-kennis binnen het bestuur wordt verhoogd; om te zorgen dat technologische veranderingen bij de uitbestedingspartijen goed kunnen worden begrepen en gemonitord.
- ▶ Deelnemerscommunicatie. We zullen deelnemers informeren over de nieuwe pensioenregeling en wat dit voor hun pensioen betekent en welke keuzes ze hebben. Ook horen we graag wat deelnemers vinden van duurzaam beleggen en geven we hier meer uitleg over.
- ▶ Cyber security. Systemen worden strenger beveiligd om gegevens van deelnemers te beschermen tegen digitale aanvallen.
- ▶ Economisch scenario. Pensioen is beleggen voor de lange termijn. Wereldwijde spanningen zorgen voor meer onzekerheid op de financiële markten. Deze ontwikkelingen kunnen invloed hebben op de waarde van de beleggingen in de pensioenregeling en daarmee de uitkeringen aan deelnemers. Het economisch basisscenario en een mogelijke wijziging hiervan wordt kritisch gemonitord.

Het bestuur blijft zich focussen op deze belangrijke punten om ervoor te zorgen dat de overgang op de nieuwe pensioenregeling soepel verloopt en risico's goed worden beheerst.

Tot slot

Het bestuur verklaart in dit jaarverslag dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen in 2024 goed hebben gewerkt. Hierdoor kunnen we met een aanvaardbare mate van zekerheid zeggen dat de financiële rapportages over 2024 kloppen en geen grote fouten bevatten.

Arnhem, 20 mei 2025

Stichting Pensioenfonds APF

Het bestuur

Bart Kaster
(voorzitter)

Aldert Boonen

Erna Boogaard
(plaatsvervangend
voorzitter/secretaris)

Dick Luijckx

Donald Schut

Remko van de Peppel
(penningmeester)

Evelyne Simons

*Leden van het bestuur v.l.n.r.
Donald Schut, Erna Boogaard,
Dick Luijckx, Bart Kaster,
Aldert Boonen en Evelyne
Simons. Remko van de Peppel
ontbreekt op de foto.*

Bijlage: Personalia

(inclusief nevenfuncties bestuursleden)

Hieronder staan de gegevens van de bij Pensioenfonds APF betrokkenen per 31 december 2024:

Bestuur

Namens de werkgevers

Bart Kaster voorzitter
Remko van de Peppel penningmeester

Namens de werknemers

Aldert Boonen
Dick Luijckx²⁰ plaatsvervangend voorzitter/secretaris
Donald Schut

Namens de pensioengerechtigden

Erna Boogaard²¹

Om belangenverstrengeling te voorkomen, worden de nevenfuncties van de bestuursleden openbaar gemaakt. In het onderstaande overzicht staan de nevenfuncties van de bestuursleden en Coen Verdegaal, directeur bestuursbureau, per 31 december 2024.

Naam	Nevenfunctie	Bij
Erna Boogaard	Voorzitter RvC Lid Supervisory Board Lid Supervisory Board Lid RvC	Onderlinge 's-Gravenhage Interogo Holding AG Ahlstrom Invest BV OBAM NV
Aldert Boonen	Niet-uitvoerend bestuurder Pensioenbestuurder Lid Partner Research Council Lid Commissie Bestuurlijke Effectiviteit	ABP FNV NETSPAR SPAWW
Bart Kaster	Geen	
Dick Luijckx	Geen	
Remko van de Peppel	Head of Internal Audit	AkzoNobel
Donald Schut	Uitvoerend bestuurslid Niet-uitvoerend bestuurslid	Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel BPF Particuliere Beveiliging.
Coen Verdegaal	Lid auditcommissie	Stichting Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

Sleutelfunctiehouders

Gerry Koning actuarieel (Triple A - Risk Finance)
Donald Schut risicobeheer
Bas Vroegh internal audit (Vroegh Auditing, Risk Management & Consulting)

²⁰ Dick Luijckx stopt als bestuurslid op 21 mei 2025. Evelyne Simons nam zijn rol als bestuurslid vanaf 1 maart 2025 over.

²¹ Erna Boogaard nam vanaf 1 april 2025 de rol van plaatsvervangend voorzitter/secretaris van Dick Luijckx over.

Beleggingscommissie

Erna Boogaard voorzitter

Dick Luijckx²²

Ernst Segers

Julia Ernsting (extern adviseur)

Nicolaas Meijers (extern adviseur)

Communicatiecommissie²³

Bart Kaster voorzitter

Donald Schut

René Schalk (externe adviseur)

Klachtencommissie

Bart Kaster voorzitter

Aldert Boonen

Pensioencommissie

Aldert Boonen voorzitter

Bart Kaster

Jeroen Kinders Vroklage (extern IT-adviseur)

Verantwoordingsorgaan

Namens de pensioengerechtigden

Gert van den Berg voorzitter

Ferd Claassen secretaris

Otto Bielars

Loek van Driel

Jan Jongbloed

Theo Meister

Namens de werknemers

Vincent van Campenhout

Sijmen Klaver

Raad van toezicht

Frans de Weert voorzitter

Nery Anderson

Karin Bitter

Bestuursbureau

Coen Verdegaal directeur

Sonja Flinsenberg

Willeke Pieters

Michel Stok

²² Remko van de Peppel vervangt Dick Luijckx als lid van de beleggingscommissie vanaf 1 januari 2025.

²³ Evelyne Simons werd lid van de communicatiecommissie vanaf 1 maart 2025.

Adviserend actuaris

Monique van Esch APS

Certificerend actuaris

Gerry Koning Triple A - Risk Finance

Accountant

Marc van Luijk Deloitte Accountants

Compliance officer en functionaris gegevensbescherming²⁴

Peter Westdijk Nederlands Compliance Instituut

Leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

²⁴ Natascha Westen van Compliance-i-Consultancy is sinds 1 januari 2025 de compliance officer en de functionaris gegevensbescherming.

VERSLAGEN VERANTWOORDINGSORGAAN EN RAAD VAN TOEZICHT

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan, dat de actieve deelnemers, gewezen deelnemers (slapers) en gepensioneerden vertegenwoordigt binnen het fonds, heeft de wettelijke taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Bovendien geeft het verantwoordingsorgaan zijn opinie over het functioneren van de raad van toezicht. Daarnaast zijn wettelijk een aantal adviesrechten vastgelegd.

In verband met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel zijn twee aanvullende taken belegd in het verantwoordingsorgaan, namelijk het uitbrengen van een advies bij de vaststelling van het overbruggingsplan, indien het fonds gebruik wil maken van het transitie-ftk en het geven van advies bij het voorgenomen bestuursbesluit tot collectieve waardeoverdracht bij invaren (het zo genoemd verzwaard adviesrecht).

Ook dit verslagjaar stond, net als vorig jaar, dominant in het teken van de komende stelselwijziging en met name op het meest cruciale onderdeel daarvan: het zogenaamde invaren waarbij het collectieve deel van het pensioenfondsvermogen wordt verdeeld over individuele vermogens ("potjes") per deelnemer, gewezen deelnemer ("slaper") of gepensioneerde, nadat eerst een aantal verplichte reserves en de kosten van de overgang in mindering zijn gebracht.

Door de leden van het verantwoordingsorgaan is extra inspanning verricht op het gebied van kennisverbreding en verdieping, met name rond het begrip evenwichtigheid van beleid ten aanzien van de stelselovergang voor alle deelnemersgroepen. Ook werden door de leden trainingen gevolgd in het kader van het bevorderen van de digitale veiligheid.

Bij het invoeren van het nieuwe pensioenstelsel moet door de sociale partners een oplossing gevonden worden voor de compensatie voor een specifieke categorie deelnemers die door de opheffing van het zo genoemde doorsneepremiesysteem een deel van de opbouw mis dreigen te lopen. Daarover is met het bestuur zeer uitgebreid gediscussieerd omdat de conceptplannen een andere invulling gaven dan het verantwoordingsorgaan juist vindt.

Medio februari heeft het verantwoordingsorgaan aan het bestuur schriftelijk zijn bezwaren tegen de plannen van de sociale partners op dit punt kenbaar gemaakt. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de compensatie niet uit het vermogen van het pensioenfonds maar, zoals elke arbeidsvoorwaarde, door de sociale partners gefinancierd behoort te worden.

Het verantwoordingsorgaan brengt verzwaard advies uit over de complete besluitvorming, voorbereid door de sociale partners in samenspraak met het bestuur en vastgelegd in het transitieplan, waar het invaren een onderdeel van is.

Het verantwoordingsorgaan zal daarbij in het bijzonder kijken naar een evenwichtige belangenafweging. Gezien de complexe materie en de lange doorlooptijd van het proces, heeft het verantwoordingsorgaan het bestuur gevraagd om het verantwoordingsorgaan zoveel en zo vaak mogelijk op de hoogte te houden over de voortgang.

Dat heeft het bestuur in 2024 gedaan en zoals hiervoor aangegeven leverde dat veel stof voor discussie op aangaande verschillende onderdelen van de conceptplannen, waarbij de genoemde evenwichtigheid in de uitwerking van de plannen de belangrijkste rol speelde. Met name is lang en uitputtend gediscussieerd over één of tien jaar spreading als berekeningsbasis bij het verdelen van het vermogen (nadat alle fases van het transitieplan van de sociale partners doorlopen zijn) in de eindfase van het proces. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover eveneens schriftelijk haar visie aan het bestuur verstrekt als basis voor verdere discussie.

Het “invaren” zal naar verwachting per 1 juli 2026 plaatsvinden zodat advisering door het verantwoordingsorgaan in 2025 actueel wordt. Dit uitstel wordt door het verantwoordingsorgaan als positief ervaren omdat het de druk een beetje van de ketel haalde en de voorbereiding op de stelselwijziging rustiger en zorgvuldig kan verlopen.

Een van de zorgen die het verantwoordingsorgaan heeft gedeeld met het bestuur is de vraag wat er bij het “invaren” gebeurt met de achtergestelde lening van AkzoNobel aan het fonds, hiervoor moet nog een passende oplossing gevonden worden.

Communicatie naar alle deelnemers over de voortgang en de gevolgen van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel is een belangrijk aandachtspunt. Het verantwoordingsorgaan is in 2024 goed op de hoogte gehouden van de voortgang van de communicatieplannen (zie hieronder bij “uitgebrachte adviezen”).

Vooruitlopend op het einde van de zittingsperiode van het huidige verantwoordingsorgaan is een interne discussie gestart hoe we in de toekomst meer continuïteit en een meer diverse samenstelling van het verantwoordingsorgaan kunnen bereiken.

Daartoe zal in 2025 een discussienota van het verantwoordingsorgaan verschijnen met suggesties.

Het verantwoordingsorgaan wil graag voorkomen dat na iedere verkiezing (om de vier jaar) een geheel nieuw team moet aantreden. Daarnaast wil het bereiken dat in het verantwoordingsorgaan ook een of enkele vrouwelijke en ook jongere (ex-)collega's zitting kunnen nemen. Hiermee zou het verantwoordingsorgaan ook beter voldoen aan de eisen van de nieuwe Code Pensioenfonds, die per 1 januari 2024 van kracht is geworden. Een diversere samenstelling van het verantwoordingsorgaan zal een betere afspiegeling vormen van de deelnemers populatie.

Verder is na het verschijnen ervan de zogenaamde “compliance” rapportage besproken waarbij vastgesteld is dat er geen integriteitsissues zijn geweest en het compliance beleid in 2024 goede resultaten heeft opgeleverd.

Het aantal klachten bleef in 2024 beperkt, de klachten die er waren zijn tijdig en adequaat behandeld en het aantal ernstige problemen was zeer gering.

Het verantwoordingsorgaan heeft uit de rapportage over 2024 van de actuaris en de accountant kunnen opmaken dat er geen negatieve aspecten aan de orde zijn.

Mutaties in het verantwoordingsorgaan

In het verslagjaar is Geert van Alphen afgetreden om persoonlijke redenen. Er is op een passende wijze afscheid genomen van Geert. Hij is opgevolgd door de eerstvolgende op de kieslijst die beschikbaar was: Jan Jongbloed.

Vergaderingen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2024 veertien keer vergaderd waarvan driemaal met het bestuur en driemaal met de raad van toezicht.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan deelgenomen aan een zogenoemde Heidag (een bijeenkomst om over de langeretermijn strategie na te denken) samen met de raad van toezicht en het bestuur. Aan het slot van deze dag is bovendien afscheid genomen van Han Jalink als gewaardeerde voorzitter van het bestuur.

In het kader van het jaarwerk heeft het verantwoordingsorgaan gesprekken gevoerd met de accountant en de certificerend actuaris waarin hun oordeel werd toegelicht aangaande het gevoerde beleid in 2023.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie gehouden waarbij kritisch is gekeken naar het eigen functioneren, zowel onderling als in de samenwerking met het bestuur en de raad van toezicht. Een nuttige exercitie waar het functioneren en de samenwerking zeker door zijn versterkt en waarbij goede afspraken daartoe zijn gemaakt.

Leden van het verantwoordingsorgaan hebben deelgenomen aan diverse bijeenkomsten en webinars van onder andere De Nederlandsche Bank en de Pensioenfederatie en aan bijeenkomsten met leden van verantwoordingsorganen van andere bedrijfspensioenfondsen om op die wijze op de hoogte te zijn en te blijven van ontwikkelingen in de Nederlandse pensioenwereld, met name ten aanzien van de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel.

Adviezen en voordrachten

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende adviezen gegeven aan het bestuur:

- ▶ Een positief advies aangaande het, mede op aandringen van het verantwoordingsorgaan bij De Nederlandsche Bank ingediende, overbruggingsplan waarop later mede het toeslagbesluit van het bestuur werd gebaseerd.
- ▶ Een positief advies aangaande de toegekende indexatie per 31 december 2024.
- ▶ Een advies aangaande het beloningsbeleid dat in eerste instantie afweek van het voorstel van het bestuur. Na vruchtbare discussie heeft het bestuur het besluit conform aangepast waarna dit door het verantwoordingsorgaan ondersteund werd.
- ▶ Een positief advies aangaande het communicatieplan waarbij de komende stelselwijziging uiteraard centraal stond.
- ▶ Een positief advies aangaande de wijzigingen in de premie / pensioenopbouw 2025.
- ▶ Een positief advies aangaande de uitvoeringsovereenkomsten per 1 januari 2025.
- ▶ Verder hebben de vertegenwoordigers van de actieve deelnemers in het verantwoordingsorgaan een bindende voordracht gedaan voor de benoeming van mevrouw Evelyne Simons tot bestuurslid van het fonds. Het verantwoordingsorgaan is verheugd dat er weer een nieuw lid met ruime ervaring in “pensioenland” tot het bestuur van APF is toegetreden.

Oordeel over het gevoerde beleid

Het verantwoordingsorgaan realiseert zich dat het besturen van het fonds in deze overgangperiode van het ene stelsel naar het andere voor het bestuur complex en tijdsintensief is vanwege alle noodzakelijke voorbereidingen voor, en complexe besluitvorming omtrent die stelselwijziging en het zogenaamde invaren, momenteel gepland op 1 juli 2026.

De raad van toezicht heeft daarbij een belangrijke taak in het besturingsproces van het pensioenfonds, omdat zij niet alleen een toezichhoudende maar ook een adviserende rol heeft. Naar het oordeel van het verantwoordingsorgaan heeft de raad van toezicht deze taken in het verslagjaar op een constructieve en goede wijze vervuld.

De communicatie tussen het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht verliep goed.

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan ook in het algemeen zeer uitgebreid betrokken bij de voorbereidingen van de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel en heeft het ruimhartig van informatie voorzien waarvoor het verantwoordingsorgaan erkentelijk is naar het bestuur.

Gelukkig kon op basis van het overbruggingsplan eind 2024 wel een redelijke indexatie worden verstrekt. Ook voor 2025 geldt dit overbruggingsplan waar, als dat kan, gebruik van gemaakt zal worden, zo heeft het bestuur het verantwoordingsorgaan meegedeeld.

Concluderend is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur, met steun van het bestuursbureau, zijn taken goed heeft verricht en is het bestuur, het bestuursbureau en de raad van toezicht erkentelijk voor de constructieve samenwerking.

Reactie bestuur op verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan hartelijk voor het verslag over 2024.

In de komende periode zal het bestuur, net als vorig jaar, sterk afhankelijk zijn van het verantwoordingsorgaan om de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel per 1 juli 2026 tijdig te realiseren. Het verantwoordingsorgaan geeft in het tweede kwartaal van 2025 een belangrijk advies over de collectieve waardeoverdracht bij invaren. Het bestuur ziet ook de discussienota over diversiteit en continuïteit met belangstelling tegemoet.

Het bestuur spreekt zijn dank uit aan het verantwoordingsorgaan voor de inzet, betrokkenheid, gegeven adviezen en uitgewisselde standpunten in 2024. Het bestuur kijkt uit naar een voortzetting van de goede samenwerking in 2025.

Verslag van de raad van toezicht

De raad van toezicht houdt nauwgezet toezicht op het bestuur en de gang van zaken bij Stichting Pensioenfonds APF. Dit gebeurt volgens de Pensioenwet, de Code Pensioenfonds en het Reglement raad van toezicht. Onze taak is ervoor te zorgen dat de belangen van alle deelnemers behartigd worden en dat de besluiten in lijn zijn met de doelstellingen van het pensioenfonds.

In 2024 zijn er geen wisselingen geweest binnen de raad. We hebben regelmatig vergaderingen gehad met het bestuur en het verantwoordingsorgaan, en we hebben ook deelgenomen aan diverse overlegsessies om de voortgang van het project tot de implementatie van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) te bespreken.

Het fonds bevindt zich in een sterke financiële positie, grotendeels dankzij de goede beleggingsresultaten. Hierdoor was het mogelijk om een toeslag van 3,5% te verlenen aan de deelnemers, gebaseerd op de inflatie en de gezonde financiële positie van het fonds. Dit toont aan dat het fonds in staat is om zijn verplichtingen na te komen en de koopkracht van de pensioenen te behouden. De raad verwacht dat de besluitvorming over toeslagverlening in 2025, net als in 2024, aan het eind van het jaar zal plaatsvinden, aangezien de dan geldende financiële positie van cruciaal belang is voor dit besluit.

Veel tijd en middelen zijn besteed aan de voorbereidingen voor de nieuwe pensioenregeling volgens de Wtp. Het bestuur blijft kritisch kijken naar de uitvoeringsorganisaties en leert van de ervaringen van andere pensioenfonds om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Voor het invaarbesluit, dat in 2025 gepland staat, is een beoordelingskader evenwichtigheid bij invaren opgesteld. Dit kader helpt het bestuur om ervoor te zorgen dat de overgang naar de nieuwe regeling eerlijk en transparant verloopt, zonder dat een specifieke groep deelnemers wordt benadeeld.

De raad heeft in 2024 goedkeuring gegeven aan besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- ▶ Het bestuursverslag en de jaarrekening over 2023.
- ▶ Profielschets bestuurder, in verband met een nieuwe benoeming volgens planning begin 2025.
- ▶ Profielschets bestuurder, tevens lid beleggingscommissie, in verband met een nieuwe benoeming per 1 januari 2025.
- ▶ Het beloningsbeleid, met uitzondering van haar eigen beloning.
- ▶ Besluitvormingsdocumenten risicohouding en datakwaliteit.
- ▶ Daarnaast heeft de raad aangegeven geen bezwaren te hebben tegen de benoeming van de nieuwe bestuurder met aandachtsgebieden communicatie en IT.

De raad van toezicht doet enkele aanbevelingen van algemene aard en ziet thema's die in de komende jaren bijzondere aandacht van het bestuur vragen:

Algemene aanbevelingen

Governance

De raad benadrukt het belang van een stabiele en goed functionerende governance-structuur. Het is essentieel dat elke stakeholder vanuit zijn of haar eigen verantwoordelijkheid actief deelneemt aan het besluitvormingsproces. Hierbij moeten de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig en evenwichtig worden afgewogen.

Toekomst van het fonds

Gezien de strategische uitdagingen waarmee het pensioenfonds te maken heeft, waaronder een krimpende deelnemersbasis, is het van cruciaal belang dat er geen onomkeerbare besluiten worden genomen zonder grondige toetsing. De raad benadrukt de noodzaak om bij alle besluitvorming de toekomstige koers en duurzaamheid van het pensioenfonds zorgvuldig in overweging te nemen.

Implementatie nieuw pensioencontract

Na de gezamenlijke besluitvorming over de regeling met sociale partners en conform de beginselen van goede governance, is het nu essentieel om voortvarend aan de slag te gaan met het implementatiebesluit en de voorbereidingen voor het invaren. Dit vereist een strakke sturing op de uitbestedingspartijen. Tevens is het van groot belang om in de komende periode prioriteit te geven aan de communicatie met de deelnemers, zodat zij als belangrijkste belanghebbenden goed geïnformeerd zijn over de gemaakte keuzes en afwegingen, en het vertrouwen in het fonds behouden blijft.

Aandachtspunten

Belangrijke thema's waar de raad van toezicht het bestuur de komende periode extra aandacht voor vraagt, zijn:

Sparren bestuur en raad van toezicht

Het bestuur heeft de raad gevraagd om vaker te sparren over Wtp-onderwerpen. De toezegging is gedaan dat de raad deze rol graag wil vervullen, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de ervaringen die elders in het pensioenveld zijn opgedaan. Hiertoe worden extra overlegmomenten gepland.

Communicatie met deelnemers

Deelnemers moeten goed begeleid worden in het maken van keuzes en dienen tijdig en helder geïnformeerd te worden over de gemaakte beslissingen. De raad benadrukt dat het bestuur de regie moet nemen in deze communicatie en dat de intensiteit en inspanningen vanuit het bestuur en het bestuursbureau op dit vlak zullen toenemen.

IT-kennis en pensioenadministratiesysteem

De IT-kennis in het bestuur moet worden versterkt, vooral nu de pensioenbeheer- en vermogensbeheerorganisaties in de toekomst steeds meer IT-gedreven zullen zijn. Goede IT-kennis is vereist om de overgang naar een nieuw pensioenplatform en de koppeling tussen pensioenbeheer en vermogensbeheer effectief te kunnen (be)sturen.

Implementatie nieuw pensioenstelsel

De voorbereiding van de implementatie en transitie en het daarbij behorende traject met de toezichthouders vergen veel van alle organen van het fonds. Het bestuur heeft de taak de regie op dit proces te behouden en zich tegelijkertijd te richten op alle andere actuele dossiers en het tijdperk na invoering van de Wtp.

Risicomanagement en Internal Audit

Het risicobewustzijn binnen het bestuur is zichtbaar goed aanwezig. De sleutelfunctiehouder risicobeheer vervult zijn rol onder meer door het delen van zogenaamde risico-opinies.

De sleutelfunctiehouder internal audit houdt zicht op het gehele proces van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling. Op dit gebied zijn stappen te zetten waarbij het bestuur meer comfort zou moeten kunnen gaan ontlenen aan een audit statement.

Balans en Vermogensbeheer

Gezien de dynamische aard van wetgeving op het gebied van duurzaamheid en de voortdurende ontwikkeling van bruikbare duurzaamheidsdata, is het van belang dat het bestuur zich hierop blijft focussen. Voor het komende jaar wordt aanbevolen de communicatie over duurzaam beleggen te optimaliseren en deelnemers hier op een aansprekende wijze over te informeren.

De mijlpalen richting de nieuwe pensioenregeling zijn geïdentificeerd en tijdig ingepland. Het project om de beleggingsadministratie bij een nieuwe asset service provider onder te brengen, is in gang gezet. Het bestuur dient de contractuele afspraken van de fiduciair met deze belangrijke onderuitbestedingspartij nauwkeurig te monitoren en kritisch te evalueren.

In tijden van verandering bestaat het risico dat de beleggingsportefeuille complexer wordt, gezien de commerciële kansen die derden hierin kunnen zien. Het bestuur dient alert te blijven om deze complexiteit te beheersen en waar mogelijk te verminderen.

Slotwoord

Wij danken het bestuur en het bestuursbureau voor de constructieve samenwerking gedurende het afgelopen jaar. Het bestuur en het bestuursbureau hebben aanzienlijke inspanningen geleverd om het beleid van het pensioenfonds effectief uit te voeren. De kwaliteit van de aangeleverde stukken was hoog en bood ruimte voor waardevolle inhoudelijke discussies.

Wij waarderen ten zeerste de inzet, de constructieve houding en de waardevolle bijdragen van het verantwoordingsorgaan.

Hoewel er nog veel werk te verrichten is in aanloop naar de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet. Wij blijven onze bevindingen nauwlettend volgen.

Met vriendelijke groet,

Raad van toezicht

*Leden raad van toezicht v.l.n.r.
Nery Anderson, Frans de Weert en
Karin Bitter.*

Reactie bestuur op verslag van de raad van toezicht

Het bestuur spreekt zijn waardering uit voor de raad van toezicht en het bevindingenverslag over 2024. Het verslag getuigt van de betrokkenheid van de raad van toezicht bij het pensioenfonds. Tijdens de gezamenlijke vergadering van 4 februari 2025 heeft de raad van toezicht deze bevindingen mondeling toegelicht. Het bestuur erkent de aandachtspunten van de raad van toezicht en zal deze zorgvuldig in overweging nemen.

Daarnaast bedankt het bestuur de raad van toezicht voor de aangename samenwerking en alle inspanningen van het afgelopen jaar. Het bestuur kijkt uit naar de voortzetting van deze samenwerking in 2025, een jaar dat door de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel wederom intensief en uitdagend zal zijn.

JAAARREKENING

1 Balans per 31 december 2024

Na resultaatbestemming (euro x mln)

ACTIVA

		2024	2023
Beleggingen voor risico fonds	(1)	5.674,1	5.573,1
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	151,8	134,3
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	5,3	5,5
Vorderingen en overlopende activa	(4)	12,5	10,8
Overige activa	(5)	8,8	7,8
Totaal		5.852,5	5.731,5

PASSIVA

		2024	2023
Stichtingskapitaal en reserves	(6)		
Stichtingskapitaal		0,1	0,1
Algemene reserve		768,2	723,0
		768,3	723,1
Achtergestelde lening	(7)	100,0	100,0
Technische voorzieningen voor risico fonds	(8)	4.406,9	4.207,6
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(9)	151,8	134,3
Overige schulden en overlopende passiva	(10)		
Derivaten met negatieve waarde		353,0	440,0
Overige schulden en overlopende passiva		72,5	126,5
		425,5	566,5
Totaal		5.852,5	5.731,5

		2024	2023
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		119,0	119,0
Beleidsdekkingsgraad		122,3	118,4

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

2 Staat van baten en lasten

(euro x mln)

BATEN

		2024	2023
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	(11)	74,6	72,1
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(12)	12,9	11,3
Beleggingsresultaten voor risico fonds	(13)	377,5	452,6
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(14)	20,1	18,9
		485,1	554,9

LASTEN

		2024	2023
Pensioenuitkeringen	(15)	212,4	218,4
Pensioenuitvoeringskosten	(16)	6,6	5,8
Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds	(17)	199,3	125,0
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(18)	17,5	16,1
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(19)	0,2	0,2
Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds	(20)	0,6	3,8
Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers	(21)	-	0,2
Herverzekeringen	(22)	-0,2	-0,2
Overige lasten	(23)	3,5	3,5
		439,9	372,8
Saldo van baten en lasten		45,2	182,1
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie algemene reserve		45,2	182,1

3 Kasstroomoverzicht

(euro x mln)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2024	2023
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	72,1	73,9
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	12,9	11,3
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico fonds	4,1	2,8
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers	0,5	0,2
Betaalde pensioenuitkeringen	-216,0	-217,8
Ontvangen herverzekeringen	0,2	0,2
Betaalde waardeoverdrachten voor risico fonds	-4,6	-6,9
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-0,5	-0,4
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-6,4	-5,7
Betaalde rente achtergestelde lening	-3,5	-3,5
	-141,2	-145,9
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	14.024,0	12.957,7
Betaald inzake aankopen beleggingen	-14.033,7	-12.916,0
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	88,5	79,6
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	72,6	23,9
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-9,2	-10,0
	142,2	135,2
Mutatie liquide middelen	1,0	-10,7
Verloop geldmiddelen		
	2024	2023
Liquide middelen per 1 januari	7,8	18,5
Mutatie liquide middelen	1,0	-10,7
Liquide middelen per 31 december	8,8	7,8

4 Algemene toelichting

Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds APF, statutair gevestigd te Arnhem, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers.

Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomsten en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds APF. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41047382.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in miljoenen euro's, tenzij anders is aangegeven. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn grotendeels ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar. Hieronder worden de wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar toegelicht.

Presentatiewijziging niet opgevraagde pensioenen

Vanaf huidig boekjaar wordt de verplichting uit hoofde van niet opgevraagde pensioenen (2024: €3,8 mln, 2023: € 3,5 mln) als onderdeel van de voorziening pensioenverplichtingen verantwoord. Tot huidig boekjaar werd de verplichting uit hoofde van niet opgevraagde pensioenen onder Overige schulden en overlopende passiva / uitkeringen verantwoord. Deze presentatiewijziging heeft geen invloed op het vermogen en resultaat van het pensioenfonds. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast.

Schattingswijzigingen

Nieuwe prognosetafel AG2024 en aanpassingen van de ervaringssterfte hierop

Het Actuarieel Genootschap heeft in september 2024 de Prognosetafel AG2024 gepresenteerd. Voor de bepaling van de technische voorzieningen per 31-12-2024 wordt deze prognosetafel, startjaar 2025 gebruikt. De technische voorzieningen zijn hierdoor met € 12,2 mln verlaagd.

De ervaringssterfte is in 2024 geëvalueerd en herzien.

Het model voor het vaststellen van de ervaringssterfte is een combinatie van waargenomen sterfte van het fonds en een model dat gebruik maakt van inkomensafhankelijke sterfecijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De waarnemingsperiode is gelijk aan 2014 tot en met 2023 (2023: waarnemingsperiode 2012 tot en met 2021). Het effect van deze aanpassing is dat de technische voorzieningen met € 12,9 mln zijn verlaagd.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De overige actuariële uitgangspunten zijn op een aantal punten aangepast. De belangrijkste aanpassingen zijn:

► Partnerfrequenties zijn herijkt

Bij vaststelling van de partnerfrequentie wordt enerzijds rekening gehouden met de deelnemerspopulatie van het fonds en anderzijds met CBS data. In 2024 zijn de partnerfrequenties aangepast op basis van de meest recente CBS data (update van CBS 2022 naar CBS 2024) en de actuele deelnemerspopulatie. Het effect van deze aanpassing is dat de technische voorzieningen met € 0,6 mln zijn verlaagd.

► Aanpassing leeftijdsverschil partner

Het leeftijdsverschil tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers is in 2024 gewijzigd in 3 jaar (man ouder dan vrouw). In 2023 was dit leeftijdsverschil iets minder dan 3 jaar. In de grondslagen werd uitgegaan van 3 jaar leeftijdsverschil, maar er werd een correctie toegepast op de technische voorziening van het niet ingegane partnerpensioen. Deze correctie betrof een opslag voor vrouwelijke deelnemers van 15,30% en een afslag van 3,33% voor mannelijke deelnemers. In 2024 is deze correctie vervallen. Het effect van deze aanpassing is dat de technische voorzieningen met € 13,2 mln zijn verhoogd.

► Aanpassing opslag wezenpensioen

Voor de dekking van het wezenpensioen is de opslag aangepast naar 0,27% (2023: 0,20%) op de voorziening voor het niet ingegane ouderdompensioen. Door deze aanpassingen zijn de technische voorzieningen met € 1,3 mln verhoogd.

De hiervoor genoemde wijzigingen hebben per saldo geleid tot een positief effect op het resultaat van € 11,2 miljoen en zijn in de Staat van Baten en Lasten verwerkt als onderdeel van de Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds / "Wijziging overige actuariële uitgangspunten". Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2024 is 0,2 procentpunt positief.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel – samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting – heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel – samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting – heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- ▶ in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- ▶ in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum.

Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Koersen ten opzichte van de Euro:

	31-12-2024	31-12-2023
US dollar	1,04	1,10
Britse pond	0,83	0,87
Japanse yen	162,74	155,73
Zwitserse frank	0,94	0,93
Zweedse kroon	11,44	11,13
Deense kroon	7,46	7,45
Noorse kroon	11,76	11,22
Canadese dollar	1,49	1,46
Australische dollar	1,67	1,62
Hong Kong dollar	8,04	8,63

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden voor de jaarrekening onder aandelen geclassificeerd. Niet- beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde die is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Voor niet-beursgenoteerde participaties is dit de door de vermogensbeheerder afgegeven intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van het fonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. Niet-beursgenoteerde vastrentende waarden zijn gewaardeerd op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder derivaten. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder overige schulden en overlopende passiva.

Overige beleggingen

Herbelegd- en cash collateral

Effecten zijnde herbelegd cash collateral worden gewaardeerd tegen actuele waarde conform de beleggingscategorie waartoe de belegging behoort. Bij het ontbreken van een beurskoers wordt gebruik gemaakt van waarderingmodellen waarin wordt uitgegaan van bepaalde veronderstellingen, bijvoorbeeld ten aanzien van kredietrisico, vervroegde aflossingen en rentecurves.

Hedge funds

De hedge funds worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de beheerder van het fonds afgegeven waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde. De waardering geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Geldmarktbeleggingsfondsen

Geldmarktbeleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Securities lending

Het fonds neemt deel aan een securities lending programma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Beleggingen die in het kader van een securities lending contract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen. Als onderpand ontvangen geldmiddelen worden opgenomen onder beleggingen. Uit securities lending voortvloeiende baten en lasten worden in de directe beleggingsopbrengsten verwerkt.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het fonds worden aangehouden. Voor risico van deelnemers wordt belegd in aandelen, obligaties en derivaten.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De herverzekerde pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd tegen de gekapitaliseerde waarde van de herverzekeringspolissen, berekend volgens de door het fonds gehanteerde actuariële grondslagen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie.

Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld voor het opvangen van niet gekwantificeerde risico's, zoals algemene bedrijfsrisico's en kostenrisico's, als buffer voor beleggingsrisico's en als bron voor mogelijke toekomstige toeslagen. Het saldo van baten en lasten wordt via de resultaatbestemming toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve, al naar gelang de uitkomst.

Achtergestelde lening

Op 30 september 2005 is door AkzoNobel een lening verstrekt van € 100 mln. met een rentepercentage van 3,5%. Aan de aflossing van de lening zijn voorwaarden verbonden betreffende de vermogenspositie op aflossingsdatum en het oordeel van DNB hierover. Waardering vindt plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Bij het fonds is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde. Deze lening is achtergesteld bij alle andere schulden.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) voor risico van het fonds wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de toegekende onvoorwaardelijke toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo boekjaar.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum verleende toeslagen zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt voor arbeidsongeschikten rekening gehouden met de tot pensioendatum op te bouwen pensioenaanspraken.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Marktrente

Gebaseerd op de rentetermijnstructuur, zoals gepubliceerd door DNB, per einde boekjaar.
Deze rentetermijnstructuur is vastgesteld met gebruikmaking van de UFR-methodiek.

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2024, startjaar 2025 (2023: Prognosetafel AG2022, startjaar 2024). Hierbij worden leeftijdsafhankelijke sterftecorrecties toegepast, gebaseerd op de fondsspecifieke ervaringssterfte. Het model voor het vaststellen van de ervaringssterfte is een combinatie van waargenomen sterfte van het fonds en een model dat gebruik maakt van inkomensafhankelijke sterftecijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Partnerfrequentie

Voor het nabestaandenpensioen tot de pensioendatum wordt het zogenaamde onbepaalde partnersysteem gehanteerd. Bij vaststelling van de partnerfrequentie wordt enerzijds rekening gehouden met de deelnemerspopulatie van het fonds en anderzijds met CBS data. Voor het uitruilbaar partnerpensioen worden de partnerfrequenties vanaf 60 jaar verondersteld gelijk te zijn aan 1. Voor de pensioentrekkenden wordt rekening gehouden met de werkelijke burgerlijke staat en gereserveerd volgens het bepaalde partnersysteem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

De partner van een mannelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar jonger te zijn; de partner van een vrouwelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar ouder te zijn.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

De voorziening voor toekomstige excassokosten is gelijk aan 2,6% (2023: 2,6%) van de netto voorziening pensioenverplichtingen. Deze voorziening is begrepen in de VPV.

Grondslag voor wezenpensioen

Voor het uitgesteld wezenpensioen is een opslag van 0,27% (2023: 0,2%) gehanteerd op de VPV voor uitgesteld levenslang ouderdomspensioen voor niet-pensioentrekkende deelnemers.

Overige componenten van de technische voorzieningen

Het fonds houdt een IBNR-voorziening aan om rekening te houden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die na twee wachtjaren arbeidsongeschikt kunnen worden verklaard. De verplichting wordt geschat op basis van de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid waarbij wordt uitgegaan van een opgave van alle ziektegevallen van dat moment. Afhankelijk van de verstreken duur van de ziekmelding is per persoon een inschatting gemaakt van de schade.

Het fonds baseert zich op een jaarlijks door de werkgever aangeleverd bestand met werknemers die op 30 september ziek zijn. Vervolgens worden met behulp van overlevings- en invalideringskansen op deelnemersniveau risicokapitalen arbeidsongeschiktheid (premiëvrijstelling en AO-uitkering) vastgesteld. Op basis van anciënniteit van de ziekmeldingen wordt uiteindelijk een (verloop van de) IBNR afgeleid voor deze zieke deelnemers, zijn de mogelijke schadegevallen voor het fonds.

Aan de berekening van de IBNR-voorziening liggen dezelfde actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag als gehanteerd bij de vaststelling van de VPV. Daarnaast wordt géén revalidatie verondersteld en zijn de invalideringskansen afhankelijk verondersteld van anciënniteit van de ziekmelding. Voor mannen en vrouwen die maximaal 2 kwartalen ziek zijn geldt een invalideringskans van 5%; bij 3 of 4 kwartalen ziekte geldt een invalideringskans van 20%; bij 5 of 6 kwartalen ziekte geldt een invalideringskans van 45%; en na meer dan 6 kwartalen ziekte geldt een invalideringskans van 55%.

De IBNR-voorziening bestaat uit dekking van het risico van premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid (PVI-risico) en uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP-risico).

Per 31 december 2024 is de voorziening niet opgevraagd pensioen aan de voorziening van het fonds toegevoegd. Daarvóór reserveerde het fonds de niet uitgekeerde pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden op de balans. De voorziening bestaat uit de niet uitbetaalde pensioenuitkeringen voor de periode vanaf datum waarop het recht op uitkering is ontstaan tot de huidige leeftijd.

Voorziening AOW eigen beheer

Dit betreft een gesloten groep deelnemers (actieven, slapers en gepensioneerden) die voor hun werkgever, langere tijd, in het buitenland hebben gewerkt. Per 31 december 2019 is de regeling vereenvoudigd en hebben actieven, slapers en gepensioneerden de keuze gehad om hun vervangende AOW-aanspraak om te zetten naar een levenslang ouderdomspensioen ingaand op pensioendatum 68 jaar. De voorziening AOW eigen beheer betreffen deelnemers die hebben aangegeven geen gebruik te maken van de omzetting. De gemiste AOW-bedragen worden jaarlijks bijgehouden. Daarbij wordt rekening gehouden met de onvoorwaardelijke toekomstige stijging van het AOW-bedrag (2,4%). Deze verplichtingen worden gewaardeerd op basis van dezelfde actuariële grondslagen als die van toepassing zijn op de technische voorziening voor risico fonds.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorziening pensioenverplichting voor risico deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten verwerkt in het resultaat van het jaar waarop zij betrekking hebben.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit betreft ontvangen (vrijwillige spaar)bijdragen van deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico fonds

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d.

Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- ▶ Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- ▶ Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- ▶ Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico fonds.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen.

De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Saldo overdrachten van rechten risico fonds

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

Overige lasten

De overige lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

5 Toelichting op de balans

(euro x mln)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2024	319,4	1.526,0	2.651,4	-269,9	906,2	5.133,1
Aankopen	-	120,7	2.223,3	10.535,8	1.139,0	14.018,8
Verkopen	-14,1	-255,1	-1.981,1	-10.445,7	-1.310,0	-14.006,0
Overige mutaties	-	-	6,2	5,3	-134,6	-123,1
Waardemutaties	12,8	299,4	52,0	-52,1	-13,8	298,3
Stand per 31 december 2023	318,1	1.691,0	2.951,8	-226,6	586,8	5.321,1

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

353,0
5.674,1

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	365,4	1.358,1	2.626,3	-290,7	810,9	4.870,0
Aankopen	-	265,9	1.546,8	9.634,4	1.451,3	12.898,4
Verkopen	-11,6	-309,9	-1.652,6	-9.667,6	-1.295,5	-12.937,2
Overige mutaties	-	-0,2	4,6	-5,8	-77,7	-79,1
Waardemutaties	-34,4	212,1	126,3	59,8	17,2	381,0
Stand per 31 december 2023	319,4	1.526,0	2.651,4	-269,9	906,2	5.133,1

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

440,0
5.573,1

Reële waarde

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van contante waardeberekeningen, de intrinsieke waarde of een andere methode.

- ▶ Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen (vastgoed)aandelen en obligaties.
- ▶ De netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- ▶ Andere methode(n):
 - Intrinsieke waarde: de marktwaarde ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund- to-fund managers. Deze rapportages zijn door een accountant gecontroleerd maar de periode van deze rapportages loopt vaak niet synchroon met het boekjaar van het fonds. Om deze onzekerheid te mitigeren wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt. Ook banktegoeden worden hier gepresenteerd.
 - Waarderingsmodellen: een waardering volgens waarderingsmodellen en -technieken gebaseerd op marktdata.
 - Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant bepalen.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2024				
Vastgoedbeleggingen	-	-	318,1	318,1
Aandelen	1.691,0	-	-	1.691,0
Vastrentende waarden	2.592,4	-	359,4	2.951,8
Derivaten	-	-226,6	-	-226,6
Overige beleggingen	107,7	-	479,1	586,8
Totaal	4.391,1	-226,6	1.156,6	5.321,1

	Genoteerde marktprijzen	NCW- berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2023				
Vastgoedbeleggingen	-	-	319,4	319,4
Aandelen	1.526,0	-	-	1.526,0
Vastrentende waarden	2.309,6	-	341,8	2.651,4
Derivaten	-	-269,9	-	-269,9
Overige beleggingen	126,5	-	779,7	906,2
Totaal	3.962,1	-269,9	1.440,9	5.133,1

In bovenstaande tabellen zijn de derivaten inclusief de derivaten met een negatieve positie.
De overige beleggingen zijn inclusief herbelegd en cash collateral uit hoofde van securities lending.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument op balansdatum. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld.

Schatting van reële waarde

De belangrijkste gehanteerde methoden en veronderstellingen voor het schatten van de reële waarde van financiële instrumenten zijn:

- ▶ Valutaderivaten: forward transacties worden gewaardeerd op de bestaande koersen.
- ▶ Aandelenderivaten: beursgenoteerde futures worden gewaardeerd op genoteerde marktprijzen.
- ▶ Rentederivaten: rente swaps worden gewaardeerd op basis van de Eonia rentecurve.
- ▶ Vastrentende waarden: netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende markrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.

Vastgoedbeleggingen

	31-12-2024	31-12-2023
Specificatie naar soort:		
Niet beursgenoteerd indirect vastgoed	318,1	319,4
Totaal	318,1	319,4

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2024	31-12-2023
Specificatie naar soort:		
Zelfstandig beursgenoteerde aandelen	1.393,8	1.269,2
Aandelenbeleggingsfondsen	297,2	256,8
Totaal	1.691,0	1.526,0

Per balansdatum is een bedrag van € 105,3 mln (31 december 2023: € 76,0 mln) aan aandelen uitgeleend. Voor het risico van niet teruglevering zijn zekerheden ontvangen tot een bedrag van € 113,1 mln (31 december 2023: € 80,6 mln).

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2024	31-12-2023
Specificatie naar soort:		
Staatsobligaties	1.509,2	1.294,9
Bedrijfsobligaties (Credit funds)	820,5	763,6
Obligatiebeleggingsfondsen	152,3	143,6
Hypotheekfondsen	307,3	296,2
Covered fondsen	134,0	133,1
Overige	28,5	20,0
Totaal	2.951,8	2.651,4

De obligaties zijn beursgenoteerd.

De hypotheekfondsen en een obligatiebeleggingsfonds zijn niet beursgenoteerd.

Per balansdatum is een bedrag van € 153,7 mln (31 december 2023: € 321,7 mln) aan obligaties uitgeleend. Voor het risico van niet-teruglevering zijn zekerheden ontvangen tot een bedrag van € 163,3 mln (31 december 2023: € 333,9 mln).

Derivaten

	31-12-2024	31-12-2023
Specificatie naar soort:		
Valutaderivaten	-40,7	24,5
Rentederivaten	-185,9	-294,4
Totaal	-226,6	-269,9

De derivaten zijn niet beursgenoteerd.

De derivaten met een negatieve waarde zijn opgenomen onder overige schulden en overlopende passiva.

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Het fonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met geselecteerde partijen met een door Achmea IM, gebaseerd op haar eigen ratingbeleid, gecontroleerde kredietwaardigheid. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Het fonds heeft eind 2024 onderpand ontvangen en verstrekt als gevolg van waardeontwikkeling van de derivaten. Zie voor meer informatie onderdeel Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen, Onderpand derivaten.

De derivatenposities per 31 december 2024:

Type contract	Contractomvang	Activa	Passiva
Futures	15,8	-	-
Valutatermijncontracten	1.336,0	1,0	41,7
Renteswaps	1.198,5	125,4	311,3
Totaal		126,4	353,0

De derivatenposities per 31 december 2023:

Type contract	Contractomvang	Activa	Passiva
Futures	40,5	-	-
Valutatermijncontracten	1.114,4	25,6	1,1
Renteswaps	1.445,0	144,5	438,9
Totaal		170,1	440,0

Overige beleggingen

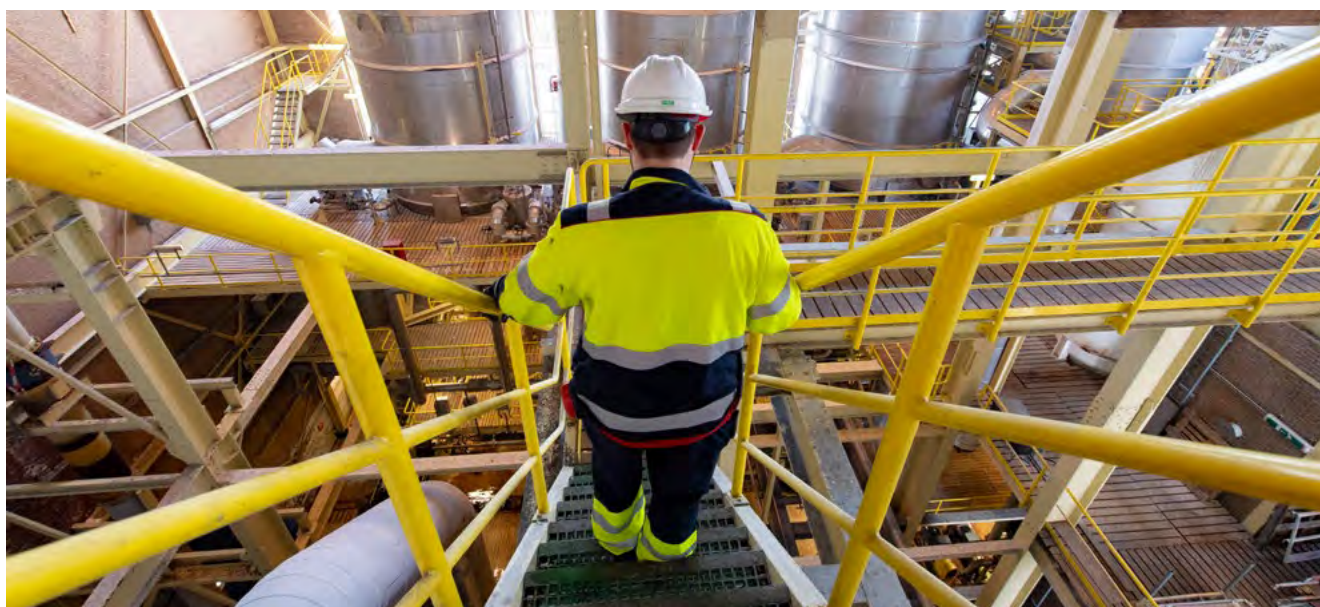
De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2024	31-12-2023
Specificatie naar soort:		
Herbelegd en cash collateral	64,1	114,7
Liquide middelen	12,6	17,5
Hedge funds	241,8	262,7
Geldmarktbeleggingsfondsen	152,3	316,2
Beleggingsdebiteuren	126,4	207,0
Beleggingscrediteuren	-10,4	-11,9
Totaal	586,8	906,2

De hedge funds zijn niet beursgenoteerd.

Herbelegd en cash collateral kan als volgt worden gesplitst:

	31-12-2024		31-12-2023	
Sector	Cash	In %	Cash	In %
Financiële instellingen	13,5	21,1	18,6	16,2
Overig	48,8	76,1	76,2	66,4
Overheid	-	-	3,0	2,6
Cash	1,8	2,8	16,9	14,8
Totaal	64,1	100,0	114,7	100,0

2. Beleggingen voor risico deelnemers

De beleggingen voor risico deelnemer zijn als volgt gespecificeerd:
Onder vastrentende waarden zijn de vastrentende waarden, hypotheke en langlopende rentecontracten opgenomen.

Verloopoverzicht op module en fondseniveau 2024

	Stand per 1 januari 2024	Aankopen	Verkopen	Overige mutaties	Waarde- mutaties	Stand per 31 december 2024
Module Rendement	98,3	1,6	-6,6	-0,6	18,8	111,5
Module Rente	26,7	3,5	-0,7	-0,5	0,7	29,7
Module Matching	9,3	9,3	-9,7	-9,0	0,1	-
Overige Beleggingen	-	0,5	-1,0	10,6	0,5	10,6
Totaal	134,3	14,9	-18,0	0,5	20,1	151,8

In oktober 2024 is overgestapt van de Module Matching naar het Duration Matching Fund van Achmea IM.
Dit wordt gepresenteerd bij overige beleggingen.

Verloopoverzicht op module en fondseniveau 2023

	Stand per 1 januari 2023	Aankopen	Verkopen	Overige mutaties	Waarde- mutaties	Stand per 31 december 2023
Module Rendement	89,0	-	-6,8	0,1	16,0	98,3
Module Rente	23,5	2,4	-0,7	-	1,5	26,7
Module Matching	5,7	15,2	-13,0	-	1,4	9,3
Totaal	118,2	17,6	-20,5	0,1	18,9	134,3

Belegde waarden per beleggingscategorie op basis van doorkijk per 31 december 2024

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Module Rendement	111,5	-	-	-	111,5
Module Rente	-	29,7	-	-	29,7
Module Matching	-	-	9,0	1,6	10,6
Stand per 31 december 2024	111,5	29,7	9,0	1,6	151,8

Belegde waarden per beleggingscategorie op basis van doorkijk per 31 december 2023

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Module Rendement	98,3	-	-	-	98,3
Module Rente	-	26,7	-	-	26,7
Module Matching	-	-	7,6	1,7	9,3
Stand per 31 december 2023	98,3	26,7	7,6	1,7	134,3

Reële waarde

De beleggingen van risico deelnemers worden gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen worden gepresenteerd bij andere methode(n). Er kan onderscheid worden gemaakt tussen marktprijzen, NCW-berekening en andere methode(n):

	Genoteerde marktprijzen	NCW-berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2024				
Aandelen	112,1	-	-0,6	111,5
Vastrentende waarden	-	-	29,7	29,7
Derivaten	-	9,0	1,6	10,6
Totaal	112,1	9,0	30,7	151,8

	Genoteerde marktprijzen	NCW-berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2023				
Aandelen	98,3	-	-	98,3
Vastrentende waarden	-	-	26,7	26,7
Derivaten	-	7,6	-	7,6
Overige beleggingen	-	-	1,7	1,7
Totaal	98,3	7,6	28,4	134,3

Opgemerkt wordt, dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte reële waarden daarom inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Verloopoverzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen:

	2024	2023
Stand per 1 januari	5,5	5,7
Aanpassing grondslagen	-0,1	-
Wijziging marktrente	-	0,2
Overige mutaties	0,5	0,2
Vrijval uitkeringen herverzekerings	-0,6	-0,6
Stand per 31 december	5,3	5,5

Gecedeerde verzekeringen

De werkgever AkzoNobel N.V. heeft in het verleden bedrijven overgenomen waarvan de opgebouwde pensioenaanspraken zijn achtergebleven bij de verzekeraar waar het pensioen was ondergebracht. De deelnemers zijn volledig in de regeling van het fonds opgenomen, waarbij ook de bij het overgenomen bedrijf doorgebrachte diensttijd pensioengevend is geworden. De bij de verzekeraar opgebouwde nominale aanspraken worden als aftrekbedrag in aanmerking genomen binnen de regeling van het fonds. Bij pensionering wordt door APF het volledige pensioen uitbetaald. De uitkeringen die bij de betreffende verzekeraars zijn opgebouwd moeten worden gecedeerd aan het fonds.

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2024	31-12-2023
Vordering inzake verlegde BTW	0,6	0,6
Vorderingen op werkgevers	10,0	7,5
Vooruitbetaalde kosten	-	0,1
Nog te ontvangen bedragen van DC	1,9	2,6
	12,5	10,8

Over de vordering op de werkgevers wordt geen intrest berekend.
Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

5. Overige activa

	31-12-2024	31-12-2023
ABN AMRO	8,8	7,8

Onder de liquide middelen worden kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen opgenomen die onmiddellijk of op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

Het fonds heeft een ongebruikte kredietfaciliteit van € 18,0 mln.

PASSIVA

6. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Stichtings- kapitaal	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2024	0,1	723,0	723,1
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	45,2	45,2
Stand per 31 december 2024	0,1	768,2	768,3

	Stichtings- kapitaal	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2023	0,1	540,9	541,0
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	182,1	182,1
Stand per 31 december 2023	0,1	723,0	723,1

Solvabiliteit

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
Pensioenvermogen	5.427,0	119,0	5.165,0	119,0
Af: technische voorzieningen	4.558,7	100,0	4.341,9	100,0
Eigen vermogen (inclusief achtergestelde lening)	868,3	19,0	823,1	19,0
Af: vereist eigen vermogen	755,6	16,6	717,4	16,5
Tekort respectievelijk overschot t.o.v. VEV	112,7	2,4	105,7	2,5
Minimaal vereist eigen vermogen	186,6	4,1	177,8	4,1
Actuele dekkingsgraad	119,0		119,0	
Beleidsdekkingsgraad	122,3		118,4	

De vermogenspositie van het fonds kan worden gekarakteriseerd als voldoende omdat de beleidsdekkingsgraad van 122,3% hoger is dan het vereist eigen vermogen van 116,6%.

Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van de door DNB ontwikkelde standaardtoets, de zogenaamde S-toets. De dekkingsgraad wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de technische voorzieningen (inclusief voorziening pensioenverplichting risico deelnemers). Het pensioenvermogen wordt als volgt vastgesteld: totale activa -/- overige schulden en overlopende passiva -/- achtergestelde lening. Voor het berekenen van de dekkingsgraad wordt artikel 8 van het Financieel Toetsingskader zodanig geïnterpreteerd dat de achtergestelde lening als onderdeel van het eigen vermogen ultimo 2024 voor € 100,0 mln wordt meegenomen. De actuele dekkingsgraad is berekend door het saldo pensioenvermogen € 5.427,0 mln te delen door de technische voorzieningen € 4.558,7 mln en komt daarmee uit op 119,0 %.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2024	2023
	In %	In %
Dekkingsgraad per 1 januari	119,0	115,3
M1 Premie	-0,3	0,2
M2 Uitkeringen	1,0	0,8
M3 Toeslagen	-3,9	-0,2
M4 Rentetermijnstructuur	-1,7	-3,9
M5 Rendement	4,5	6,9
M6 Overig	0,4	-0,1
Dekkingsgraad per 31 december	119,0	119,0

7. Achtergestelde lening

Dit betreft een bij AkzoNobel opgenomen achtergestelde lening met een rentepercentage van 3,5%. Er vinden geen tussentijdse aflossingen plaats. Bij faillissement zal de lening afgelost worden nadat alle overige schulden zijn voldaan. De achtergestelde lening mag volgens de FTK regelgeving voor maximaal 50% van het Eigen Vermogen van het fonds worden meegeteld ten behoeve van de dekkingsgraad. Ultimo 2024 is dat voor een bedrag van € 100,0 mln (2023: € 100,0 mln). De achtergestelde lening kan uitsluitend met toestemming van toezichthouder DNB worden afgelost.

8. Technische voorzieningen voor risico fonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2024	2023
Stand per 1 januari	4.207,6	4.082,6
- Pensioenopbouw	83,9	65,8
- Toeslagen	146,7	5,5
- Rentetoevoeging	142,0	130,3
- Pensioenuitkeringen en afkopen	-212,0	-218,5
- Uitvoeringskosten	-3,9	-4,5
- Saldo overdrachten van rechten	-0,4	-3,3
- Wijziging marktrente	61,2	146,1
- Wijziging actuariële uitgangspunten	-11,2	0,1
- Overige wijzigingen	-7,0	3,5
Stand per 31 december	4.406,9	4.207,6

De afname van de TV van € 11,2 mln als gevolg van wijziging van de actuariële uitgangspunten wordt verklaard door de overgang naar Prognosetafel AG2024 (€ 12,2 mln verlaging), de overgang naar ervaringssterfte 2024 (€ 12,9 mln verlaging), de aanpassing van de partnerfrequenties 2024 (verlaging van € 0,6 mln), de aanpassing van het leeftijdsverschil (verhoging van € 13,2 mln) en de wijziging van de opslag voor het wezenpensioen (€ 1,3 mln verhoging).

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds naar categorie van deelnemers:

	31-12-2024		31-12-2023	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	5.041	997,8	5.019	925,7
Gewezen deelnemers	9.074	1.039,3	9.186	977,8
Pensioengerechtigden	15.451	2.347,5	15.719	2.285,4
IBNR voorziening voor arbeidsongeschiktheid	-	12,4	-	12,1
Overige bestanddelen*	-	9,9	-	6,6
	29.566	4.406,9	29.924	4.207,6

* De overige bestanddelen bestaan onder andere uit een voorziening voor AOW Eigen Beheer, een voorziening voor compensatie premiebijdragen AOW en een voorziening voor niet opgevraagde pensioenen.

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

De technische voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Toeslagverlening

De toeslagverlening over de pensioenaanspraken en -rechten als gevolg van de loon- en prijsontwikkelingen is voorwaardelijk. De financiële positie van het fonds speelt hierbij een belangrijke rol.

Het fonds probeert de opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers aan de pensioenregeling te verhogen op basis van het door het CBS gepubliceerde prijsindexcijfer -'CPI Alle Huishoudens Totaal' over de periode september-september met inachtneming van het daaromtrent bepaalde in het pensioenreglement. Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt eveneens het door het CBS gepubliceerde prijsindexcijfer -'CPI Alle Huishoudens Totaal' over de periode september-september met inachtneming van het bepaalde in het pensioenreglement gebruikt. Er is geen recht op verhoging en het is niet zeker of en in hoeverre verhoging zal plaatsvinden. De toezegging van de verhoging is derhalve voorwaardelijk. Het bestuur beslist of wel of geen toeslagverlening van de pensioenaanspraken plaatsvindt. De verhoging is mede afhankelijk van de vermogenspositie van het fonds.

Toeslagverlening actieven en inactieven per 1 januari 2024

In het FTK is bepaald dat (gedeeltelijke) toeslagverlening mogelijk is bij een beleidsdekkingsgraad van tenminste 110%. In november 2023 heeft het bestuur besloten dat alle deelnemers per 1 januari 2024 een toeslag van 0,12% ontvangen. De CPI-maatstaf over 2023 bedroeg 0,20%. De toeslag was voor een deel mogelijk op basis van het reguliere beleid, en voor een deel door een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB).

Zonder gebruik te maken van de AMvB zou de toeslag op 0,08% zijn uitgekomen.

Toeslagverlening actieven en inactieven per 31 december 2024

Eind 2024 was de financiële positie van het fonds dusdanig dat op basis van de vereisten onder het huidige FTK een gedeeltelijke toeslag van 2,01% mogelijk was. Op basis van het transitie-FTK is een toeslag van 3,50% mogelijk. Op 17 december 2024 heeft het bestuur besloten dat alle deelnemers per 31 december 2024 een toeslag van 3,50% ontvangen.

Het fonds heeft ervoor gekozen om gebruik te maken van het transitie-FTK en heeft in de zomer van 2024 een overbruggingsplan bij DNB ingediend. Daardoor gelden er soepelere regels voor wat betreft de toeslagverlening. Tevens is het toeslagmoment gewijzigd naar 31 december 2024 (in plaats van 1 januari 2025). Als gevolg hiervan komt de toeslagverlening per 31 december 2024 uit op 3,50%, oftewel 1,49%-punt hoger dan die zou zijn op basis van de vereisten onder het huidige FTK. De CPI-maatstaf over 2024 bedroeg 3,50%.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% toeslag is verleend.

Inhaaltoeslagen zijn afhankelijk van de ontwikkelingen van de dekkingsgraad in de toekomst.

Voor 2024 gelden er door het gebruikmaken van het transitie-FTK soepelere regels voor wat betreft de toeslagverlening. Als gevolg hiervan konden de toeslagen over 2024 volledig worden toegekend. In 2024 was er geen ruimte voor inhaaltoeslagen.

9. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2024	2023
Stand per 1 januari	134,3	118,2
Inkomende waardeoverdracht	0,5	0,2
Premies	12,4	10,9
Toekenning sterftewinst	1,1	0,3
Onttrekkingen Partnerpensioen	-0,4	-0,2
Overlijden	-	-1,2
Pensionering	-5,8	-2,8
Uitgaande waardeoverdracht	-0,6	-0,4
Omzetting naar DB	-9,9	-9,6
Rendement	20,1	18,9
Overige mutaties	0,1	-
Stand per 31 december	151,8	134,3

10. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2024	31-12-2023
Uitkeringen	-	3,5
Derivaten met negatieve waarde	353,0	440,0
Verplichtingen uit hoofde van herbelegd en cash collateral	64,1	114,7
Waardeoverdrachten	0,1	-
Afdracht loonheffing en premies	4,5	4,6
Te betalen pensioenuitvoeringskosten	1,0	1,0
Af te dragen BTW uit premie	0,2	0,2
Te betalen vermogensbeheerkosten	2,6	2,5
	425,5	566,5

De schulden hebben overwegend een resterende looptijd van minder dan één jaar.

De verplichting uit hoofde van uitkeringen betreft niet opgevraagde pensioenen. Vanaf boekjaar 2024 is de verplichting uit hoofde van niet opgevraagde pensioenen onderdeel van de technische voorzieningen voor risico fonds. Zie voor meer informatie de algemene toelichting, presentatiewijziging niet opgevraagde pensioenen.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de deelnemers en de onderneming na afloop van de uitvoeringsovereenkomst moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het overschot op FTK-grondslagen is als volgt:

	31-12-2024	31-12-2023
Technische voorzieningen	4.558,7	4.341,9
Buffers:		
S1 Renterisico	100,0	102,4
S2 Risico zakelijke waarden	603,8	578,7
S3 Valutarisico	120,3	106,6
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	146,8	127,5
S6 Verzekeringstechnisch risico	102,7	98,1
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	32,9	20,2
Diversificatie effect	-350,9	-316,1
Totaal S (vereiste buffers)	755,6	717,4
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	5.314,3	5.059,3
Aanwezig vermogen	5.427,0	5.165,0
Overschot	112,7	105,7

Het fonds heeft ter afdekking van risico's bepaalde derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers op de volgende wijze rekening gehouden:

Renterisico

Besloten is om per 1 januari 2024, in verband met de overgang naar de nieuwe pensioenregeling, over te gaan van een dynamisch renteafdekking op basis van een rentestaffel naar een vaste afdekking. Gedurende het jaar is de renteafdekking conform het beleid van APF gehandhaafd op 73%.

Valutarisico

Voor de beleggingscategorieën aandelen (wereld en opkomende markten) en indirect vastgoed wordt het valutarisico van een aantal valuta strategisch voor 75% afgedekt en voor de beleggingscategorieën bedrijfsobligaties US en obligaties opkomende markten bedraagt deze afdekking 100%. Daarnaast vindt voor de beleggingscategorie High Yield de afdekking plaats binnen de beleggingsinstellingen.

Bij de berekening van de buffers past het fonds de standaardmethode toe, waarbij voor actief beheer van de aandelenportefeuille (S10), op basis van de volatiliteit van deze portefeuille een correctie wordt toegepast voor risico zakelijke waarden. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- ▶ beleggingsbeleid
- ▶ premiebeleid
- ▶ herverzekeringsbeleid
- ▶ toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM- studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. De waardedaling van de beleggingen is het prijsrisico. Het fonds belegt in zakelijke waarden en vastrentende waarden. Bij belegging in zakelijke waarden is het de verwachting dat deze op termijn een hoger rendement genereren welke nodig is gezien de toeslagambitie van het fonds. De beheersing van de risico's van beleggingen in zakelijk waarden wordt bereikt door voldoende spreiding over beleggingscategorieën, regio's en sectoren.

Het valutarisico van beleggingen in USD, GBP en JPY wordt volledig afgedekt door het afsluiten van valuta termijn contracten. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door de uitvoerder in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat door een daling van de marktrente de waarde van de pensioenverplichtingen harder stijgt (verlies) dan de waarde van de vastrentende waarden portefeuille (winst).

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2024		31-12-2023	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	2.951,8	6,1	2.651,4	5,8
Vastrentende waarden (na derivaten)	2.725,2	16,5	2.381,5	17,2
Totale portefeuille (na derivaten)*	5.128,4	9,2	4.805,8	9,1
Technische voorzieningen	4.558,7	14,5	4.341,9	14,3

* Betreft totale portefeuille (na derivaten) exclusief beleggingsvorderingen en -schulden, liquide middelen en lopende interest.

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". De duration mismatch kan worden verkleind door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen, het binnen de portefeuille vervangen van kortlopende obligaties door langlopende obligaties of door middel van renteswaps of swaptions. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het fonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het fonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het fonds aan de tegenpartij betaalt. Met een swaption kan het fonds tijdelijk het risico van een verdere rentedaling afdekken. Hiervoor betaalt het fonds een premie. Bij het afsluiten van een swap of een swaption kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt, maar worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit-, tegenpartij- en juridisch risico).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2024		31-12-2023	
		ln %		ln %
Resterende looptijd < 1 jaar	129,8	4,4	120,5	4,5
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	1.000,1	33,9	971,4	36,6
Resterende looptijd > 5 jaar	1.821,9	61,7	1.559,5	58,9
	2.951,8	100,0	2.651,4	100,0

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden oftewel prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie.

Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:

	31-12-2024		31-12-2023	
		ln %		ln %
Europa	318,1	100,0	319,4	100,0
	318,1	100,0	319,4	100,0

Specificatie aandelen naar sector:

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
Energie	53,3	3,2	53,5	3,5
Industrie	153,1	9,1	135,9	8,9
Technologie	405,7	23,8	322,2	21,2
Gezondheidszorg	134,0	7,9	142,1	9,3
Telecommunicatie	127,6	7,6	102,7	6,7
Basismaterialen	44,4	2,6	53,6	3,5
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	265,4	15,7	228,7	15,0
Handel	270,2	16,0	247,7	16,2
Nutsbedrijven	31,3	1,9	27,8	1,8
Diversen	206,0	12,2	211,8	13,9
	1.691,0	100,0	1.526,0	100,0

Specificatie aandelen naar regio:

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
Europa	363,9	21,5	381,4	25,0
Noord-Amerika	957,2	56,6	808,7	53,0
Azië	89,4	5,3	92,9	6,1
Oceanië	21,9	1,3	26,6	1,7
Opkomende markten	258,6	15,3	216,4	14,2
	1.691,0	100,0	1.526,0	100,0

S3 Valutarisico

Het totaalbedrag dat niet in euro's is belegd bedraagt ultimo 2024 circa 38,4% (2023: 36,5%) van de beleggingsportefeuille en is voor 70,4% (2023: 65,3%) afgedekt door de euro. De belangrijkste valuta daarin zijn USD en GBP. Het strategische beleid van het fonds is om USD, GBP en JPY op strategische gewichten af te dekken. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € -40,7 mln.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2024	Nettopositie na afdekking 2023
US dollar*	1.490,0	-1.306,3	183,7	228,8
Britse pond	96,7	-79,1	17,6	26,5
Japanse yen	65,7	-47,3	18,4	14,4
Zwitserse frank	36,4	-	36,4	42,1
Zweedse kroon	25,8	-	25,8	21,6
Deense kroon	7,3	-	7,3	9,0
Noorse kroon	2,4	-	2,4	3,3
Canadese dollar	38,4	-1,4	37,0	37,3
Australische dollar	21,4	-	21,4	25,4
Chinese Yuan	17,8	-	17,8	16,9
Hong Kong dollar	54,6	-	54,6	47,5
Taiwan dollar	59,2	-	59,2	39,8
Indische roepie	43,6	-	43,6	34,1
Koreaanse won	25,7	-	25,7	30,1
Overige valuta	53,5	-	53,5	54,4
	2.038,5	-1.434,1	604,4	631,2

* Verondersteld wordt dat 25% (2023: 25%) van de emerging markets aandelen gerelateerd zijn aan de Amerikaanse dollar en daarom wordt deze categorie voor 25% afgedekt naar euro.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen

op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Specificatie vastrentende waarden naar sector:

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
Nederlandse overheidsinstellingen	273,3	9,3	286,4	10,8
Buitenlandse overheidsinstellingen	1.384,8	46,6	1.132,4	42,7
Financiële instellingen	752,1	25,5	753,5	28,4
Handel	158,2	5,4	139,6	5,3
Basismaterialen	25,4	0,9	24,1	0,9
Industrie	90,6	3,1	82,0	3,1
Energie	57,7	2,0	47,9	1,8
Nutsbedrijven	82,1	2,8	61,9	2,3
Technologie	30,3	1,0	30,6	1,2
Gezondheidszorg	63,8	2,2	56,5	2,1
Telecommunicatie	25,1	0,9	23,4	0,9
Andere instellingen	8,4	0,3	13,1	0,5
	2.951,8	100,0	2.651,4	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
AAA	1.030,6	34,9	979,7	36,8
AA	879,7	29,8	757,5	28,6
A	382,4	13,0	317,1	12,0
BBB	413,7	14,0	375,8	14,2
BB	120,6	4,1	92,3	3,5
B	74,2	2,5	76,6	2,9
CCC	35,5	1,2	28,5	1,1
CC en lager	3,3	0,1	5,5	0,2
Geen rating	11,8	0,4	18,4	0,7
	2.951,8	100,0	2.651,4	100,0

De ratings zijn gebaseerd op de SAC rating, de Syntrus Achmea Composite long term debt rating. Dit is een gemiddelde van de 3 ratings van Moody's, Standard & Poors en Fitch. Er is blootstelling naar debiteuren vanaf CCC en lager via de beleggingsinstellingen Global Emerging Market Debt Fund en de Global High Yield Pool.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van herbelegd collateral vanuit securities lending kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2024		31-12-2023	
		In %		In %
AAA	-	-	3,0	2,6
AA	-	-	5,0	4,3
A	52,7	82,2	89,8	78,4
BBB	9,6	15,0	-	-
Cash	1,8	2,8	16,9	14,7
	64,1	100,0	114,7	100,0

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Langlevenrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2024 met adequate correcties voor ervaringssterfte en een opslag voor sterftetrend-ontwikkeling is het langlevensrisico zo goed mogelijk verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor nog niet volledig is voorzien.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico kan het volgende worden gemeld:

- ▶ Als gevolg van de samenstelling van het verzekerd bestand zijn de uitkeringen structureel hoger dan de premies.
- ▶ Ultimo 2024 zijn er voldoende obligaties, die onmiddellijk zonder waardeverlies verkocht kunnen worden om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder

vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Dit betreft de volgende posten (in %):

	31-12-2024	31-12-2023
Staatsobligaties Duitsland	5,2	4,6
Staatsobligaties Europese Unie	2,6	2,3
Staatsobligaties Nederland	4,6	5,8
Staatsobligaties Ierland	2,3	2,0
GMO Systematic Global Macro	-	2,2
Staatsobligaties Oostenrijk	2,5	-

In het algemeen geldt dat een concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Ondanks het feit dat in bovenstaande tabel grote concentraties gepresenteerd zijn is naar de mening van het bestuur geen aanvullende buffer in S8 nodig.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE 3402- rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de portefeuille vastgestelde benchmark. De tracking error over 2024 is 0,85% (2023: 0,85%).

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De bestuurders ontvangen een vaste vergoeding. Er zijn geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. Onder punt 16 is meer informatie opgenomen betreffende de vergoeding voor bestuursleden.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de uitvoeringsovereenkomsten tussen fonds en werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is het volgende relevant: de werkgevers leveren de basisgegevens aan. Met de werkgevers heeft het fonds de afspraak dat voor een periode van vijf jaren (periode 2024 tot en met 2028) een vaste premie wordt berekend.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Het fonds leent sinds jaren effecten uit (securities lending), waarbij als zekerheid cash (liquiditeiten) of non-cash (effecten) wordt ontvangen van de lenende partij. De verhouding tussen uitgeleende effecten en de ontvangen zekerheden blijken uit onderstaande tabel:

	31-12-2024	31-12-2023
Uitgeleende effecten		
Aandelen	105,3	76,0
Vastrentende waarden	153,7	321,7
	259,0	397,7
Actuele waarde ontvangen zekerheden		
Cash (herbelegd)	62,3	97,8
Cash (niet-herbelegd)	1,8	16,9
Non cash	212,3	299,8
	276,4	414,5

De ontvangen cash wordt door de custodian Northern Trust hoofdzakelijk belegd in kortlopende instrumenten. Het cash collateral is in de balans verantwoord onder de overige beleggingen.

Het fonds heeft een ongebruikte kredietfaciliteit van € 18,0 mln.

Lopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een uitbestedingovereenkomst met Achmea Pensioenservices, met een looptijd tot en met 31 december 2025. De vergoeding in 2024 bedroeg € 3,3 mln (2023: € 3,2 mln). De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 3,3 mln.

Het fonds heeft een Wtp intentieovereenkomst met Achmea Pensioenservices getekend. De vergoeding bedroeg in 2024 € 0,3 miljoen. Indien partijen vervolgens geen projectovereenkomst sluiten, is Achmea Pensioenservices niet gehouden het tot dat moment door APF betaalde voorschot terug te betalen.

In 2016 is een contract met Achmea Investment Management afgesloten voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van één maand.

In 2024 heeft het fonds een addendum dienstverlening getekend met Achmea Investment Management ten aanzien van invoering Wet toekomst pensioenen. Het betreft de jaren 2024 tot en met 2026. De vergoeding bedroeg in 2024 € 0,1 miljoen. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 0,7 mln.

Verder heeft het fonds een contract met ASR Real Assets Investment Partners afgesloten voor beheer van en advies over de vastgoedportefeuille.

Voor de dienstverlening met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen heeft het fonds een contract met Columbia Threadneedle Investments.

Onderpand derivaten

Het fonds heeft eind 2024 € 10,3 mln (2023: € 31,7 mln) aan onderpand ontvangen in de vorm van hoogwaardige (staats)obligaties als gevolg van een positieve waardeontwikkeling van derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Daarnaast heeft het fonds € 125,2 mln (2023: € 86,2 mln) aan onderpand verstrekt in de vorm van hoogwaardige (staats)obligaties als gevolg van een negatieve waardeontwikkeling van derivaten.

Het fonds heeft eind 2024 € 10,4 mln (2023: € 11,9 mln) aan onderpand ontvangen in de vorm van call money, als gevolg van een positieve waardeontwikkeling van derivaten.

Daarnaast heeft het fonds € 110,9 mln initial margin (waarborgsom) (2023: € 115,7 mln) en € 117,3 mln (2023: € 200,2 mln) aan onderpand verstrekt aan centrale clearing partijen in de vorm van call money als gevolg van een negatieve waardeontwikkeling van derivaten.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2024 dan op grond van dit jaarrapport kan worden verkregen.

6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(euro x mln)

11. Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

	2024	2023
Periodieke premiebijdragen werkgevers	73,9	71,3
Periodieke premiebijdragen werknemers tijdelijk nabestaandenpensioen	0,7	0,8
	74,6	72,1

Het fonds verzekert een collectieve pensioenregeling met vaste werkgeverspremie (CDC-regeling). Deze vaste werkgeverspremie is vastgelegd in de cao's van AkzoNobel, Nouryon, Nobian respectievelijk Salt Specialties en bedraagt 22,1% van de som van de pensioengrondslagen.

De totale pensioenpremie wordt jaarlijks berekend op basis van de afspraken in de betreffende uitvoeringsovereenkomst van het fonds met iedere werkgever afzonderlijk.

De huidige uitvoeringsovereenkomst tussen het fonds en respectievelijk AkzoNobel, Nouryon, Nobian en Salt Specialties heeft een einddatum van 31 december 2026 of, als het volgende moment daarvoor ligt, het moment waarop wordt overgegaan naar de nieuwe pensioenregeling. De totale pensioenpremie in 2024 is bepaald op 29,8% van de pensioengrondslag voor alle werkgevers. De deelnemersbijdrage is gelijk aan het verschil tussen de totale pensioenpremie en de vaste werkgeverspremie, ofwel 7,7% van de pensioengrondslag.

Ook voert het fonds een aanvullende regeling uit voor een tijdelijke overlijdensdekking. Hierbij wordt voor alle deelnemers een vast bedrag van 70% van de franchise verzekerd.

Als een actieve deelnemer overlijdt wordt de maandelijkse uitkeringen aan de nabestaande gedaan, totdat deze de AOW- gerechtigde leeftijd bereikt.

Deze regeling wordt aangeduid als 'tijdelijk partnerpensioen op risicobasis'.

De premie voor deze aanvullende regeling wordt geheel door de deelnemer zelf betaald.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie voor risico fonds volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2024	2023
Kostendekkende premie	80,4	65,1
Gedempte kostendekkende premie	66,8	71,1
Feitelijke premie	74,6	72,1

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2024	2023
Jaarlijkse inkoop	67,8	55,1
Solvabiliteitsopslag	11,6	9,8
Opslag voor uitvoeringskosten	1,0	0,2
	80,4	65,1

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2024	2023
Jaarlijkse inkoop	36,4	40,8
Solvabiliteitsopslag	6,2	7,2
Koopsom voorwaardelijke toeslagen	23,2	22,9
Opslag voor uitvoeringskosten	1,0	0,2
	66,8	71,1

12. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	2024	2023
Periodieke premies	12,9	11,3

Het fonds voert - naast de CDC regeling - ook een excedent individuele beschikbare premieregeling (BP-regeling) uit. Deze wordt ook wel aangeduid als 'pensioenregeling voor risico deelnemers'. Bij de vier werkgevers is dezelfde leeftijdsafhankelijke progressieve premiestaffel van toepassing. Hierbij is gebruik gemaakt van een 3%-staffel.

Op de bruto premies wordt 4,2% kosten ingehouden. De risicopremies zijn verwerkt in de CDC premie, omdat de uitkeringen bij overlijden en arbeidsongeschiktheid in de CDC-regeling zijn ondergebracht. De netto premies worden belegd conform een Lifecycle.

Het fonds hanteert 3 risicoprofielen voor de Lifecycles: Neutraal, Defensief en Offensief. Het neutrale profiel is de Default. Onder voorwaarden kunnen deelnemers kiezen voor een defensief of offensief profiel.

13. Beleggingsresultaten voor risico fonds

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	6,9	12,8	-0,9	18,8
Aandelen	28,2	299,4	-1,0	326,6
Vastrentende waarden	63,9	52,0	-2,5	113,4
Derivaten	-19,5	-52,1	-	-71,6
Overige beleggingen	8,7	-13,8	-4,9	-10,0
Securities lending	0,3	-	-	0,3
	88,5	298,3	-9,3	377,5
2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	4,2	-34,4	-0,5	-30,7
Aandelen	26,9	212,1	-1,4	237,6
Vastrentende waarden	52,1	126,3	-2,2	176,2
Derivaten	-14,0	59,8	-	45,8
Overige beleggingen	9,6	17,2	-3,9	22,9
Securities lending	0,8	-	-	0,8
	79,6	381,0	-8,0	452,6

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan uit beheervergoedingen en performance-gerelateerde vergoedingen.

De overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer, bewaarloon, advieskosten vermogensbeheer en overige kosten.

Het aandeel van het fonds in de kosten die door de vermogensbeheerders ten laste van beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen € 8,6 mln (2023: € 9,0 mln).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. De geschatte transactiekosten in 2024 bedroegen € 8,7 mln (2023: € 7,0 mln). Uitgedrukt als percentage van het totaal gemiddeld vermogen komt dit neer op 0,17% (2023: 0,14%).

De totale kosten vermogensbeheer (inclusief transactiekosten) bedragen € 26,6 mln (2023: € 24,0 mln). Dit is 0,51% (2023: 0,49%) van het gemiddeld belegd vermogen. De kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten) bedragen € 17,9 mln (2023: 17,0 mln). Dit is 0,34% (2023: 0,35%) van het gemiddeld belegd vermogen.

14. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	-	18,8	-	18,8
Vastrentende waarden	0,1	0,7	-	0,8
Derivaten	-	0,6	-	0,6
Overige beleggingen	-	-	-0,1	-0,1
	0,1	20,1	-0,1	20,1

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	-	16,1	-	16,1
Vastrentende waarden	0,1	1,5	-	1,6
Derivaten	-	1,3	-	1,3
Overige beleggingen	-	-	-0,1	-0,1
	0,1	18,9	-0,1	18,9

15. Pensioenuitkeringen

	2024	2023
Ouderdomspensioen	155,4	158,7
Partnerpensioen	54,7	57,1
Wezenpensioen	0,2	0,3
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1,6	1,5
Afkopen	0,5	0,8
	212,4	218,4

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 592,51 (2023: € 594,89 per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66)). Deze bedragen zijn uiteraard niet in miljoenen.

De toeslagverlening van de uitkeringen per 1 januari 2024, zoals vastgesteld door het bestuur bedraagt 0,12% (per 1 januari 2023: 8,73%). Het bestuur heeft in 2024 besloten de aanspraken per 31 december 2024 met 3,50% te verhogen voor alle deelnemersgroepen.

In 2024 is de verplichting uit hoofde van niet opgevraagde pensioenen van 3,5 mln vrijgevallen ten bate van de pensioenuitkeringen. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast. Vanaf boekjaar 2024 is de verplichting uit hoofde van niet opgevraagde pensioenen onderdeel van de technische voorzieningen voor risico fonds. Zie voor meer informatie de algemene toelichting, presentatiewijziging niet opgevraagde pensioenen.

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2024	2023
Administratiekosten	5,2	4,3
Administratiekosten (bestuursbureau)	1,3	1,2
Controle- en advieskosten	0,2	0,3
Bestuurskosten	0,5	0,4
Overige kosten	0,5	0,6
Kosten toeberekend aan vermogensbeheer	-1,1	-1,0
	6,6	5,8

Onder Bestuurskosten zijn behalve de vacatievergoedingen van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht ook andere kosten zoals opleiding en reiskosten verantwoord.

De bijdrage aan toezichtskosten van DNB en AFM in 2024 is 0,4 mln (2023: 0,5 mln).

Specificatie van de accountantskosten begrepen in de controle- en advieskosten, betrekking hebbend op het betreffende boekjaar:

]

Honoraria onafhankelijke accountant

2024	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	0,1	-	0,1
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	0,1	-	0,1

2023	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	0,1	-	0,1
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	0,1	-	0,1

Deze controlewerkzaamheden zijn zowel in 2024 als in 2023 uitgevoerd door Deloitte Accountants B.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat het fonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Bezoldiging Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden zijn uitbesteed aan Achmea Pensioenservices. Met de medewerkers van het bestuursbureau zijn individuele dienstverleningsovereenkomsten gesloten. De bestuurders ontvangen een vacatievergoeding en een vergoeding voor reiskosten. De vacatievergoeding bedraagt € 0,2 mln (2023: € 0,2 mln). Voor bestuursleden die in dienst zijn van een van de werkgevers wordt deze vergoeding aan de betreffende werkgevers betaald. Het onder pensioenuitvoeringskosten opgenomen bedrag van bestuurskosten ad € 0,5 mln is hoger omdat hierin ook andere kosten zijn opgenomen zoals opleiding en de vergoedingen van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

Leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht ontvangen een vooraf vastgestelde vergoeding. Voor leden die in dienst zijn van een van de werkgevers wordt deze vergoeding aan de betreffende werkgevers betaald.

17. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

	2024	2023
- Pensioenopbouw	83,9	65,8
- Toeslagen	146,7	5,5
- Rentetoevoeging	142,0	130,3
- Pensioenuitkeringen en afkopen	-212,0	-218,5
- Uitvoeringskosten	-3,9	-4,5
- Saldo overdrachten van rechten	-0,4	-3,3
- Wijziging markttrente	61,2	146,1
- Wijziging actuariële uitgangspunten	-11,2	0,1
- Overige wijzigingen	-7,0	3,5
	199,3	125,0

- Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. De salarisontwikkeling is hier onderdeel van.

- Toeslagen

Het fonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan het door het CBS gepubliceerde prijsindexcijfer '-CPI Alle Huishoudens Totaal'. De toeslag heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslag bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Het fonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

De toeslagen per 31 december 2024 zoals vastgesteld door het bestuur is 3,5% voor alle deelnemersgroepen. De toeslagen zijn in de technische voorzieningen per 31 december 2024 opgenomen.

In 2024 is per 1 januari een toeslag toegekend van 0,12% voor alle deelnemersgroepen. In 2023 is een toeslag toegekend van 8,73% voor alle deelnemersgroepen. De toeslag van 2023 en die per 1 januari 2024 zijn in de technische voorzieningen per 31 december 2023 opgenomen, omdat hierover in 2023 is besloten.

- *Rentetoevoeging*

De voorziening pensioenverplichtingen is opgerent met 3,439% (2023: 3,264%).

Het rentepercentage is afgeleid van de eenjaarsrente uit de rentetermijnstructuur per begin van het boekjaar zoals gepubliceerd door DNB.

- *Pensioenuitkeringen en afkopen*

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

- *Uitvoeringskosten*

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

- *Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds*

Onder toelichting 20 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten voor risico fonds opgenomen.

- *Wijziging marktrente*

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

- *Wijziging actuariële uitgangspunten*

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

De afname van de TV van € 11,2 mln als gevolg van wijziging van de actuariële uitgangspunten wordt verklaard door de overgang naar Prognosetafel AG2024 (€ 12,2 mln verlaging), de overgang naar ervaringssterfte 2024 (€ 12,9 mln verlaging), de aanpassing van de partnerfrequenties 2024 (verlaging van € 0,6 mln), de aanpassing van het leeftijdsverschil (verhoging van € 13,2 mln) en de wijziging van de opslag voor het wezenpensioen (€ 1,3 mln verhoging).

- *Kostenopslag*

De opslag voor toekomstige excassokosten bedraagt 2,6% (2023: 2,6%) van de netto technische voorzieningen.

18. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

	2024	2023
Inkomende waardeoverdracht	0,5	0,2
Premies	12,4	10,9
Toekenning sterftewinst	1,1	0,3
Onttrekkingen Partnerpensioen	-0,4	-0,2
Overlijden	-	-1,2
Pensionering	-5,8	-2,8
Uitgaande waardeoverdracht	-0,6	-0,4
Omzetting naar DB	-9,9	-9,6
Rendement	20,1	18,9
Overige mutaties	0,1	-
	17,5	16,1

19. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2024	2023
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0,2	0,2

Voor een toelichting op de mutatie wordt verwezen naar de toelichting op het herverzekeringsdeel van de technische voorziening (toelichting 3).

20. Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-3,8	-2,1
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-0,2	-1,0
Uitgaande waardeoverdrachten	4,5	6,7
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	0,1	0,2
	0,6	3,8

Deelnemers hebben de mogelijkheid om bij ontslag de contante waarde van de pensioenaanspraken naar een andere pensioenuitvoerder (pensioenfonds / verzekeraar) over te dragen. In het kader van deze mogelijkheden heeft het fonds dan ook te maken met inkomende en uitgaande geldstromen. De feitelijke financiële geldstromen zijn in bovenstaande tabel weergegeven.

Het fonds heeft € 4,0 mln aan inkomende waardeoverdrachten ontvangen (2023: € 3,1 mln). Aan de pensioenverplichtingen dient voor deze deelnemers een bedrag van € 5,3 mln te worden toegevoegd (2023: € 3,1 mln). Per saldo in 2024 een negatief resultaat van 1,3 mln (2023: geen resultaat).

Voor uitgaande waardeoverdrachten heeft het fonds € 4,6 mln betaald (2023: € 6,9 mln). Uit de pensioenverplichtingen is voor deze deelnemers een bedrag van € 5,7 mln vrijgevallen (2023: € 6,4 mln). Per saldo een resultaat in 2024 van € 1,1 mln (2023: € -0,5 mln).

Het resultaat op waardeoverdrachten wordt voornamelijk bepaald door de verschillen in grondslagen die voor de berekeningen van de waardeoverdrachten worden gehanteerd. Voor de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten worden een standaardtarief en fondsgrondslagen gebruikt.

21. Saldo overdrachten van rechten voor risico deelnemers

	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	-0,5	-0,2
Uitgaande waardeoverdrachten	0,5	0,4
	-	0,2

Voor risico deelnemers zijn € 0,5 mln aan inkomende waardeoverdrachten ontvangen (2023: € 0,2 mln). Aan de pensioenverplichtingen dient voor deze deelnemers een bedrag van € 0,5 mln te worden toegevoegd (2023: € 0,2 mln). Per saldo in 2024 geen resultaat (2023: geen resultaat).

In 2024 zijn € 0,5 mln uitgaande waardeoverdrachten voor risico deelnemers betaald (2023: € 0,4 mln). Uit de pensioenverplichtingen is voor deze deelnemers een bedrag van € 0,6 mln vrijgevallen (2023: € 0,4 mln). Per saldo een resultaat in 2024 van afgerond € 0,1 mln (2023: geen resultaat).

Daarnaast worden als gevolg van ontslag of overlijden van een deelnemer, kapitalen (BP-regeling) aangewend voor inkoop van pensioenaanspraken (CDC-regeling). De aanwending van kapitalen heeft geen financiële geldstroom tot gevolg. In 2024 is € 16,0 mln (2023: € 12,6 mln) vanuit de kapitalen (BP-regeling) aangewend voor inkoop van pensioenaanspraken (CDC-regeling). Rekening houdende met de voor 2024 geldende inkooptarieven, dient voor deze deelnemers een bedrag van € 17,6 mln aan de pensioenverplichtingen te worden toegevoegd (2023: € 11,9 mln). Per saldo een resultaat op uitruil CDC- en BP-regeling van € 1,6 mln negatief (2023: € 0,7 mln).

22. Herverzekeringen

	2024	2023
Uitkeringen	-0,2	-0,2

23. Overige lasten

	2024	2023
Rentelasten achtergestelde lening	3,5	3,5

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Het resultaat over het verslagjaar is toegevoegd aan de algemene reserve. Er zijn geen statutaire bepalingen inzake de resultaatverdeling. Volgens artikel 3.3.1. van de ABTN wordt door het fonds een algemene reserve aangehouden. Deze is bedoeld voor het opvangen van niet gekwantificeerde risico's, zoals algemene bedrijfsrisico's en kostenrisico's, als buffer voor beleggingsrisico's en als bron voor mogelijke toekomstige indexaties. Het saldo van baten en lasten wordt via de resultaatbestemming en na aftrek van het saldo van de mutaties in bestemde reserves, toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserves, al naar gelang de uitkomst.

Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2024 en 2023 blijken uit het volgende overzicht:

	2024	2023
Resultaat op beleggingen	235,5	322,3
Resultaat op mutatie TV door wijziging rentetermijnstructuur	-61,2	-145,9
Resultaat op premie	4,4	17,0
Resultaat op waardeoverdrachten	-0,1	-0,5
Resultaat op kosten	0,1	1,0
Resultaat op uitkeringen	-0,2	-0,3
Resultaat op kansen	6,0	-2,4
Resultaat op toeslagverlening	-146,7	-5,5
Resultaat op overige oorzaken	-3,5	-3,5
Resultaat op overige incidentele mutaties	10,9	-0,1
Resultaat	45,2	182,1

Bespreking Resultaat

Resultaat op beleggingen

Het behaalde directe en indirecte beleggingsrendement in 2024 was hoger dan de benodigde interest voor de verplichtingen (gelijk aan de 1-jaars rente uit de rentetermijnstructuur per 31 december 2023: 3,439%). Daardoor ontstond een positief resultaat op beleggingsopbrengsten van 235,5 mln (2023: 322,3 mln).

Resultaat op mutatie TV door wijziging rentetermijnstructuur

Ultimo 2024 heeft de omrekening plaatsgevonden van de TV op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2023, één jaar forward, naar de rentetermijnstructuur per 31 december 2024.

De gemiddelde rekenrente is met 0,2%-punt gedaald (ultimo 2024: 2,2%, ultimo 2023: 2,4%). De lagere rente leverde een negatief resultaat op van 61,2 mln door toevoeging van dit bedrag aan de TV (2023: 145,9 mln negatief).

Resultaat op premie

Het resultaat op bijdragen is het verschil tussen enerzijds de in het boekjaar van de werkgever en werknemers ontvangen bijdragen en anderzijds het benodigde bedrag voor de reglementaire pensioenopbouw en de door het fonds van de werkgever overgenomen uitkeringsverplichtingen in verband met CAO afspraken.

In 2024 bedroeg de totale bijdrage voor zowel AkzoNobel, Nouryon, Nobian en Salt Specialties 29,8 % van de grondslagsom waarover (middelloon) pensioen wordt opgebouwd.

In 2024 werd 74,6 mln aan werkgevers en werknemersbijdragen ontvangen voor reglementaire pensioeninkoop in de middelloonregeling. Dit leverde een positief resultaat op van 4,4 mln (2023: positief 17,0 mln).

Resultaat op waardeoverdrachten

Het resultaat op waardeoverdrachten bedraagt 0,1 mln negatief (2023: 0,5 mln negatief).

Op waardeoverdrachten wordt een resultaat behaald, omdat de overdrachtssom op wettelijk voorgeschreven grondslagen dient te worden vastgesteld. Deze grondslagen wijken af van de grondslagen waarop de technische voorziening is gebaseerd.

Resultaat op kosten

Het resultaat op kosten bedraagt 0,1 mln positief (2023: 1,0 mln).

De vrijval aan kosten uit premie en uitkeringen, tezamen een bedrag van 8,2 mln, is hoger dan de som van de feitelijke kosten ad 6,6 mln en de aan de TV toe te voegen kosten ad. 1,5 mln.

Resultaat op kansen

Het resultaat op kansen wordt gevormd door het positieve resultaat op sterfte (5,9 mln), het negatieve resultaat op arbeidsongeschiktheid (0,4 mln) en het positieve resultaat op overige kanssystemen (0,5 mln).

Resultaat op toeslagen

In 2024 heeft het bestuur besloten om een toeslag van 3,5% toe te kennen per 31 december 2024. Dit heeft geleid tot een negatief resultaat op toeslagen van 146,7 mln (2023: negatief 5,5 mln).

Resultaat op overige oorzaken

Het resultaat op overige oorzaken bestaat uit de rente op de achtergestelde lening van 100 mln en bedraagt 3,5 mln negatief (2023: negatief 3,5 mln).

Resultaat op overige incidentele mutaties

Ultimo jaar is het fonds overgegaan op nieuwe grondslagen. Dit betekent een totale mutatie van de TV met -11,2 mln. De uitsplitsing hiervan is als volgt:

- ▶ Wijziging van de prognosetafel naar AG2024: daling van de TV met 12,2 mln
- ▶ Aanpassing van de ervaringssterfte: daling van de TV met 12,9 mln
- ▶ Aanpassing van de partnerfrequenties: daling van de TV met 0,6 mln
- ▶ Aanpassing leeftijdsverschil: stijging van de TV met 13,2 mln
- ▶ Aanpassing opslag wezenpensioen: stijging van de TV met 1,3 mln

De uitsplitsing van de overige mutaties van de TV (0,3 mln) is als volgt:

- ▶ De schadevoorziening voor arbeidsongeschikte deelnemers is toegenomen met 0,3 mln

Het totaal van deze incidentele mutaties heeft een resultaat van 10,9 mln positief tot gevolg gehad.

Ondertekening

Arnhem, 20 mei 2025

Stichting Pensioenfonds APF

Het bestuur

Bart Kaster
(voorzitter)

Aldert Boonen

Erna Boogaard
(plaatsvervangend
voorzitter/secretaris)

Dick Luijckx

Donald Schut

Remko van de Peppel
(penningmeester)

Evelyne Simons

De raad van toezicht

Frans de Weert
(voorzitter)

Nery Anderson

Karin Bitter

OVERIGE GEGEVENS

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds APF te Arnhem is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds APF, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 41.600.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2.600.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van het transitie-FTK zoals bedoeld in artikel 150p van de Pensioenwet zijn niet alle hiervoor genoemde artikelen van toepassing. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- ▶ toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- ▶ het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- ▶ de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- ▶ het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van het transitie-FTK zoals bedoeld in artikel 150p van de Pensioenwet, waardoor niet alle artikelen van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden voor het gebruik van het transitie-FTK.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds APF is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 20 mei 2025

drs. Gerry Koning AAG FRM

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds APF

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Pensioenfonds APF te Arnhem gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds APF op 31 december 2024 en van het saldo van baten en lasten over 2024 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2024.
2. De staat van baten en lasten over 2024.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds APF zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

INFORMATIE TER ONDERSTEUNING VAN ONS OORDEEL

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 52 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van het pensioenvermogen. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark omdat dit een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van het pensioenfonds weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de met governance belaste personen overeengekomen dat wij aan deze personen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,6 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Pensioenfonds APF kent een aantal kernactiviteiten welke grotendeels zijn uitbesteed aan serviceorganisaties. De stichting heeft het beheer van de beleggingen en de beleggingsadministratie en de pensioenadministratie uitbesteed aan respectievelijk Achmea Investment Management N.V. en Achmea Pensioenservices N.V. (hierna gezamenlijk: 'de uitvoeringsorganisaties'). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Achmea Investment Management N.V. en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Achmea Pensioenservices N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de uitvoeringsorganisaties verleende diensten en het effect hiervan op de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang, bepalen wij de aard en omvang van de uit te voeren controlewerkzaamheden en voeren wij controlewerkzaamheden uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor Stichting Pensioenfonds APF relevante interne beheersingsmaatregelen van de uitvoeringsorganisaties zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde rapportages (Standaard 3402 type II voor respectievelijk Achmea Investment Management N.V. en Standaard 3402 type II en 3000A voor Achmea Pensioenservices N.V.).

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Verder evalueren wij de in de Standaard 3402- en 3000A-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2024 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisaties.

In aanvulling hierop hebben wij eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder werkzaamheden ten aanzien van de aanwezige beheersingsmaatregelen op het niveau van het bestuur en het bestuursbureau. Wij hebben voor de controle van de beleggingen en de beleggingsopbrengsten gebruik gemaakt van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden bepaald, rekening houdend met de omvang en het risicoprofiel van deze activiteiten, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een review uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de certificerend actuaris instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA handreiking 1120 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen' ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot onder andere de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies. Daarnaast hebben wij de adequaatheid van de werkzaamheden van de actuaris geëvalueerd. Ook hebben wij de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de actuaris geëvalueerd. Wij verwijzen hiervoor naar het kernpunt Waardering tegen passende actuariële grondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse, zoals opgenomen in de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en de klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de element die tot fraude kunnen leiden: Rationalisatie, druk (motivatie) en gelegenheid. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico

Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- ▶ In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.
- ▶ Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en de met governance belaste personen.
- ▶ Wij hebben getoetst of de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.
- ▶ Wij hebben geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds, met name die welke betrekking hebben op subjectieve waarderingen en complexe transacties, mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving.
- ▶ Wij hebben geëvalueerd of de oordeelsvormingen en beslissingen van het bestuur bij het maken van de in de financiële overzichten opgenomen schattingen wijzen op een mogelijke tendentie bij het bestuur van het pensioenfonds die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. De oordeelsvormingen, schattingen en veronderstellingen die mogelijk een belangrijke invloed hebben op de jaarrekening zijn toegelicht de jaarrekening. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

CONTROLEAANPAK NALEVING VAN WET- EN REGELGEVING

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op het pensioenfonds door inlichtingen in te winnen bij het bestuur en de met governance belaste personen en het lezen van notulen en rapporten van sleutelfunctiehouders.

Voor zover materieel voor de jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, het belastingrecht en de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW, RJ 610 en de Pensioenwet aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de jaarrekening.

Daarnaast is het pensioenfonds onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen', waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken:

- ▶ Pensioenwet;
- ▶ Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- ▶ Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Gezien de aard van de activiteiten van het pensioenfonds en de complexiteit van deze overige wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van het pensioenfonds, voor de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de jaarrekening. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening zijn beperkt tot (i) het bestuur en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of het pensioenfonds dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens van) niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de activiteiten van het pensioenfonds voor de voorzienbare toekomst. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- ▶ het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen;
- ▶ overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de vermogenspositie ten opzichte van het vereist eigen vermogen en de mate waarin beleggingen liquide gemaakt kunnen worden;
- ▶ nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's);
- ▶ inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling;
- ▶ inspecteren van correspondentie met relevante toezichthoudende instanties.

De financiële positie van het pensioenfonds en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen is een belangrijk onderdeel van bovenstaande evaluatie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de met governance belaste personen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving van het kernpunt

Waardering van beleggingen

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Deze beleggingen dienen volgens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde.

Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te toetsen aan direct of indirect genoteerde prijzen die tot stand zijn gekomen op liquide financiële markten. Illiquide beleggingen zijn beleggingen waarvoor een frequente marktnotering ontbreekt en de prijs daarom op basis van waarderingmodellen wordt bepaald. Het met behulp van deze modellen bepalen van de marktwaarde is complex en bevat een hoge mate van subjectiviteit. Hierdoor neemt de waarderingsonzekerheid inherent toe bij beleggingen zonder frequent genoteerde marktprijzen en hangt dit samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens.

In de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva geeft Stichting Pensioenfonds APF inzicht in de gehanteerde waarderingmethoden van de beleggingen.

Een beschrijving van deze modellen en technieken is weergegeven in de toelichtingen noot 1 van de jaarrekening. Uit deze toelichting blijkt dat voor 79% van de beleggingen van het pensioenfonds de waardering is gebaseerd op directe marktnoteringen en voor 21% op basis van andere methode(n).

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat illiquide beleggingen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer:

- ▶ De opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen rondom waardering van de illiquide beleggingen beoordeeld.
- ▶ Gebruik gemaakt van Standaard 3402 type II-rapportages, en deze geanalyseerd op toereikendheid van de scoping, bevindingen en de impact hiervan op de controlewerkzaamheden.
- ▶ Vastgesteld of de in de grondslagen voor waardering van activa en passiva beschreven modellen geschikt zijn om, binnen de geldende wettelijke bepalingen en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, te kunnen komen tot een marktwaarde van deze illiquide beleggingen.
- ▶ Getoetst of de toepassing van deze modellen en technieken bij het bepalen van de marktwaarde overeenkomstig de beschreven uitgangspunten heeft plaatsgevonden.
- ▶ De gecontroleerde rapportage waarin de beleggingen zijn opgenomen aangesloten met de financiële administratie en de jaarrekening.
- ▶ Vastgesteld dat de waarderinggrondslagen en waarderingsonzekerheid van de beleggingen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de waardering van de illiquide beleggingen en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2024 aanvaardbaar. Wij hebben geen materiële bevindingen te rapporteren.

Beschrijving van het kernpunt

Waardering tegen passende actuariële grondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen

De technische voorziening betreft de belangrijkste verplichting in de balans van het pensioenfonds en vormt één van de belangrijkste componenten voor de berekening van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. De technische voorziening wordt, conform de vereisten van de Pensioenwet, gewaardeerd op marktwaarde. Deze marktwaarde komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers en wordt berekend op basis van actuariële grondslagen en schattingselementen en is dan ook gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen uit de Pensioenwet.

Stichting Pensioenfonds APF heeft in de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva de grondslagen voor de waardering van de technische voorziening toegelicht. In noot 8 is een verdere detaillering van de technische voorziening gegeven.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat actuariële grondslagen met betrekking tot de fonds specifieke ervaringssterfte en kostenopslag niet juist worden toegepast en toegelicht en/of dat actuariële berekeningen onjuist zijn.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer:

- ▶ De certificerend actuaris instructies gestuurd over de te volgen controleaanpak, risico's, werkzaamheden en attentiepunten.
- ▶ De redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen (actuariële) veronderstellingen en de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en besproken met de certificerend actuaris.
- ▶ De rapportage van de certificerend actuaris geëvalueerd en de uitkomsten besproken.
- ▶ Controlewerkzaamheden uitgevoerd op de pensioenaanspraken van de deelnemers om de gehanteerde administratieve basisgegevens te toetsen.
- ▶ Vastgesteld dat de actuaris met deze basisgegevens werkt bij het toetsen van de technische voorziening.
- ▶ Vastgesteld dat de waarderingsgrondslagen van de technische voorziening toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de waardering van de technische voorziening en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2024 aanvaardbaar. Wij hebben geen materiële bevindingen te rapporteren.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- ▶ Het bestuursverslag.
- ▶ Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen.
- ▶ De overige gegevens
- ▶ Verslagen verantwoordingsorgaan en raad van toezicht

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- ▶ Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- ▶ Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur en de met governance belaste personen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met deze personen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de met governance belaste personen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 20 mei 2025

Deloitte Accountants B.V.

drs. M. van Luijk RA

BIJLAGEN

1 Verloopstaat deelnemers

	2024		2023	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig boekjaar		5.019		5.072
Nieuwe toetredingen	534		532	
Revalidering	-46		-33	
Overlijden	-12		-17	
Ontslag met premievrije aanspraak	-447		-534	
Andere oorzaken	-7		-1	
		22		-53
Stand einde boekjaar		5.041		5.019
Gewezen deelnemers				
Stand vorig boekjaar		9.186		9.259
Ingang pensioen	-466		-476	
Revalidering	46		33	
Overlijden	-39		-41	
Ontslag met premievrije aanspraak	447		534	
Waardeoverdrachten	-83		-118	
Afkopen	-2		-1	
Andere oorzaken	-15		-4	
		-112		-73
Stand einde boekjaar		9.074		9.186
Pensioentrekken				
Stand vorig boekjaar		15.719		16.040
Ingegaan ouderdomspensioen	466		476	
Ingegaan partnerpensioen	352		397	
Waardeoverdracht	-		-7	
Overlijden	-902		-976	
Afkoop	-143		-182	
Andere oorzaken	-41		-29	
		-268		-321
Stand einde boekjaar		15.451		15.719
		29.566		29.924

De aantallen onder “Andere oorzaken” in het verloop zijn mutaties die niet onder de andere (eenduidige) mutatiesoorten kunnen worden verrat. Het betreft o.a. de mutaties ontslag zonder premievrije aanspraak, verval rechten (met terugwerkende kracht), opvoer deelnemers en verschuivingen en / of correcties in de groepen “deelnemers” en “gewezen deelnemers”.

2 Rapportage SFDR voor beleggingen risico pensioenfonds

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Middellood (CDC) Pensioenregeling Stichting pensioenfonds APF Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): N.v.t.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling** gedaan: %

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een sociale doelstelling** gedaan: %

☒ ☐ ☒ Nee

☒ Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 21,38% duurzame beleggingen

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit financiële product (hierna: de Pensioenregeling) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

• **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren.

Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark. Een CO2-reductiedoelstelling is geïmplementeerd voor de beleggingscategorieën aandelen ontwikkelde landen, bedrijfsobligaties, vastgoed, high yield en Amerikaanse bedrijfsobligaties.

• **Uitsluitingsbeleid:** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website (<https://www.pensioenfondsapf.nl/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>):

- ondernemingen die controversiële wapens produceren;
- producenten van tabaksproducten;
- ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van de meest vervuilende fossiele brandstoffen;
- specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Specifiek binnen de categorieën aandelen ontwikkelde landen en bedrijfsleningen wordt belegd in die ondernemingen die hoger scoren op Environmental (E), Social (S) en Governance (G) indicatoren. De ESG-score moet voor de aandelen ontwikkelde landen minimaal 7% hoger zijn dan de ESG-score van de benchmark en voor de bedrijfsleningen minimaal 15% hoger dan de benchmark.

● Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

Om te bepalen of de Pensioenregeling voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

• **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 32,73 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen. Dit is in overeenstemming met de reductiepaden van de relevante onderliggende mandaten van deze Pensioenregeling.

• **Uitsluitingsbeleid:** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingsbeleid streeft de Pensioenregeling na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. In 2022, 2023 en 2024 hebben er zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van Achmea IM en de discretionaire mandaten. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

▪ **ESG-profiel:** Dit geeft aan hoe ondernemingen scoren op de verschillende aspecten van Ecologisch, Sociaal en Governance. Na iedere herbalancering was het ESG-profiel van de Pensioenregeling gedurende 2024 beter dan dat van de benchmark. Door marktbevingen kan dit op kwartaaleinde afwijken.

Indicator (*)	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,97	6,96	6,75
ESG Profiel Benchmark	6,91	6,80	6,650
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,21	0.00	0.00
Exposure naar controversiële wapens (%)	0,45	0.00	0.00
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,73	0.00	0.00
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuulende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,00	0.00	0.00
Gefinancierde broeikasgasemissie (CO2/EVIC)	32,73	35,16	44.85
Duurzame beleggingen (green bonds) (%)	3,76	-	-
Vermeden CO2 emissie (***)	50.969	19.126	20

(*) In 2024 is er bij tabaksproducenten, controversiële wapens en hoogrisicolanden een kleine exposure zichtbaar als gevolg van een gewijzigde methodiek van rapporteren. De exposures die zichtbaar zijn zitten in beleggingsfondsen waar het pensioenfonds geen invloed op heeft.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

(***) In 2023 is de wijze waarop de jaarlijkse vermeden CO2-emissies per miljoen geïnvesteerde euro berekend wordt, gewijzigd.

... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

In de afgelopen jaren zijn er geen significante wijzigingen geweest. De volgende indicatoren zijn veranderd:

- Het ESG-profiel is verbeterd.
- De CO2-voetafdruk (CO2/EVIC) is gedaald

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverstopping, heeft de pensioenregeling geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de door Achmea IM goedgekeurde green bonds , hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO2-emissies is de meest relevante

en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatmitigatie. Dit is gebaseerd op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van het Fonds bedroeg over 2024 50969 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

- **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

De pensioenregeling heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze pensioenregeling hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesteringen in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. De pensioenregeling heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

NB: Pensioenfonds APF gaat engagement aan met deze ondernemingen maar sluit niet uit.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Pensioenregeling houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfonds APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfonds APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie.*
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en -gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten **
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

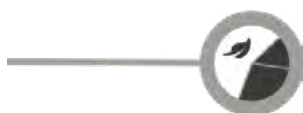

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
GMO Systematic Global Macro Fund Class EUR	Overig	2,2	Nederland
Dynamic Credit Dutch Mortgage Fund inzake APF	Overig	2,2	Nederland
Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund	Overig	2,1	Nederland
AeAM Dutch Mortgage Fund	Overig	1,9	Nederland
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	1,7	Nederland
AHL Class A1 Evolution Segregated Portfolio	Overig	1,5	Kaaiman Eilanden

CCP Barclays - LCH Variation Margin	Overig	1,3	Verenigd Koninkrijk
ASR Dutch Prime Retail Fund	Overig	1,2	Nederland
Transtrend Fund Alliance - OmniTrend Class EUR	Overig	1,2	Luxemburg
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	1,1	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	1,1	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,0	Verenigde Staten
CBRE Dutch Office Fund	Overig	0,8	Nederland
BNP_ERX_APF_VM	Overig	0,6	Frankrijk
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	0,6	Verenigde Staten

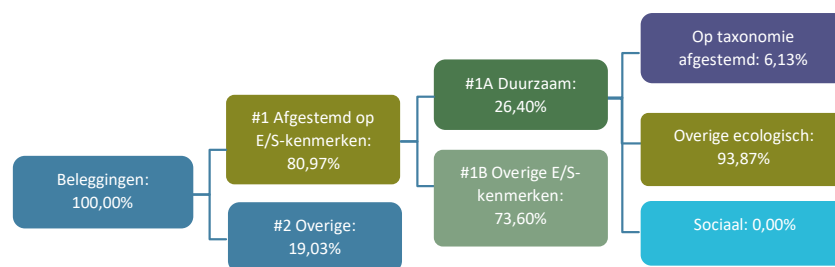

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 21,38% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	% van portefeuille
Overheden	21,5
Supranationalen	4,7
Financiële instellingen	4,2
Door onderpand gedekt	3,0
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	3,0
Financiële diensten	2,5
Software & Diensten	2,5
Vastgoedfonds	2,4
Banken	2,3
Overig	54,0

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 6,13% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 2,56% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,18% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie
- 0,01% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,07% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,06% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,01% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

- **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?**

☒ Ja:

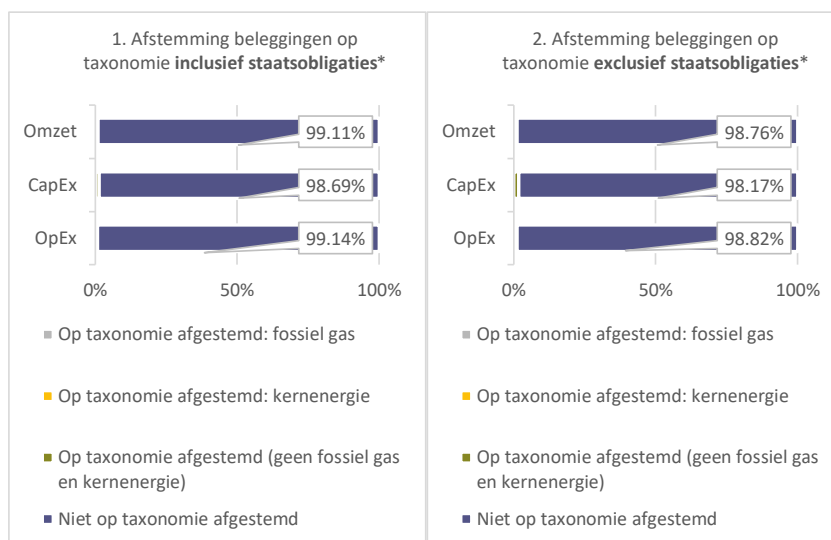
☐ In fossiel gas ☒ In kernenergie

☐ Nee

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of Opex voor overige duurzame beleggingen:

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

- **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,31%.

- **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Ten opzichte van de voorgaande periode (2023) is dit percentage gedaald met 9,68%.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

- **Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?**

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 93,87%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO₂-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

- **Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?**

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

- **Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?**

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit beleggingen in illiquide beleggingsfondsen. Over deze beleggingsfondsen kan de ESG-dienstverlener geen e/s kenmerken meten. Daarnaast zijn onder 'overige' liquiditeiten opgenomen. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Fondsen	59,5
Liquiditeiten	35,9
Overig	23,1
Alternatieve beleggingen	9,4
Derivaten	-27,9

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** De pensioenregeling is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.
- **Stemmen:** Daarnaast heeft de pensioenregeling actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de gehele Pensioenregeling bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van de Pensioenregeling om te bepalen of de Pensioenregeling is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3a Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar
Stichting pensioenfonds APF

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): N.v.t.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 36,12% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %	☐ met een sociale doelstelling
	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd .

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website: <https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 57,70 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid.
Met het uitsluitingsbeleid streeft de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,71		
Exposure naar normschenders (%)	3,00		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,93		
Exposure naar controversiële wapens (%)	2,13		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,73		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuulende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,14		
Gefinancierde broeikasgasemissie	57,70		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

- **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregereerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?**

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesteringen in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale

duurzaamheids-
factoren die verband
houden met
ecologische en sociale
thema's en
arbeidsomstandig-
heden, eerbiediging
van de
mensenrechten en
bestrijding van
corruptie en
omkoping.

Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfondsen APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfondsen APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en -gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen,	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten

clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)		
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	3,9	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	3,7	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparaatuur	3,5	Verenigde Staten
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	2,2	Verenigde Staten
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparaatuur	1,9	Taiwan
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	1,4	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,2	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,1	Verenigde Staten
Broadcom Inc	Halfgeleiders en halfgeleiderapparaatuur	0,9	Verenigde Staten
Tesla Inc	Automobiele industrie & Componenten	0,9	Verenigde Staten
Tencent Holdings Ltd	Media & Vermaak	0,8	China
Eli Lilly & Co	Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	0,8	Verenigde Staten
JPMorgan Chase & Co	Banken	0,8	Verenigde Staten
Berkshire Hathaway Inc	Financiële diensten	0,7	Verenigde Staten
Samsung Electronics Co Ltd	Technologie Hardware & Apparatuur	0,6	Zuid-Korea

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

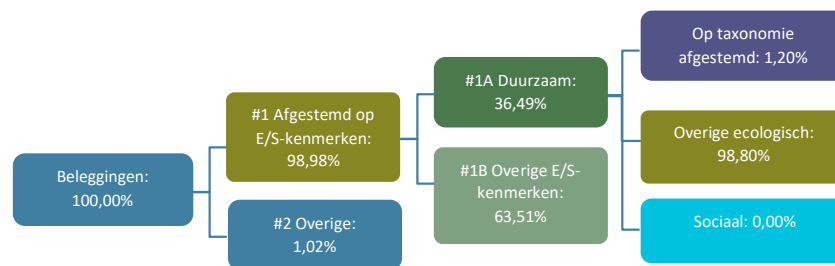

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 36,12% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● **Hoe zag de activa-allocatie eruit?**

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	% van portefeuille
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	10,0
Software & Diensten	8,5
Banken	8,2
Technologie Hardware & Apparatuur	7,1
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	6,7
Media & Vermaak	6,6
Financiële diensten	5,9
Kapitaalgoederen	5,8
Duurzame consumentengoederen en detailhandel	5,0
Overig	36,1

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 1,20% afgestemd op de EU-taxonomie.

en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor kernenergie bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 0,51% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,00% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,00% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,01% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,00% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,00% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?**

☐ Ja:

☐ In fossiel gas ☐ In kernenergie

☒ Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

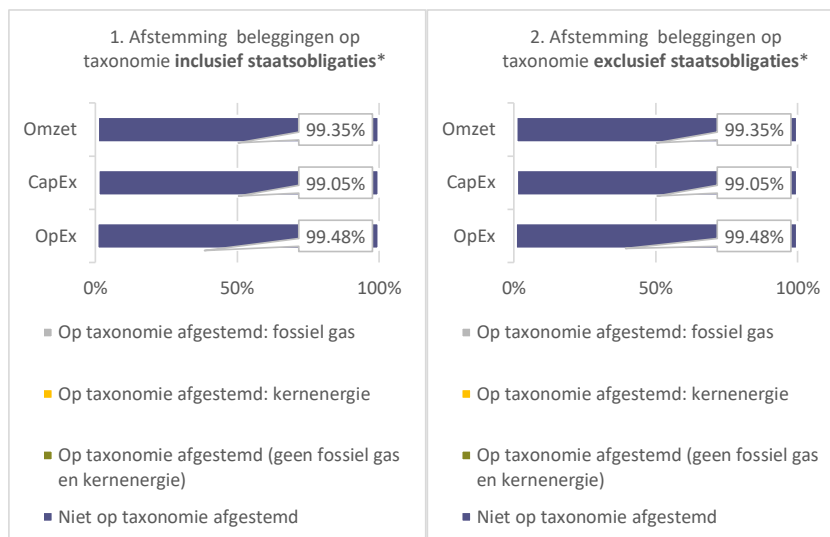
Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of Opex voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,36%.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecycleniveau.

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 98,80%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO₂-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	124,1
Overig	-2,9
Derivaten	-21,2

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** de ESG-dienstverlener van het pensioenfonds is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

- **Stemmen:** Daarnaast heeft de ESG-dienstverlener van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen.

waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

**Referentie-
benchmarks** zijn
indices waarmee
wordt gemeten of het
financiële product
voldoet aan de
ecologische of sociale
kenmerken
verwezenlijkt die dat
product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Neutraal leeftijd 50 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3b Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar Identificatiecode voor N.v.t.
Stichting pensioenfonds APF juridische entiteiten (LEI):

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 26,74% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %	☐ met een sociale doelstelling
	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling. Binnen bedrijfsobligaties is een CO2-reductiedoelstelling van toepassing die grotendeels aansluit op de CO2-reductiedoelstelling van pensioenfonds APF.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website:
<https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

Om te bepalen of de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 45,33 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingsbeleid streeft de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,82		
Exposure naar normschenders (%)	1,88		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,58		
Exposure naar controversiële wapens (%)	1,37		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,46		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,09		
Gefinancierde broeikasgasemissie	45,33		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de green bonds van Achmea IM, hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO₂-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatmitigatie. Dit is gebaseerd op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van het Fonds bedroeg over 2024 133 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de

temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

• **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesterings in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfonds APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfonds APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan	ESG-integratie

	de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en-gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	4,51	Nederland
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	2,46	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	2,34	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	2,23	Verenigde Staten
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	1,40	
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,17	
Netherlands government 0% 15/01/2026	Overheden	1,13	
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	0,91	
Alphabet Inc	Media & Vermaak	0,78	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	0,68	Verenigde Staten
Netherlands government 0% 15/01/2027	Overheden	0,66	Nederland

Stadt Koeln	Overig	0,60	Duitsland
Broadcom Inc	Halfgeleiders en halfgeleiderappara- tuur	0,59	Verenigde Staten
BNP_ERX_OF20_VM	Overig	0,57	Frankrijk
Tesla Inc	Automobiele industrie & Componenten	0,57	Verenigde Staten

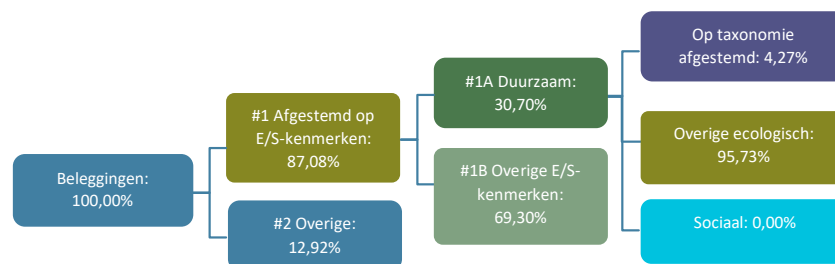

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 26,74% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Overheden	15,59
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	6,27
Software & Diensten	5,33
Banken	5,14
Technologie Hardware & Apparatuur	4,45

Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	4,20
Media & Vermaak	4,14
Financiële diensten	3,70
Kapitaalgoederen	3,64
Overig	35,38

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 4,27% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 1,71% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,06% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,01% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,07% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,06% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,01% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

Ja:

In fossiel gas

In kernenergie

Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

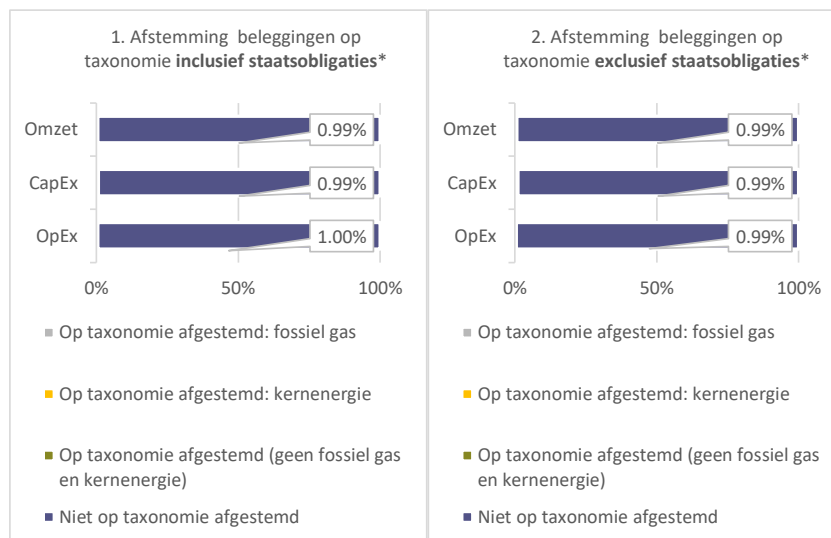
Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,30%.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecycleniveau.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 95,73%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO₂-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	86,7
Overig	-0,3
Fondsen	27,2
Derivaten	-13,6

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds zijn in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

- **Stemmen:** Daarnaast hebben de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Neutraal leeftijd 60 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3c Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): N.v.t.
Stichting pensioenfonds APF

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 36,12% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %	☐ met een sociale doelstelling
	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd .

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling. Binnen bedrijfsobligaties is een CO2-reductiedoelstelling van toepassing die grotendeels aansluit op de CO2-reductiedoelstelling van pensioenfonds APF.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website:
<https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 57,70 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingsbeleid streeft de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,71		
Exposure naar normschenders (%)	3,00		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,93		
Exposure naar controversiële wapens (%)	2,13		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,73		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,14		
Gefinancierde broeikasgasemissie	57,70		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

- **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?**

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesteringen in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Offensief Leeftijd 50 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale

duurzaamheids-
factoren die verband
houden met
ecologische en sociale
thema's en
arbeidsomstandig-
heden, eerbiediging
van de
mensenrechten en
bestrijding van
corruptie en
omkoping.

Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfondsen APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfondsen APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en -gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen,	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten

clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)		
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	3,9	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	3,7	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	3,5	Verenigde Staten
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	2,2	Verenigde Staten
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,9	Taiwan
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	1,4	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,2	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,1	Verenigde Staten
Broadcom Inc	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	0,9	Verenigde Staten
Tesla Inc	Automobiele industrie & Componenten	0,9	Verenigde Staten
Tencent Holdings Ltd	Media & Vermaak	0,8	China
Eli Lilly & Co	Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	0,8	Verenigde Staten
JPMorgan Chase & Co	Banken	0,8	Verenigde Staten
Berkshire Hathaway Inc	Financiële diensten	0,7	Verenigde Staten
Samsung Electronics Co Ltd	Technologie Hardware & Apparatuur	0,6	Zuid-Korea

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

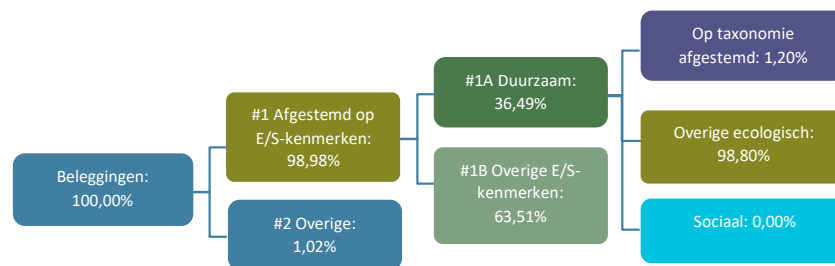

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 36,12% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● **Hoe zag de activa-allocatie eruit?**

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Sector	% van portefeuille
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	10,0
Software & Diensten	8,5
Banken	8,2
Technologie Hardware & Apparatuur	7,1
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	6,7
Media & Vermaak	6,6
Financiële diensten	5,9
Kapitaalgoederen	5,8
Duurzame consumentengoederen en detailhandel	5,0
Overig	36,1

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 1,20% afgestemd op de EU-taxonomie.

en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor kernenergie bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 0,51% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,00% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,00% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,01% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,00% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,00% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?**

☐ Ja:

☐ In fossiel gas ☐ In kernenergie

☒ Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

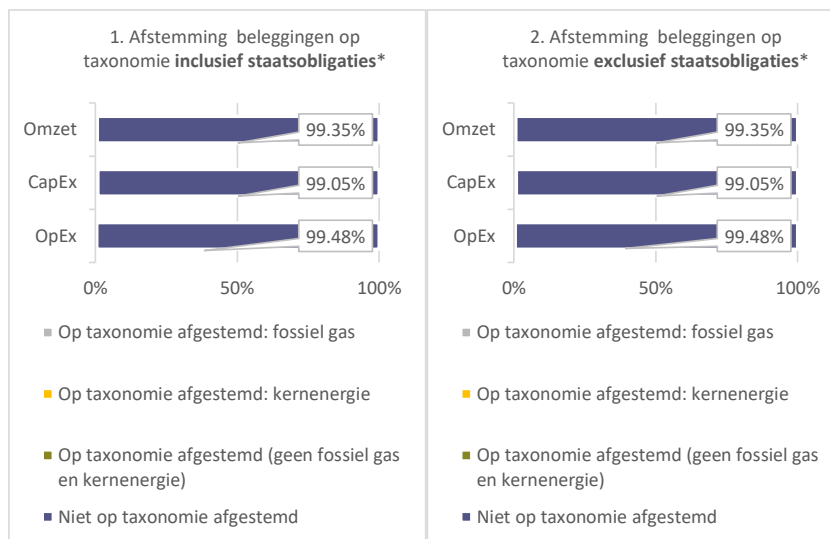
Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of Opex voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,36%.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecycleniveau.

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 98,80%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO2-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	124,1
Overig	-2,9
Derivaten	-21,2

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** De ESG-dienstverlener van het pensioenfonds is in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.
- **Stemmen:** Daarnaast heeft de ESG-dienstverlener van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

**Referentie-
benchmarks** zijn
indices waarmee
wordt gemeten of het
financiële product
voldoet aan de
ecologische of sociale
kenmerken
verwezenlijkt die dat
product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Offensief leeftijd 50 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3d Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar Identificatiecode voor N.v.t.
Stichting pensioenfonds APF juridische entiteiten (LEI):

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling** gedaan: %

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een sociale doelstelling** gedaan: %

☒ ☐ ☒ Nee

☒ Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 31,29% duurzame beleggingen

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling. Binnen bedrijfsobligaties is een CO2-reductiedoelstelling van toepassing die grotendeels aansluit op de CO2-reductiedoelstelling van pensioenfonds APF.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website: <https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 51,07 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingsbeleid streeft de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,75		
Exposure naar normschenders (%)	2,46		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,76		
Exposure naar controversiële wapens (%)	1,76		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,60		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,11		
Gefinancierde broeikasgasemissie	51,07		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de green bonds van Achmea IM, hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO₂-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatmitigatie. Dit is gebaseerd op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van het Fonds bedroeg over 2024 54 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de

temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

• **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesterings in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfonds APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfonds APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan	ESG-integratie

	de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en-gas met een omzetsgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	3,21	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	3,06	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	2,91	Verenigde Staten
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	1,85	Nederland
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	1,84	Verenigde Staten
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,53	Taiwan
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	1,18	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,02	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	0,89	Verenigde Staten
Netherlands government 0% 15/01/2026	Overheden	0,88	Nederland

Broadcom Inc	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	0,77	Verenigde Staten
Tesla Inc	Automobiele industrie & Componenten	0,74	Verenigde Staten
Tencent Holdings Ltd	Media & Vermaak	0,69	China
Eli Lilly & Co	Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	0,68	Verenigde Staten
JPMorgan Chase & Co	Banken	0,62	Verenigde Staten

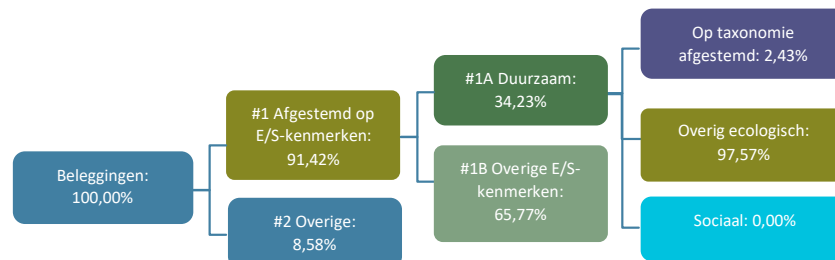

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 31,29% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	8,20
Overheden	7,00

Software & Diensten	6,97
Banken	6,72
Technologie Hardware & Apparatuur	5,82
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	5,49
Media & Vermaak	5,41
Financiële diensten	4,84
Kapitaalgoederen	4,76
Overig	36,93

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 2,43% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 0,99% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,03% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,00% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,03% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,02% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,00% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

☒ Ja:

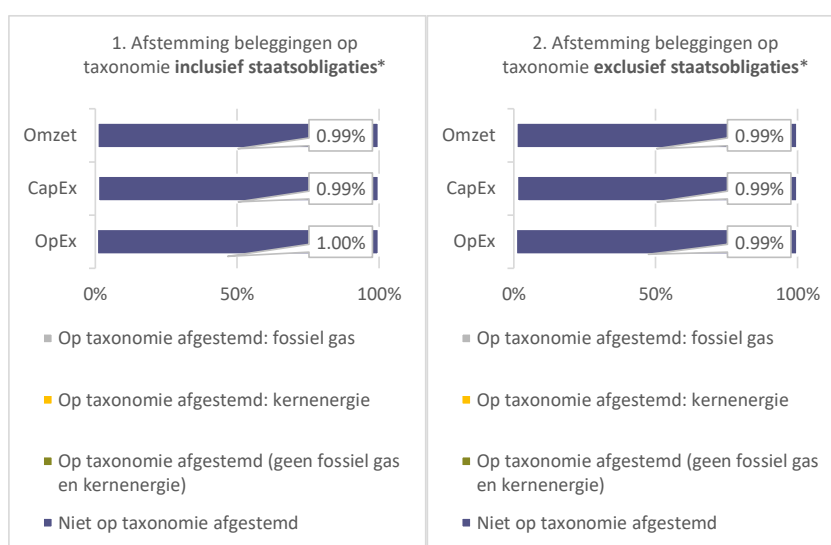
¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

☐ In fossiel gas ☒ In kernenergie
☐ Nee

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.*

**In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.*

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,32%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecyclenniveau.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 97,57%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO2-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen. Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	71,4
Overig	11,44
Fondsen	21,54
Derivaten	-4,41

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

• **Engagement:** de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds zijn in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

• **Stemmen:** Daarnaast hebben de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Offensief leeftijd 60 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3e Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar

Periodieke informatieverstrekking voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): N.v.t.
Stichting pensioenfonds APF

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: %	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 32,75% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: %	☐ met een sociale doelstelling
	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd .

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling. Binnen bedrijfsobligaties is een CO2-reductiedoelstelling van toepassing die grotendeels aansluit op de CO2-reductiedoelstelling van pensioenfonds APF.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website:
<https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 53,62 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingsbeleid streeft de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,76		
Exposure naar normschenders (%)	2,55		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,79		
Exposure naar controversiële wapens (%)	1,83		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,62		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,12		
Gefinancierde broeikasgasemissie	53,62		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de green bonds van Achmea IM, hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO₂-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatmitigatie. Dit is gebaseerd op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van het Fonds bedroeg over 2024 66 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de

temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

• **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investeringsbedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesterings in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfonds APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfonds APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan	ESG-integratie

	de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en-gas met een omzetsgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	3,33	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	3,17	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	3,02	Verenigde Staten
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	2,25	Nederland
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	1,90	Verenigde Staten
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,59	Taiwan
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	1,23	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	1,06	Verenigde Staten
Alphabet Inc	Media & Vermaak	0,92	Verenigde Staten
Broadcom Inc	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	0,80	Verenigde Staten

Tesla Inc	Automobiele industrie & Componenten	0,77	Verenigde Staten
Tencent Holdings Ltd	Media & Vermaak	0,71	China
Eli Lilly & Co	Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	0,70	Verenigde Staten
JPMorgan Chase & Co	Banken	0,64	Verenigde Staten
Berkshire Hathaway Inc	Financiële diensten	0,60	Verenigde Staten

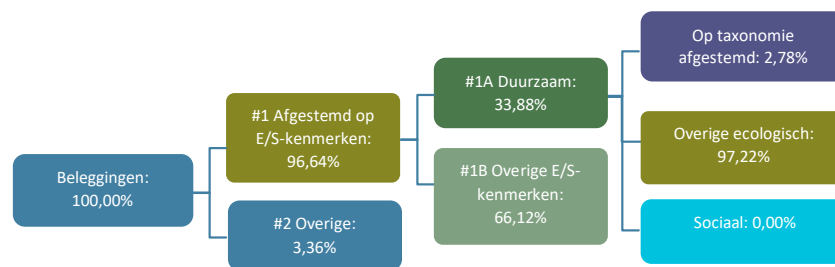

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 32,75% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	8,50
Software & Diensten	7,23
Overheden	6,98

Banken	6,97
Technologie Hardware & Apparatuur	6,04
Farmaceutica, biotechnologie en levenswetenschappen	5,70
Media & Vermaak	5,61
Financiële diensten	5,02
Kapitaalgoederen	4,93
Overig	34,23

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 2,78% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 1,13% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,03% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,00% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,04% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,03% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,00% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

☒ Ja:

☐ In fossiel gas ☒ In kernenergie

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

☐ Nee

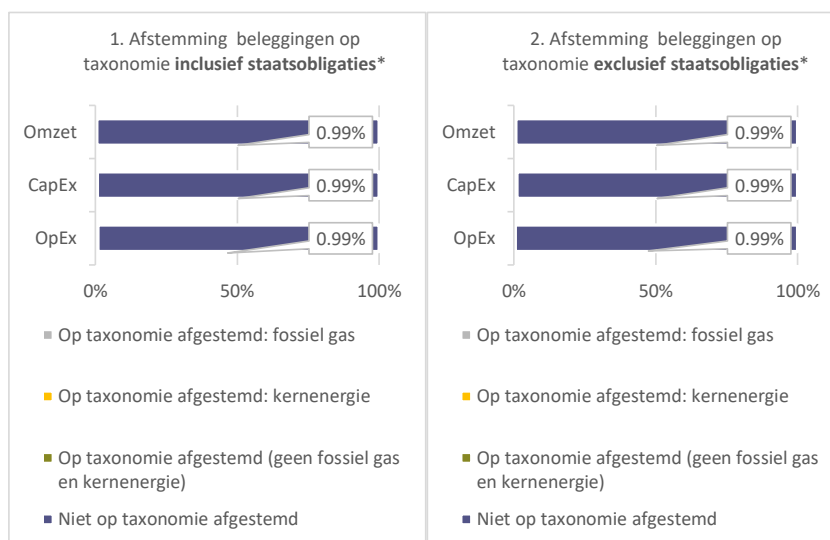
Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of Opex voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,34%.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecycleniveau.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 97,22%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO₂-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	38,50
Overig	-0,2
Fondsen	67,13
Derivaten	-5,47

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds zijn in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van

internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

- **Stemmen:** Daarnaast hebben de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Defensief leeftijd 50 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

3f Rapportage SFDR voor beleggingen risico deelnemers

Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar Identificatiecode voor N.v.t.
Stichting pensioenfonds APF juridische entiteiten (LEI):

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ Ja

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling** gedaan: %

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een sociale doelstelling** gedaan: %

☒ ☐ ☒ Nee

☒ Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 20,22% duurzame beleggingen

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ met een sociale doelstelling

☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit onderdeel van het financiële product (hierna: Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **CO2-reductie doelstelling:** pensioenfonds APF stelt zich achter het Klimaatakkoord van Parijs. Het doel van dit akkoord is de CO2 uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn (dit is nodig om de opwarming van de aarde niet verder te laten oplopen dan 1,5°C). APF wil hier binnen haar mogelijkheden als pensioenfonds haar bijdrage aan leveren. Daarom heeft de portefeuille als doelstelling de CO2-voetafdruk te verkleinen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De CO2-voetafdruk van de portefeuille wordt vergeleken met die van de benchmark.

Binnen de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar wordt met name belegd in beleggingsinstellingen. Op Aandelen Wereld is geen CO2 reductiedoelstelling van toepassing. Aandelen Opkomende markten hanteert een alternatieve CO2-reductiedoelstelling. Binnen bedrijfsobligaties is een CO2-reductiedoelstelling van toepassing die grotendeels aansluit op de CO2-reductiedoelstelling van pensioenfonds APF.

- **Uitsluitingsbeleid.** De volgende investeringen zijn uitgesloten, zie voor meer detail het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds op onze website: <https://www.pensioenfondsapf.nl/-/media/Files/Akzo/beleggen-duurzaamheid/APF-Beleid-duurzaam-beleggen.pdf>
 - o ondernemingen die controversiële wapens produceren;
 - o producenten van tabaksproducten;
 - o ondernemingen die omzet behalen uit de winning en/of elektriciteitsopwekking van fossiele brandstoffen;
 - o specifieke landen die VN- en/of EU sancties schenden.

Overige opmerkingen bij de ecologische en sociale kenmerken van de Pensioenregeling:

Aandelen Wereld en Aandelen Opkomende markten hanteren een ander uitsluitingsbeleid ten aanzien van:

- o Controversiële wapens
- o Bepaalde fossiele brandstoffen zoals schalie en arctische olie en gas
- o Civiele vuurwapens
- o Palmolie (alleen bij Aandelen Opkomende Markten)

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoopt (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2024 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 37,16 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen.

- **Uitsluitingsbeleid.** Het percentage beleggingen dat op de lijst van uit te sluiten ondernemingen en/of landen staat ten behoeve van het uitsluitingsbeleid. Met het uitsluitingenbeleid streeft de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar na dat er geen investeringen plaatsvinden in ondernemingen en/of landen die niet aan de vooraf vastgestelde normgrenzen voldoen. Er hebben zich geen breaches voorgedaan in de beleggingsfondsen van

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Achmea IM. Binnen andere beleggingsfondsen kan exposure zijn geweest naar het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds, omdat beleggingsfondsen eigen uitsluitingscriteria toepassen.

Indicator *	2024	2023	2022
ESG Profiel Portfolio (**)	6,91		
Exposure naar normschenders (%)	1,05		
Exposure naar tabaksproducenten (%)	0,33		
Exposure naar controversiële wapens (%)	0,80		
Exposure naar hoogrisicolanden en staatsbedrijven (%)	0,26		
Exposure naar bedrijven met omzet naar de meest vervuilende sectoren in de fossiele industrie (%)	0,05		
Gefinancierde broeikasgasemissie	37,16		

(*) Vanaf 2024 wordt er gerapporteerd op lifecycleniveau.

(**) Dit is een score tussen [0, 10]. De score kijkt zowel naar het niveau van blootstelling aan ESG-risico's als naar hoe deze risico's beheerst worden.

● ... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

2024 is het eerste jaar dat gerapporteerd wordt op lifecycle niveau. Daarom is er geen vergelijking met voorafgaande perioden te maken.

● Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het pensioenfonds heeft echter in de gegeven periode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. Dit betreft beleggingen in green bonds en duurzame beleggingen in aandelen en/of obligaties die goedgekeurd zijn door de Achmea IM raamwerken.

De belangrijkste doelstellingen van de green bonds van Achmea IM, hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO2-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatmitigatie. Dit is gebaseerd op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO2-emissie van het Fonds bedroeg over 2024 246 ton.

In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In onze beoordeling van de uitgegeven green bond toetsen we in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

De belangrijkste doelstellingen van de duurzame beleggingen aandelen en/of obligaties hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de

temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering.

• **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van dit Fonds aan klimaatadaptatie. In de EU-taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. Investerings in bedrijven waarvan minimaal 20% van de omzet voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de EU taxonomie, worden als duurzame belegging gezien.

We verwachten dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat we de bijdrage van de duurzame beleggingen aan klimaatadaptatie zorgvuldig kunnen meten.

Het pensioenfonds heeft geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?***

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen, green bonds en aandelen en/of bedrijfsobligaties te beoordelen aan de hand van het Achmea IM beoordelingsraamwerk waaronder het Achmea IM Green Bond raamwerk (hierna: raamwerk) en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen van deze Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar hebben als doel een positieve impact te realiseren door middel van doelinvesterings in green bonds of via beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. De ESG-dienstverlener beoordeelt of de uitgegeven green bonds, de aandelen en bedrijfsobligaties voldoen aan het raamwerk. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar houdt rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, zoals gedefinieerd in de EU-regelgeving. Deze ongunstige effecten en de ondernomen acties worden in de tabel hieronder toegelicht. Zie voor meer informatie ook het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds. Ons engagement richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Ieder kwartaal worden schendingen door ondernemingen van de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties beoordeeld door onze uitvoerder. Geprioriteerd wordt naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

De effecten van de keuzes die pensioenfonds APF maakt, reikt verder dan alleen de financiële markten. Wij zien ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu die een impact hebben op onze beleggingsportefeuille. Daarnaast realiseren wij ons en voelen daartoe een verantwoordelijkheid voor de impact van onze beleggingsportefeuille op mens, maatschappij en milieu. We hebben daartoe de volgende beleggingsovertuiging ('investment belief'): wij willen met duurzaam beleggen bijdragen aan een betere -meer duurzame- wereld.

Het beleid duurzaam beleggen kent daarmee twee centrale doelstellingen:

1. Het genereren van een beter beleggingsresultaat (beter risicorendementsprofiel)
2. Het bijdragen aan een betere – meer duurzame - wereld, door:
 - a. het voorkomen en mitigeren van negatieve impact van de beleggingen op de wereld
 - b. het stimuleren van en beleggen met positieve duurzame impact op de wereld.

Pensioenfonds APF geeft hieraan vorm via verschillende instrumenten:

- doelstelling 1: door het integreren van zogenoemde ESG factoren (milieu, sociaal en ondernemingsbestuur) binnen alle beleggingscategorieën.
- doelstelling 2a: door proactief aandeelhouderschap (stemmen en engagement), uitsluitingen van bepaalde beleggingen binnen alle beleggingscategorieën, door reactief engagement bij beursgenoteerde ondernemingen.

Op de website en in het jaarverslag zullen wij rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Belangrijkste ongunstige effecten (PAI-indicatoren)	Toelichting	Genomen maatregelen
BKG-Emissies scope 1	Monitoren en sturen van de Scope 1 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	ESG-integratie
BKG-Emissies scope 2	Monitoren en sturen van de Scope 2 BKG-emissies in de portefeuille om te voldoen aan	ESG-integratie

	de Klimaatdoelen van Parijs en het beperken van 1,5 graden Celsius opwarming in 2050	
Koolstofvoetafdruk	CO2/EVIC	ESG-integratie
Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Betrokkenheid bij kolen en teerzanden, schalieolie en -gas, arctische olie en-gas met een omzetgrens van >5%	Uitsluiten
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Uitsluiten van normschenders	Uitsluiten
Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens	Uitsluiten
Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Betrokkenheid bij landen waarin schendingen plaatsvinden op het gebied van mensenrechten	Uitsluiten

* ESG integratie is ESG-informatie systematisch en consistent integreren in de beleggingsprocessen. Hieronder vallen het CO2 reductiepad en het inzichtelijk maken van ESG-risico's. Deze laatste heeft als doel beter geïnformeerde beleggingsbeslissingen te nemen

** Uitsluiten is het op voorhand identificeren van bepaalde sectoren en producten of specifieke landen waar de Beheerder niet in wil beleggen.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2024

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Stichting PVF Particuliere Hypotheekfonds	Overig	8,34	Nederland
Netherlands government 0% 15/01/2026	Overheden	1,45	Nederland
Apple Inc	Technologie Hardware & Apparatuur	1,37	Verenigde Staten
Microsoft Corp	Software & Diensten	1,30	Verenigde Staten
NVIDIA Corp	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	1,22	Verenigde Staten
Stadt Koeln	Supranationalen	0,77	Duitsland
Amazoncom Inc	Duurzame consumentengoederen en detailhandel	0,77	Verenigde Staten
BNP_ERX_OF20_VM	Financiële instellingen	0,74	Nederland
BAR_ERX_OF20_VM	Financiële instellingen	0,69	Nederland
TSMC	Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	0,67	Taiwan

Land Rheinland-Pfalz	Supranationalen	0,56	Duitsland
Netherlands government 0% 15/01/2027	Overheden	0,56	Nederland
Buoni poliennali del tes 3.200% 28/01/2026	Overheden	0,50	Italië
Meta Platforms Inc	Media & Vermaak	0,49	Verenigde Staten
France (govt of) 2.750% 25/02/2030	Overheden	0,44	Frankrijk

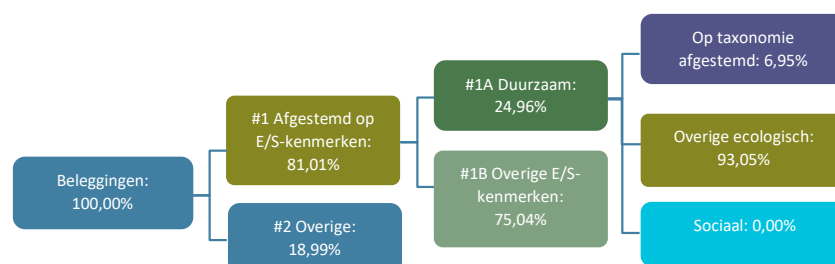

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 20,22% van de totale beleggingsportefeuille.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Overheden	25,85
Door onderpand gedekt	3,61
Halfgeleiders en halfgeleiderapparatuur	3,50
Supranationalen	3,39
Financiële instellingen	3,28
Software & Diensten	2,98

Banken	2,87
Agentschappen	2,61
Technologie Hardware & Apparatuur	2,49
Door onderpand gedekt	49,42

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Van de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling was 6,95% afgestemd op de EU-taxonomie.

Voor de green bonds die beoordeeld zijn door de ESG-dienstverlener is het percentage afgestemd op de EU-taxonomie volledig gebaseerd op de doelstelling klimaatmitigatie

Voor aandelen en/of bedrijfsobligaties is:

- 2,76% % afgestemd op de doelstelling klimaatmitigatie
- 0,11% afgestemd op de doelstelling klimaatadaptatie.
- 0,02% afgestemd op de doelstelling duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen
- 0,11% afgestemd op de doelstelling transitie naar een circulaire economie
- 0,11% afgestemd op de doelstelling preventie en bestrijding verontreiniging
- 0,01% afgestemd op de doelstelling bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

De ESG-dienstverlener beoordeelt voor (een deel van) de green bonds in hoeverre deze voldoen aan EU Taxonomie criteria. Voor green bonds wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

Voor het vaststellen van de percentages afstemming op de EU-taxonomie wordt voor aandelen / bedrijfsobligaties gekeken naar de beschikbare data van MSCI.

De gerapporteerde percentages zijn op bovenstaande wijze vastgesteld of afkomstig van een onafhankelijke dataverstrekker, in dit geval de dataprovider die uitgaat van door de ondernemingen gerapporteerde data op taxonomie alignment. Hierop is geen aanvullende betrouwbaarheidsverklaring van een accountant afgegeven of een toetsing uitgevoerd.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?

☒ Ja:

☐ In fossiel gas ☒ In kernenergie

☐ Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

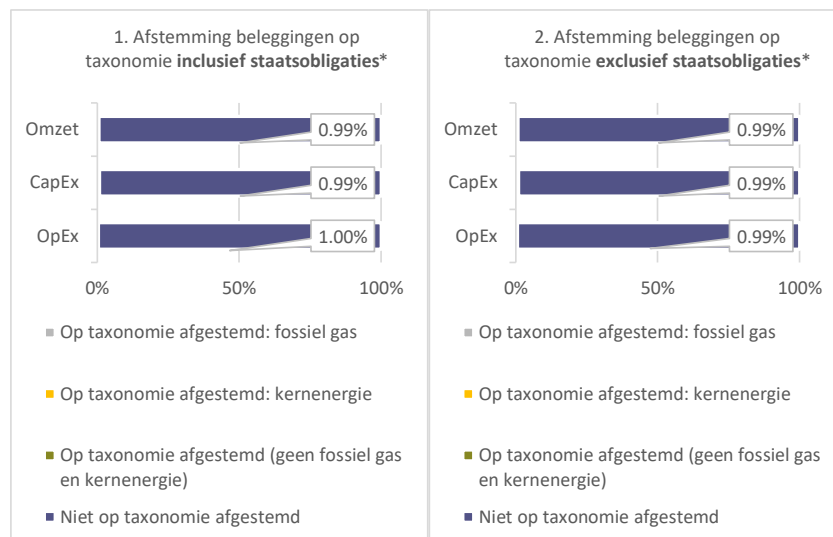
Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Data over Taxonomy alignment voor green bonds van het Achmea IM universum:

Dit is gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt voor de green bonds van het Achmea IM universum niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

Data over Taxonomy alignment en de uitsplitsing naar Omzet, CapEx of Opex voor overige duurzame beleggingen:

Dit is afkomstig van de onafhankelijke dataprovider.

● Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,26%.

● Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit is het eerste jaar dat hierover wordt gerapporteerd op lifecycleniveau.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie, was 93,05%.

Er wordt ook belegd in duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet zijn afgestemd op de taxonomie. Ondernemingen kunnen duurzame doelstellingen hebben, maar niet verplicht en/of in staat zijn om te voldoen aan de rapportageverplichtingen van de taxonomie.

Het raamwerk neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een aandeel en een bedrijfsobligatie te beoordelen. Het raamwerk voor aandelen en bedrijfsobligaties gebruikt ook vereisten tot wetenschappelijk aantoonbare emissiereductiedoelstellingen en tot een lagere CO₂-uitstoot dan het sub industrie gemiddelde.

Het raamwerk op green bonds neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een green bond te beoordelen. Het raamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Zo wordt de kwaliteit van green bonds beoordeeld.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder 'overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit liquiditeiten. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen. Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Liquiditeiten	49,2
Overig	8,9
Fondsen	27,2
Derivaten	-13,6

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2024 zijn, naast uitsluiten en ESG integratie, onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

- **Engagement:** de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds zijn in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd middels normatief en thematisch engagement. Het doel van het normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Bij thematisch engagement staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren.

- **Stemmen:** Daarnaast hebben de ESG-dienstverlener en de vermogensbeheerder van het pensioenfonds actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van lifecycles om te bepalen of de Lifecycle Defensief leeftijd 60 jaar is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

Stichting Pensioenfonds APF

013 462 33 12

apf.pensioenservices@achmea.nl

www.pensioenfondsapf.nl